

การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

ปริญญาพนธ์
ของ
วาสนา ตุ่นศรี

4 ก.ย. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
ธันวาคม 2537
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(อ.สนั่น มีจันทร์หมาก)

..... กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(อ.สนั่น มีจันทร์หมาก)

..... กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.หทัย ตันหยง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 30 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2537

ประกาศศุภกฤต

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ก็ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์สนั่น มีจันทร์หมาก
ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษา และ
รองศาสตราจารย์หทัย ตันหยง ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยรู้สึก
ซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์บุญส่ง ธนาภิ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย
อาจารย์สมยศ เม่นแย้ม หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย
และอาจารย์จรัส วงศ์ธานี หัวหน้าฝ่ายบริการทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิจารณา
เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประดิษฐ์ ศิริเดช และอาจารย์สมชัย แซ่เจ็ย ที่กรุณาให้เอกสาร
และรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ตลอดจนช่วยติดต่อประสานงาน
อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ยวสันต์ ขมสวัสดิ์ และอาจารย์สวงศ์ รมเงิน
ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้อาจารย์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณศึกษานิเทศก์
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย และ
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกรุณาให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และคณะครูโรงเรียนดอยเวียงผา
บ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวก
ในเรื่องที่พักอาศัยและเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณครูของศูนย์การศึกษา
เพื่อชุมชนในเขตภูเขาจากกลุ่มอาชีพแกะและกลุ่มแม่บ้านล่าง ที่กรุณาช่วยสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน และ
ขอขอบพระคุณผู้ปกครองนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์ คุณค่า หรือคุณความดีแห่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบสักการะแด่พระคุณของ
คุณพ่อคุณแม่และพี่ ๆ ทุกท่าน ตลอดจนครูอาจารย์ที่วางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยมาตั้งแต่แรกเริ่ม
ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อ ครูใหญ่เพทาย บุญประคอง ผู้ให้กำลังใจ ตลอดจนให้คำปรึกษา
ช่วยเหลือ แนะนำแก่ผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มศึกษาระดับปริญญาโท และขอขอบใจหลาน ๆ ทั้ง 5 คน
ที่มีส่วนสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
โครงการตามพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง	12
กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง	12
ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร	18
หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง	18
หลักสูตรท้องถิ่น	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น	36
การประเมินหลักสูตร	37
ปัญหาการใช้หลักสูตร	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร	47

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	52
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	105
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	105
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	105
สรุปผลการการศึกษาค้นคว้า	107
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	124
ข้อเสนอแนะทั่วไป	124
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	125
บรรณานุกรม	126
ภาคผนวก	135
ประวัติย่อของผู้วิจัย	210

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ	52
2	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนในโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดเชียงราย รวมทั้ง 6 ด้าน (N = 17)	60
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู (N = 17) ..	61
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสาร ประกอบหลักสูตร (N = 17)	63
5	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน (N = 17)	66
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียน การสอน (N = 17)	69

7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากองและ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล (N = 17)	72
8	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากองและ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการ หลักสูตร (N = 17)	74
9	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย รวมทั้ง 6 ด้าน (N = 6)	77
10	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู (N = 6)	80
11	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร (N = 6)	82
12	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน (N = 6)	85

13	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อ การเรียนการสอน (N = 6)	88
14	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล (N = 6)	92
15	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและ บริการหลักสูตร (N = 6)	95

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการศึกษา	41
2 แนวคิดในการประเมินหลักสูตรของส.ศ.ค.	43
3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของรพ.ว.ส.	44
4 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง	196
5 นักเรียนชาวเขาเผ่ามูเซอ	197
6 นักเรียนชาวเขาเผ่าอีเก้อ	199
7 นักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง	200
8 นักเรียนชาวเขาเผ่าลีซอ	202
9 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์	203
10 นักเรียนชาวเขาเผ่าแม้ว	205
11 สภาพที่พักอาศัยของนักเรียน	206
12 การประกอบอาหาร : การพึ่งตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียน	207
13 บรรยายภาคนในห้องเรียน	208
14 การปลูกผัก : การพึ่งตนเองโดยการเกษตรที่โรงเรียนสอนให้	209

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศไทยที่มีอยู่กระจัดกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไม่น้อยกว่า 21 จังหวัด ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามบริเวณพื้นที่ป่าเขาห่างไกลความเจริญ แถบชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ตาก น่านและ แม่ฮ่องสอน เป็นต้น โดยประกอบด้วยชาวเขาหลายเผ่า ได้แก่ เผ่ากะเหรี่ยง (Karen) แม้ว (Meo) ลูเซอ (Lahu) เย้า (Yao) อีเก้อ (Akha) ลีซอ (Lisu) และอื่น ๆ (ประสงค์ ราชณสุข. 2532 : บทนำ) จากสถิติประชากรชาวเขาซึ่งรวบรวมในปี 2531 โดยสถาบันวิจัย ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีประชากรชาวเขาในพื้นที่ 21 จังหวัดถึง 551,144 คน (สถาบันวิจัยชาวเขา. 2533 : 10) จำนวนประชากรชาวเขานี้ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุก ๆ ปี เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่กองสงเคราะห์ชาวเขากรมประชาสงเคราะห์สำรวจเมื่อปี 2529 ซึ่งมีเพียง 504,359 คน (กรมประชาสงเคราะห์. 2530 : 3) ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เกิดปัญหาชนกลุ่มน้อยขึ้น ปัญหาที่ชาวเขามีส่วนก่อให้เกิดขึ้นและยังคงมีอยู่ขณะนี้ ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ในด้านสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การศึกษา เศรษฐกิจ ปัญหาการปลูกฝิ่น ปัญหา การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณชายแดน ของประเทศ ปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ ดังนั้นกระทรวงมหาดไทย จึงเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการกำหนดนโยบาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานพัฒนาและ สงเคราะห์ชาวเขา โดยนโยบายนี้มุ่งที่จะให้ชาวเขาเป็นคนไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ความสำคัญในการเป็นพลเมืองไทยและเพื่อให้ชาวเขาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถช่วยตนเอง ได้ (दनัย ไชยสิงห์. 2531 : 1 - 2 ; อ้างอิงมาจาก ข่าวสารศูนย์วิจัยชาวเขา. 2521 : 3) นอกจากจะมีกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบแล้ว ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ อีก เช่น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ได้ร่วมประสานงานพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประชากรชาวเขา อันเป็นหนทางสำคัญนำไปสู่การพัฒนาชาวเขาให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงและเป็นการสนับสนุนนโยบายการพัฒนาชาวเขาของรัฐได้เป็นอย่างดี

ในการพัฒนาบุคคลและสังคมหรือประเทศชาตินั้น โดยทั่วไปแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งนั้นคือ การศึกษา แต่ในสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขามีสถานะที่ไม่เอื้ออำนวยหลายประการ เนื่องจากความห่างไกลและทุรกันดาร แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะพยายามจัดการศึกษาให้ทั่วถึง แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (สมยศ เม่นแย้ม. 2530 : 12) ดังเช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดการศึกษา สำหรับเด็กชาวเขาทั่วประเทศมีจำนวนโรงเรียน 570 โรงเรียน ในพื้นที่ 17 จังหวัด ซึ่งมีรูปแบบการจัด เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาทั่วไปแต่สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันพบว่าไม่สามารถเกณฑ์เด็กที่อยู่อาศัยในโรงเรียนที่กระจัดกระจายอยู่ตามห่อมบ้านทั่วไปให้เข้าเรียนได้อย่างทั่วถึง (สมยศ เม่นแย้ม. 2530 : 12 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 38 - 137) จังหวัดเชียงรายโดยความร่วมมือของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดได้มีการสำรวจข้อมูลพื้นที่ที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2529 พบว่ามีห่อมบ้านที่ยังไม่ได้รับการบริการด้านการประถมศึกษา จำนวนถึง 329 ห่อมบ้าน เช่นที่อำเภอแม่จันมีห่อมบ้านทั้งหมด 210 ห่อมบ้าน ห่อมบ้านที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 140 ห่อมบ้าน ประชากรอายุระหว่าง 1 - 14 ปีมี 16,893 คน ประชากรที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 8,184 คน อำเภอแม่สรวยมีห่อมบ้านทั้งหมด 106 ห่อมบ้าน ห่อมบ้านที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 71 ห่อมบ้าน ประชากรอายุระหว่าง 1 - 14 ปีมี 8,004 คน ประชากรที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 3,304 คน อำเภอเมืองเชียงรายมีห่อมบ้านทั้งหมด 100 ห่อมบ้าน ห่อมบ้านที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 54 ห่อมบ้าน ประชากรอายุระหว่าง 1 - 14 ปีมี 6,570 คน ประชากรที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 2,228 คน อำเภอเวียงป่าเป้ามีห่อมบ้านทั้งหมด 45 ห่อมบ้าน ห่อมบ้านที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 30 ห่อมบ้าน ประชากรอายุระหว่าง

1 - 14 ปีมี 3,355 คน ประชากรที่ขาดโอกาสทางการศึกษา 2,080 คน สาเหตุที่ไม่สามารถเกณฑ์เด็กในวัยเรียนเข้ารับการศึกษากลับมาได้นั้น สืบเนื่องมาจากหย่อมบ้านเหล่านั้นตั้งอยู่กระจัดกระจายอยู่ตามหย่อมบ้านเล็ก ๆ ในพื้นที่ทุรกันดาร บางพื้นที่ต้องเดินทางด้วยเท้าหลายชั่วโมง หย่อมบ้านหนึ่ง ๆ จะมีเด็กในวัยเรียนประมาณ 10 - 12 คน รัฐจึงไม่สามารถจะไปจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาในรูปแบบปกติทั่วไปได้ เพราะจะทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักเรียนสูงมาก จึงทำให้ประชากรดังกล่าวขาดโอกาสทางการศึกษา แต่นโยบายด้านปริมาณแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระดับประถมศึกษา ได้กำหนดไว้ว่า "...1.2.เร่งรัดการจัดการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ให้ทั่วถึงเด็กทุกคน โดยเน้นการปรับปรุงวิธีการเกณฑ์เด็กและการจัดบริการในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น..."

เพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จึงได้แก้ปัญหาด้วยการเปิดห้องเรียนดอย (ห้องเรียนหย่อมบ้าน) ซึ่งเป็นการเปิดขยายห้องเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดขยายในหมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยรับนักเรียนที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 - 15 ปี มีห้องเดียวจัดแบบชั้นเรียนรวม (Multiple class) วิธีนี้ประหยัดงบประมาณและใช้บุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพแต่จะต้องหาครูที่มีความตั้งใจในการทำงานและมีความเสียสละสูง ซึ่งหายากมาก (สมยศ เม่นแฉ่ม. 2530 : 21 - 34) อีกวิธีหนึ่ง ได้แก่ การเกณฑ์เด็ก 2 กลุ่มอายุโดยเกณฑ์เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 และปีที่ 8 เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พร้อมกัน มีการเกณฑ์เด็กปีเว้นปี เพื่อลดจำนวนชั้นเรียนให้เหมาะสมกับอัตรากำลังครู และลดค่าใช้จ่ายในด้านอาคารสถานที่ ปัญหาในการจัดการศึกษาแบบนี้อยู่ที่ครู หากครูสมัครไปอยู่บนเขาอยู่ในหย่อมบ้านชาวเขาเป็นเวลาหลาย ๆ ปีได้ยาก (สมยศ เม่นแฉ่ม. 2530 : ภาคผนวก) อีกรูปแบบหนึ่งเป็นโรงเรียนในลักษณะพึ่งตนเอง จัดเป็นโรงเรียนประจำคล้ายโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ของกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา เพื่อรับนักเรียนตามหย่อมบ้านต่าง ๆ ที่มีเด็กอยู่ในเกณฑ์บังคับ ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ เนื่องจากโรงเรียนต้องรับเด็กชาวเขามาอยู่ประจำและไม่มียงบประมาณสำหรับเลี้ยงดูเด็กเหล่านี้ โรงเรียนจึงต้องทำนา ทำไร่ ปลุกผักและ

เลี้ยงสัตว์ เพื่อนาผลผลิตมาเลี้ยงนักเรียน จึงเรียกโรงเรียนนี้ว่า "โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง"

ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา หลักสูตรถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การจัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตนและเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองด้วย (กรมวิชาการ. 2535 : 1 - 4) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อเด็กชาวเขา ที่ขาดโอกาสและอยู่ห่างไกลจากชุมชนภายนอกนั้น ควรจะมีรูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กกลุ่มนี้ โดยเฉพาะ เพื่อพัฒนาเด็กชาวเขาเหล่านี้ให้มีความสามารถในการหาเลี้ยงชีพ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีพของเขา รู้จักพัฒนาตนเองและชุมชน มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความเป็นไทย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเจตจำนงของการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขา กลุ่มนี้ เพื่อต้องการสร้างพฤติกรรมที่พึงปรารถนาให้เกิดแก่ชาวเขามากกว่าการได้รู้หนังสือหรืออ่านออกเขียนได้แต่เพียงอย่างเดียว (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2529 : 29) ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองจึงดำเนินการตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยปรับปรุงเนื้อหาสาระบางส่วนให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตและปัญหาของเขา เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นชาวเขา จะได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น โดยเน้นเป็นพิเศษในเรื่องที่จำเป็นสำหรับชาวเขา เช่น เรียนเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามและควรอนุรักษ์การประกอบอาชีพบนที่สูง ไร่ถั่วไร่ฝ้ายที่เป็นกันมากในหมู่บ้านชาวเขา การอนุรักษ์ธรรมชาติ การติดต่อกับบุคคลภายนอก เป็นต้น ในปีการศึกษา 2533 ดร.สนิท ยี่รงค์ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย (ในสมัยนั้น) ประกาศให้ใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองขึ้น 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลึงห์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร คือ หลังจากได้ร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้วก็นำหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 261 - 262) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนของการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและเป็นการชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง แม้หลักสูตรจะได้สร้างไว้ดีเพียงใดก็ตามยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้อง ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะบังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้นการประเมินการใช้หลักสูตรจึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินการใช้หลักสูตรจะเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ดีเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตรบ้าง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครองนักเรียน อันเป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นในการประเมินผลการใช้หลักสูตรส่วนหนึ่ง จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ทำให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้ มีปัญหา อุปสรรคอย่างไร จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ปรับปรุงหลักสูตร พิจารณาหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับชาวเขาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาในการวางแผน จัดประชุม อบรมหรือสัมมนา ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรนี้ จะได้ช่วยกันปรับปรุง แก้ไข ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้

1. ประชากร

เนื่องจากหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้ เป็นหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับนักเรียนชาวเขา ฉะนั้นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรนี้ จึงมี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า ดังนั้น ประชากร ได้แก่

1.1 ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 267 คน

1.2 ครูผู้สอน โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2537 จำนวน 17 คน

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 2 คน

1.4 ศึกษานิเทศก์ อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษานิเทศก์จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวน 4 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน 159 คน
 - 2.2 ครูผู้สอน โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน 17 คน
 - 2.3 ผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน 2 คน
 - 2.4 ศึกษาพิเศษอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้าและศึกษาพิเศษจังหวัดเชียงราย จำนวน 4 คน
- ## 3. ตัวแปรที่จะศึกษา มีดังต่อไปนี้
- 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้
 - 3.1.1 ผู้ปกครอง -
 - 3.1.2 ครูผู้สอน
 - 3.1.3 ผู้บริหารโรงเรียน
 - 3.1.4 ศึกษาพิเศษ
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับให้นักเรียนอยู่ประจำในบ้านพักที่จัดไว้ให้ และจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อหาเลี้ยงตนเองในระหว่างเรียนและนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาน้อยบ้านพญาทองและปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงราย

2. หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้จัดขึ้นสำหรับชาวเขาโดยปรับปรุงเนื้อหาสาระบางอย่างให้สอดคล้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของ ชาวเขา ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน

3. การใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ได้บริหารและบริหารหลักสูตร นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ครูผู้สอนได้นำหลักสูตรไปปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนความพยายามที่ให้ผู้ปกครอง ได้มีส่วนสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

4. ปัญหาการใช้หลักสูตร หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้กระบวนการการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองไม่สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นจากตัวครู ในด้าน ความรู้ ความสามารถ เจตคติของครู ในการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในตัวหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร (เช่น คู่มือครู แผนการสอน เอกสารตำราทางวิชาการ บันทึกการสอน เป็นต้น) ในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการติดตามผล ตลอดจนความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้อง ที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอน

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้อง ที่เกิดขึ้น จากตัวสื่อการเรียนการสอน (เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออ่านประกอบ แผนภูมิ รูปภาพ เป็นต้น) ในด้าน ปริมาณ คุณภาพ ตลอดจนความเหมาะสมสอดคล้อง ตรงกับจุดประสงค์ การเรียนรู้

4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้อง ที่เกิดขึ้นจากการวัดผลประเมินผล ในด้าน คุณภาพของเครื่องมือการวัดผล วิธีการวัดผลและการประเมินผล

4.6 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารในการใช้หลักสูตร และการบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน อันทำให้การใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองไม่บรรลุตามจุดหมายซึ่งปัญหาดังกล่าววัดได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 โรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

6. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองในโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย และโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า

7. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย และครูใหญ่โรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า ซึ่งทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการบริหารงานในโรงเรียน

8. ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ซึ่งทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำในการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ว่า เรื่องการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ซึ่งหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นเพื่อให้การ ศึกษาครั้งนี้ในเรื่องนี้มีข้อมูลพื้นฐานและหลักวิชาการ เพื่อสนับสนุนการวิจัยและอภิปรายผล ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. โครงการตามพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง
 - 2.1 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง
 - 2.2 ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 - 3.1 หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
 - 3.2 หลักสูตรท้องถิ่น
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น
 - 3.4 การประเมินหลักสูตร
 - 3.5 ปัญหาการใช้หลักสูตร
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1. โครงการตามพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

พระมหากษัตริย์ของไทยทุกพระองค์ ทรงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาของชาติ ทรงริเริ่มและทรงพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามาตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาแล้ว เช่น ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ปี พ.ศ. 2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวังเป็นแห่งแรก ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2435 พระองค์ทรงโปรดฯ ให้ตั้งกระทรวงธรรมการ ซึ่งเป็นการวางรากฐานการศึกษาของรัฐที่เป็นระบบอย่างมั่นคงมาจนทุกวันนี้ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับแรก พ.ศ. 2464 จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลปัจจุบัน ทรงห่วงใยและทรงสนพระทัยเป็นอย่างยิ่งต่อการให้การศึกษาแก่ประชาชน และเยาวชนในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงทรงรับเป็นพระราชภารกิจและทรงมีพระราชดำริให้หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจัดทำโครงการต่าง ๆ มากมาย และโรงเรียนแบบพึ่งตนเองตามพระราชดำรินี้ ก็เป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สูงเพื่อพัฒนาท้องถิ่นห่างไกลทุรกันดาร โครงการตามพระราชดำริโรงเรียนพึ่งตนเองนี้เป็นโครงการที่ส่วนราชการและเอกชนร่วมแรงร่วมใจ จนเห็นผลว่าเป็นโครงการที่ยอดเยี่ยมในการแก้ปัญหาของชาติ (ทีมการศึกษา. 2535 : 8) จนกรมต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการนำไปเป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหาการศึกษาในถิ่นทุรกันดารทั่วประเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ ห้องเรียนลอย โรงเรียนสาขา เป็นต้น โรงเรียนแบบพึ่งตนเองตามพระราชดำรินี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้จัดตั้งโรงเรียนศูนย์บางมะพร้าวในโครงการตามพระราชดำริที่กิ่งอำเภอบางมะพร้าว ซึ่งได้ผลสำเร็จงดงามในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและมีมติให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดสร้างโรงเรียนรูปแบบนี้ในพระตำหนักปางตอง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกแห่งหนึ่ง โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำรินี้ มีนักเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เดินทางไปศึกษาดูงานอยู่ตลอดเวลา ในขณะเดียวกันการจัดการศึกษารูปแบบดังกล่าว กำลังขยายออกไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดเชียงรายซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายได้จัดตั้งโรงเรียนในรูปแบบพึ่งตนเองนี้ 2 แห่ง คือ โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง อำเภอแม่สรวย และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ อำเภอเวียงป่าเป้า ที่มีสภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่สูงและเป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชาวเขาเหล่านั้น ให้เลี้ยงชีพบนที่สูงได้ รู้จักแก้ปัญหาได้ มีความสำนึกในความเป็นไทย เห็นแก่ส่วนรวม และมุ่งมั่นพัฒนาตนเองและชุมชน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง

2.1 กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง

วิวัฒน์ชัย อรรถากร (2530 : 3 - 26) ให้ความเห็นว่า กระบวนการวิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ ในการที่จะให้คนได้เกิดการพึ่งตนเองได้นั้นมีอยู่มากมายหลายอย่าง แต่เป็นที่เชื่อกันว่าสิ่งที่สำคัญยิ่งคือการศึกษ โดยจะต้องจัดระบบการศึกษาให้กับผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้องอย่างแท้จริง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติทั้งที่อยู่ในระหว่างเรียนและจบการศึกษาออกไปแล้วนำไปปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน จึงจะทำให้เกิดการพึ่งตนเองได้ การศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองในระดับประถมศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์แบบในตัว โดยเด็กที่จบแล้วมีความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้พัฒนาอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวให้ได้ การศึกษาต้องสัมพันธ์กับชีวิตจริงในชุมชนโดยเฉพาะ เขตชนบท โรงเรียนต้องเป็นแหล่งที่จะฝึกทักษะให้กับชาวบ้าน โรงเรียนในชนบทควรมีกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นหลักสูตรในโรงเรียนควรสะท้อนถึงความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ควรให้ทักษะและความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียนในอันที่จะดำรงชีวิตในสังคมชนบทได้อย่างมีสันติสุขด้วย ซึ่ง สุนทร สุนันท์ชัย (2530 : 86 - 103) ได้เสนอแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองไว้เป็นลักษณะของการจัดโครงการการฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพของการพึ่งตนเองชัดเจนขึ้น ดังต่อไปนี้

2.1.1 โครงการฝึกอาชีพครบวงจร หมายถึง การฝึกอาชีพให้มีทักษะ นำทักษะไปใช้ในการผลิต ตลอดจนขายผลผลิตนั้นให้เสร็จสิ้นไป ในการเรียนวิชาชีพแต่ละหลักสูตรโรงเรียนที่จะดำเนินการตามโครงการนี้จะต้องปรับโครงสร้างภายในหลายอย่างหรือพร้อมที่จะร่วมมือกับเอกชนเจ้าของกิจการภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินการฝึกงานอย่างครบวงจรได้

2.1.2 โครงการเกษตรกรรมเพื่อพึ่งตนเอง เนื่องจากชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การทำโครงการเกษตรกรรม จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเอง เริ่มตั้งแต่การปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเพื่อใช้ในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ตลอดจนพืชผักที่ปลูกเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนในชุมชน เนื่องจาก

การเกษตรกรรมเพื่อการส่งออกหลายชนิดมีปัญหาเรื่องการตลาดและอาจจะเป็นปัญหามากขึ้นในอนาคตเมื่อทุกประเทศก็สามารถผลิตพืชที่เป็นอาหารหลักได้ดังนั้นน่าจะปรับเป็นแบบไร่นาสวนผสม ซึ่งมีทั้งพืชไร่ นา พืชสวนและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานกัน จะทำให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ไม่ต้องอาศัยการส่งออกเป็นหลัก เพียงแต่อาศัยตลาดในท้องถิ่นและใช้บริโภคกันเองได้อย่างเพียงพอ

2.1.3 โครงการเทคโนโลยีที่เหมาะสม ชุมชนชนบทนิยมพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศกันจนไม่คิดถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวม เช่น ปัญหาการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ขาดดุลย์การค้า เสียค่าใช้จ่ายในการใช้และการดูแลซ่อมแซมสูงและทำลายสภาพแวดล้อม เป็นต้น เพื่อการพึ่งตนเองควรมีโครงการเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อใช้ทดแทนเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ดังเช่น การใช้ยาปราบศัตรูพืชที่ได้จากสมุนไพรพื้นเมือง เครื่องสูบน้ำใช้แรงลม แรงสัตว์ แรงคน แก๊สจากมูลสัตว์ นุ้ยหมัก ตู้ตากอาหารโดยใช้แสงอาทิตย์ เตารีดกลบ จี้เลื่อยหรือเศษวัสดุ เป็นต้น

2.1.4 โครงการสหกรณ์โรงเรียน โครงการนี้ช่วยฝึกนักเรียนให้เข้าใจวิธีการของสหกรณ์ เพื่อนำไปใช้จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์เมื่อออกไปประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มนับว่ามีความสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาเพื่อพึ่งตนเอง

2.1.5 โครงการพัฒนารวมท้องถิ่น ในอดีตชาวชนบทสามารถพึ่งตนเองได้มาก เพราะผลิตสิ่งของเครื่องใช้ได้เอง เช่น ทอผ้าเอง ตีมีดเอง จักสานกระบุง ตะกร้าเอง ทอแห - อวนเอง ปั่นอิฐเอง ทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยไม้เอง ควั่นเชือกเอง ฯลฯ ด้วยการทำอะไรเองในท้องถิ่นนี้แหละ ทำให้ชาวชนบทพึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องซื้อหาจากผู้อื่นหรือตลาด เมื่ออุตสาหกรรมสมัยใหม่เข้ามา คนส่วนใหญ่ก็ทอดทิ้งกิจกรรมเกือบทั้งหมด เช่น เสื้อผ้าที่ผลิตจากรองงาน อิฐที่ผลิตในเชิงอุตสาหกรรม เชือกในล่อนที่มาจากโรงงาน ฯลฯ การจัดการศึกษาเพื่อพึ่งตนเอง จึงควรสอนให้เด็กเห็นคุณค่าและารู้จักพัฒนารวมท้องถิ่น อันเป็นแบบพื้นฐานของชนบทไทย และทำด้วยตนเองได้เพื่อการใช้สอยเองในชีวิตประจำวัน

จะเห็นว่ากระบวนการการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองมีหลายรูปแบบ ซึ่งนับว่าเป็นข้อเสนอที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง และที่สำคัญจะต้องมีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาออกไปสู่ท้องถิ่น และควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมแก่ชุมชนท้องถิ่น

เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม อาชีพ ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของชุมชนและการนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้สิ่งที่เรียนเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนได้มากที่สุด

2.2 ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง

แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง หากมีแต่นักวิชาการที่จะมุ่งเสนอเฉพาะแนวคิดหรือภาคทฤษฎีเท่านั้น หากได้ขยายขอบเขตลงสู่ภาคปฏิบัติอันได้แก่ความพยายามของครู - อาจารย์และนักพัฒนาในระดับพื้นที่ต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว และการได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงประสบการณ์แห่งการแสวงหาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองจากผู้ที่มีประสบการณ์เหล่านั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะละเลยไม่ได้

ดังเช่นประสบการณ์ของ สุพจน์ จินันทุยา (2530 : 108 - 132)

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยา ได้เล่าว่า โรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยานี้ตั้งอยู่ในนิคมสร้างตนเองบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่ยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองให้บรรลุผลสมบูรณ์ได้โดยรวดเร็ว จากผลการดำเนินงานตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 จนถึงปีการศึกษา 2530 ทางโรงเรียนได้มีรูปแบบโครงการปฏิบัติงานหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ โครงการหมู่บ้านสหกรณ์นักเรียน : ชุมชนพึ่งตนเองในโรงเรียน โครงการสหกรณ์การเกษตร : งานเพื่อความอยู่รอดของโรงเรียน โครงการอาหารกลางวันแบบพึ่งตนเอง และโครงการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง ระยะเวลาเพียง 4 - 5 ปี ของความพยายามที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้นั้น โรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยา สามารถประสบความสำเร็จในหลายด้าน และในขณะเดียวกันก็ประสบความล้มเหลวอีกหลายด้านเช่นกัน จากประสบการณ์ในระยะสั้น ๆ นี้ สุพจน์ จินันทุยา ได้ให้ข้อคิดไว้ดังนี้

1. โรงเรียนขอยืนยันว่า แนวการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง เป็นแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง สิ่งนี้เป็นสิ่งแรกที่คณะผู้ปฏิบัติงานในทุกแห่งจะต้องทำความเข้าใจและยอมรับอย่างจริงจัง และจำเป็นต้องมีความเข้าใจเรื่องการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองให้ลึกซึ้งโดยทั่วกันทุกคนในโรงเรียน

2. โรงเรียนต้องรู้จักความพร้อมของตน สภาพปัญหาของชุมชน แนวทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ ความต้องการในแง่เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกัน

3. ศึกษาองค์ประกอบในการดำเนินงานอื่น ๆ เช่น การตลาด การขนส่งสินค้า การศึกษาตัวอย่างความสำเร็จและความล้มเหลวจากที่อื่น ๆ แหล่งเงินทุนสนับสนุน เป็นต้น

4. ต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาที่ใช้อยู่ เพื่อเห็นแนวทางประยุกต์หลักสูตรอันจะทำให้สามารถตอบสนองนโยบายนี้ได้อย่างเหมาะสม และต้องเชื่อมั่นอย่างหนึ่งว่าหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษา เมื่อมีปัญหานักเรียนเรียนแล้ว ฟังตนเองไม่ได้ ก็น่าที่จะยอมรับว่าหลักสูตรยังไม่ถูกต้องจะต้องแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นต่อไป

5. หลักสูตรจะใช้เหมือนกันในทุกท้องถิ่นไม่ได้ โรงเรียนต้องมีสิทธิในการพัฒนาหลักสูตรใช้ให้เหมาะสม จึงจะพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดคุณประโยชน์ต่อท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

6. เริ่มงานจากงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้มองเห็นว่าเป็นการฟังตนเองในระดับง่าย ๆ ให้ได้เสียก่อน แล้วจึงขยายงานในระดับต่อไป ค่อย ๆ ทำไปแก้ปัญหาไปงานจะค่อย ๆ พัฒาคนให้ทำงานไปในตัว หนึ่งมีการประชุมปรึกษาหารือบ่อย ๆ หนึ่งประเมินผลการทำงานเพื่อแก้ไขได้ทันเวลา หากหลังผลัดงานจะได้ไม่ลืมหาย ๆ การดำเนินงานต้องวางแผน วางโครงการ กำหนดการรับผิดชอบที่เหมาะสม ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมถูกต้อง ปรับปรุงระบบบริหารงานของโรงเรียนให้เหมาะสมอยู่เสมอ ในที่สุดงานสำคัญนั้นย่อมดำเนินไปได้

การดำเนินงานการศึกษาเพื่อการฟังตนเองนี้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การจัดสวัสดิการแก่ครูอาจารย์ เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจในการทำงาน การสร้างความมั่นคงทางจิตในการทำงาน การเปิดโอกาสให้โรงเรียนปรับปรุงหลักสูตรได้กว้างขวางมากขึ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีครูอาจารย์ที่ทำงานอุทิศตนอย่างแท้จริงมากขึ้น

ส่วนประสบการณ์ของ ประจบ นักราชณ์ และบุญไทย ทองก้อน (2530 : 133 - 141) ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนธารทองพิทยาคม อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ เล่าว่า

ทางโรงเรียนชาทองพิทยาคมได้จัดโครงการหมู่บ้านสหกรณ์นักเรียนขึ้น โดยมีหลักการสำคัญคือให้นักเรียนที่อยู่บ้านไกลจากโรงเรียนมีโอกาสได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา โดยมีที่พักในโรงเรียน และอีกประการหนึ่งคือในขณะที่เรียนก็ให้นักเรียนเรียนรู้หลักการพึ่งตนเอง รู้จักหารายได้ของตนเอง รู้จักเทคนิคการทำงานรวมกลุ่มและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน หลักการในการดำเนินงานคือ ได้จัดหาที่พักในโรงเรียนให้นักเรียน โดยปรับปรุงอาคารเรียนหลังเก่า 2 หลัง แยกเป็นหอพักหญิงและชาย นักเรียนเหล่านี้ต้องเป็นสมาชิกของสหกรณ์ โดยเอาแรงงานของแต่ละคนเป็นหุ้น แบ่งเวลาให้นักเรียนทำงานรวมหมู่กันประมาณวันละ 1 - 2 ชั่วโมง ให้มีการทำแปลงเกษตรสำหรับเลี้ยงตนเอง และมีการผลิตที่เป็นของสหกรณ์ฯ โดยตรง ได้แก่การเลี้ยงไก่ไข่ ไก่พันธุ์เนื้อ และปลา ซึ่งเมื่อหักทุนดำเนินการแล้วก็มีการปันผลกำไรให้แก่สมาชิก จากการดำเนินงานตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2527 มานั้น อาจารย์ประกอบ นักปราชญ์ และอาจารย์บุญไทย ทองก้อน ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. คณะผู้ดำเนินงานจะต้องมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเองและเสียสละสูงมาก ต้องเผยแพร่แนวความคิดเหล่านี้ไปยังบุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถเป็นไปอย่างราบรื่น โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันทางความคิด
2. ต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อมากำหนดเป็นโครงการ
3. การลงทุนในด้านการผลิตแต่ละอย่าง ควรคำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ
4. การดำเนินงานนั้น ไม่ควรกระทบผ่านระบบราชการทั้งหมด ควรจัดองค์กรให้เป็นอิสระมากที่สุด เช่น อาจจะจัดทำในหมู่บ้านโดยให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมดำเนินการและแสวงหาความสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง

และถ้าหากโครงการหมู่บ้านสหกรณ์นักเรียนนี้ได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารและความร่วมแรงร่วมใจจากเพื่อนครู โดยให้มีระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี คือตั้งแต่เด็กนักเรียนเข้ามาเป็นสมาชิกจาก ม.1 จนถึง ม.3 แล้วก็เชื่อมั่นว่าเด็กจะได้เรียนรู้หลักการพึ่งตนเอง หลักสหกรณ์ สามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต โดยการพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสม เด็กจะสามารถพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น และบางส่วนก็คงไปเป็นผู้นำชุมชนหรือเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้แก่ชุมชนได้อย่างแน่นอน

และ โอวาท สุทธนารักษ์ (2530 : 142 - 152) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ของครูนักพัฒนาอีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นครูสอนอยู่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขณะนั้นมีครูในโรงเรียน 6 คน ครูใหญ่อายุมากแล้ว ทั้งครูใหญ่ครูน้อย ชาวบ้าน และนักเรียนบางกลุ่ม เล่นการพนันอย่างชนิดหามรุ่งหามค่ำ จากปัญหานี้เองทำให้ครูคนนี้เกิดแนวคิดที่จะผลักดันให้มีโครงการเพื่อการพึ่งตนเองขึ้น ผลการดำเนินงานในช่วง 5 ปี มีทั้งประสบผลสำเร็จและประสบความล้มเหลวอันเป็นผลมาจากระบบอาณานิคมที่ยังคงฝังรากลึกอยู่ในระบบราชการไทย จนเป็นเหตุที่ต้องขอย้ายไปช่วยราชการโรงเรียนอื่นด้วยความบวคร้าว ครูนักพัฒนาได้ฝากข้อคิดไว้ว่า

1. ต้องศึกษาหาข้อมูลในหมู่บ้านให้ละเอียดที่สุด ทั้งในแง่ความคิดหรือญาติทรัพย์สิน อาชีพ ประเพณี ความเชื่อ การศึกษา ฯลฯ ก่อนที่จะดำเนินงาน
2. จะต้องมีการวางแผนงานให้รอบคอบ โดยเฉพาะเนื้อหาและรูปแบบในการให้การศึกษาแก่ชาวบ้านนั้น จะต้องมีส่วนที่สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตในหมู่บ้านให้มากที่สุด
3. ต้องยกระดับทางความคิดของผู้นำในการทำงานเพื่อการพึ่งตนเองอย่างต่อเนื่องเสมอ โดยใช้รูปแบบหลาย ๆ อย่าง เช่น พังวิทยาการที่มีความถนัดตามที่สนใจพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้นำในการทำงานลักษณะเดียวกัน ไปดูงานหรือศึกษาเอกสารด้วยตนเอง เป็นต้น
4. ควรใช้ลักษณะประชาธิปไตย ในการบริหารงานทุกส่วนให้มาก
5. ควรใช้ทำที่ของมิตรกับทุกส่วนของงาน

ประสบการณ์ของครู - อาจารย์ ที่ได้ใช้ความพยายามในการต่อสู้กับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง เพราะจะทำให้เด็กเกิดความผูกพันกับท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนการสอนก็อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่แปลกแยกจากชุมชนเดิมของตน สามารถนำความรู้ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง

จากการศึกษาของเอเยอร์ และเบิร์นรูเทอร์ (เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร. 2527 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Ayer and Bernrueter. 1937 : 163) พบว่า บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกหัดพึ่งตนเอง จะเป็นคนที่รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญความจริง

กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์ (2532 : 62) ได้ทำการทดลองใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการฟังตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2532 จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการฟังตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนกลุ่มทดลองมีการฟังตนเองสูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ รัตนา ภัทรธัญญา (2535 : 48 - 49) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการฟังตนเองด้านการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2535 จำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งใช้การสอนโดยเทคนิคแม่แบบ และกลุ่มควบคุมซึ่งใช้การสอนแบบปกติ กลุ่มละ 8 คน ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการฟังตนเองด้านการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบมีการฟังตนเองด้านการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การฟังตนเองเป็นคุณลักษณะที่สามารถฝึกให้เกิดขึ้นได้กับเด็ก โดยการจัดประสบการณ์ การเลี้ยงดู และการอบรมสั่งสอนที่เหมาะสม และถือว่าเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นที่ควรปลูกฝังและเสริมสร้างให้กับเด็กที่กำลังเติบโตต่อไปเป็นอนาคตของชาติ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

3.1 หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบฟังตนเอง

จากเอกสารของสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2529 : 1 - 145) ได้แสดงถึงสาระสำคัญต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

หลักการ

หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบฟังตนเองมีหลักการสำคัญคือ จัดการศึกษาเพื่อเด็กชาวเขาที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนชาวเขาที่เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนนี้ คือ

1. สามารถหาเลี้ยงชีพบนที่สูง
2. รู้จักแก้ปัญหาในการดำรงชีพบนเขา
3. สำนึกในความเป็นไทย
4. เห็นแก่ส่วนรวม
5. มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและชุมชน

ปณิธาน

ปณิธานของโรงเรียนคือ "พึ่งตนเอง" นักเรียนทุกคนจะต้องหาทุกวิถีทางเพื่อหาอาหารให้พอกินในระหว่างเรียน

เป้าหมาย

เราจะต้องพัฒนาชาวเขา ให้เป็นชาวเขาที่พัฒนา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

วัตถุประสงค์แยกเป็นวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์โดยตรง มีดังนี้

- 1.1 เพื่อให้โอกาสเด็กชาวเขาในจังหวัดเชียงรายที่ไร้โอกาสเข้ารับ

การศึกษาภาคบังคับ

- 1.2 เพื่อสร้างแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาที่อยู่

กระจัดกระจายตามเทือกเขาต่าง ๆ และไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านนั้น ๆ ได้

- 1.3 เพื่อสร้างชาวเขาในจังหวัดเชียงรายให้เป็นชาวเขาที่พัฒนา

2. วัตถุประสงค์โดยอ้อม มีดังนี้

- 2.1 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาในจังหวัดเชียงราย ทั้งด้านการ

หาเลี้ยงชีพ สุขภาพอนามัย ความด้อยโอกาสทางการศึกษา และความรับผิดชอบทางสังคม

2.2 เพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย การปลูกฝิ่น ตลอดจน
การล่าสัตว์

2.3 เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น และความมั่นคงของประเทศ สร้างความ
สำนึกในความเป็นคนไทย ชาติดไทย แก่ชาวเขา

2.4 ส่งเสริมให้ชาวเขาเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นประโยชน์
อย่างสูงแก่ชาวเขาในจังหวัดเชียงราย และไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์หลัก

วัตถุประสงค์หลักของการสอนการเกษตรในโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นทั้ง
การเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัย และยังมุ่งหวังให้ได้ผลผลิตที่จะเอามาเลี้ยงชีพอีกด้วย วัตถุประสงค์ดังกล่าว มีดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการทำทำการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในเรื่องการทอผ้า ทำไร่ถั่วเหลือง ไร่ข้าวโพด สวนผัก สวนผลไม้ การปลูกพืชที่สูงและเลี้ยงสัตว์
จนสามารถทำเป็นอาชีพได้
2. เสริมสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับประกอบอาชีพการเกษตร และ
การปฏิบัติงานในรูปสหกรณ์ เช่น ความอดทน เห็นแก่ส่วนรวม เสียสละ หนักเอาเบาสู้
เป็นประชาธิปไตย ตรงต่อเวลา รักการทำงาน ขยัน ประหยัด และซื่อตรง เป็นต้น
3. มีทักษะในการใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน
4. ได้ผลผลิตจากการปฏิบัติงานสำหรับเลี้ยงชีพระหว่างเรียนและบางส่วนนำส่ง

ตลาด

เวลาเรียน

เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนแบบ "พึ่งตนเอง" นี้ ต้องอยู่ประจำและหาเลี้ยงตนเอง
ระหว่างเรียน ฉะนั้นตลอดเวลา 24 ชั่วโมงใน 1 วัน ถือเป็นเวลาเรียนทั้งหมด และใน 1 ปี
มีเวลาเรียน 365 วัน ไม่มีการปิดภาคเรียน วันหยุดหรือวันที่ให้นักเรียนกลับไปเยี่ยมบ้าน ปีละ
อย่างน้อย 2 ครั้ง ๆ ละ 10 - 20 วัน การกลับไปเยี่ยมบ้านนักเรียนจะต้องไปปฏิบัติงานตามที่
ได้รับมอบหมาย จึงถือเป็นวันเรียนด้วย

การเรียนในห้องเรียนจะเรียนตั้งแต่เวลา 08.30 - 14.30 น. (พักเวลา 12.00 - 13.00 น.) รวมเวลาเรียนในภาคกลางวัน วันละ 5 ชั่วโมง ภาคกลางคืนจะเรียนที่บ้านหรือที่ห้องสมุดหรือในห้องเรียน ตั้งแต่เวลา 19.00 - 20.30 น. ทุกวัน เว้นวันเสาร์ - อาทิตย์ การเรียนในภาคกลางวันเป็นการเรียนตามหลักสูตร ตามแผนการสอน การเรียนในภาคกลางคืนอีกวันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นการเรียนเสริมจากภาคกลางวัน โดยครูประจำบ้านเป็นผู้สอนเอง

กิจกรรมประจำวัน

- 05.30 - 06.00 น. ตื่นนอน เก็บที่นอน ทำธุระส่วนตัว ภายบริหาร
- 06.00 - 07.00 น. แบ่งกลุ่มการทำงาน ปฏิบัติงานตามหน้าที่
- 07.00 - 08.00 น. นักเรียนทุกคนกลับบ้านของตนเอง ทำธุระส่วนตัว
รับประทานอาหารเช้า เตรียมตัวเข้าชั้นเรียน
- 08.00 - 08.30 น. กิจกรรมหน้าเสาธง
- 08.30 - 12.00 น. เข้าเรียนในห้องเรียนตามหลักสูตรของกระทรวง
ศึกษาธิการ
- 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 14.30 น. เรียนในภาคบ่ายตามหลักสูตรอีก 1.30 ชั่วโมง
- 14.30 - 16.30 น. นักเรียนทุกคนเข้าแถวตามกลุ่ม เลือกประธาน เลข
สร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนออกทำงานในภาคสนาม (ปฏิบัติ)
- 16.30 - 18.00 น. เป็นเวลาว่างให้นักเรียนได้มีเวลาอิสระเป็นของตนเอง
ที่จะไปเตรียมทำอาหาร หรือให้อาหารสัตว์ หรือทำงานอื่น
ที่ได้รับมอบหมายหรือไปเล่น
- 18.00 - 18.30 น. นักเรียนทุกคนเข้าบ้านของตนเอง ทำธุระส่วนตัว
รับประทานอาหารเช้า
- 18.30 - 19.00 น. ดูวีดีโอเกี่ยวกับข่าว

19.00 - 20.30 น. นักเรียนเข้าพบครูประจำบ้านเพื่อเรียนเสริม ทาการบ้าน ที่ครูประจำชั้นสั่ง หรืออ่านหนังสือ

20.30 - 21.00 น. ประเมินผลการทำงานในรอบวัน และวางแผนการทำงาน ของวันต่อไป ครูประจำบ้านอบรม และสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนเข้านอน

กิจกรรมของนักเรียนในรอบวันจะเป็นไปตามตารางข้างบนทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์ - อาทิตย์ ส่วนการทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะมีการหมุนเวียนกลุ่มกันไปทุก ๆ สัปดาห์ ฉะนั้นนักเรียนจะมี โอกาสได้ฝึกปฏิบัติทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้

มวลประสบการณ์

จากแผนการสอนโรงเรียนพึ่งตนเองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 (2533 : คำชี้แจง) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 (2535 : คำชี้แจง) ได้ชี้แจงถึงแผนการสอนพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนดำเนินการตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มวลประสบการณ์ที่ใช้อยู่ขณะนี้ กลุ่มทักษะใช้แบบเรียนของกรมวิชาการ มี 2 วิชา คือ วิชาภาษาไทย กับวิชาคณิตศาสตร์ ทางโรงเรียนได้ใช้แบบเรียนของกรมวิชาการทุกชั้นเรียน นอกจากนั้นก็ได้ใช้แผนการสอนของจังหวัดเชียงรายที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้จัดทำขึ้น เพื่อใช้กับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยเฉพาะ จัดทำในรูปบูรณาการ โดยนำเอากลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ มาบูรณาการและกำหนดเป็นแผนการสอน สอนเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยแต่ละเรื่องได้นำเอากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นแกนกลาง มาบูรณาการ ทั้งเนื้อหา และกิจกรรมเข้าด้วยกันกับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ยกเว้น วิชา พลศึกษา ซึ่งจะต้องสอนเพิ่มเติมโดยใช้แผนการสอนของกรมวิชาการที่อยู่ในกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย แผนการสอนจะเป็นรายชั้นต่าง ๆ รวม 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 21 แผน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มี 23 แผน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี 28 แผน และชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 มี 35 แผน เนื้อหาที่เพิ่มลงไปในทุกชั้นและต้องให้การศึกษาค่อนข้างมาก ได้แก่ การเกษตร โดยเฉพาะการปลูกพืชผักสวนครัว ซึ่งทุกชั้นต้องเรียนและต้องฝึกทำตลอดปี ซึ่งแผนการสอนนี้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายจัดทำขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ไปพร้อม ๆ กัน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หรือจากการปฏิบัติ เช่น เรียนเรื่องบ้านของเรา ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต นักเรียนจะเรียนเกี่ยวกับการดูแลรักษาบ้าน การทำเครื่องใช้ในบ้านให้สะอาด การจัดบ้านให้ถูกหลักสุขาภิบาล การปรับปรุงตกแต่งบ้านให้สวยงาม นักเรียนต้องเรียนด้วยการปฏิบัติจริงที่บ้านของนักเรียน ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้จัดให้นักเรียนเรียนไปพร้อมกัน โดยการฝึกให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่นักเรียนเรียนกลุ่มวิชาอื่น เช่นการไปฝึกทำความสะอาดบ้าน นักเรียนจะได้รับการฝึกให้รู้จักแสดงความรักเอาใจของบ้าน รู้จักกล่าวคำว่า สวัสดี ขอบคุณ ขอโทษ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักระมัดระวังในการปฏิบัติงาน มีมารยาทในการพูดจา ได้วาดภาพหรือได้แสดงออกทางศิลปะเช่นเดียวกับเรื่องบ้าน ร้องเพลงเกี่ยวกับบ้าน ในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ นักเรียนได้ฝึกให้ทำความสะอาดบ้าน จัดบ้านให้เป็นระเบียบและสวยงาม ปลูกลำไยดอกไม้ประดับและพืชผักสวนครัวที่บ้าน เป็นต้น

นอกเหนือจากการรวมเนื้อหาในทุกกลุ่มวิชาเข้าด้วยกันแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนยังใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างรวมกัน เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การศึกษาจากวิทยากร การไปศึกษานอกสถานที่ การเรียนรู้จากกันและกัน การค้นคว้า การสาธิต ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าว นอกจากจะใช้เพื่อการศึกษาหาความรู้แล้ว ยังใช้เพื่อสร้างคุณธรรมคุณนิสัยไปในขณะเดียวกันด้วย เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ นักเรียนจะได้รับความรู้จากการไปดูไปสอบถาม ส่วนในด้านคุณธรรมคุณนึ้ยนั้น นักเรียนจะได้รับการฝึกตั้งแต่การฝึกการเตรียมตัวที่จะไปศึกษานอกสถานที่ ฝึกให้วางแผนการทำงาน วางแผนหรือระเบียบในการปฏิบัติงาน ฝึกให้แสดงความคิดเห็น ให้เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกความรับผิดชอบในระหว่างไปปฏิบัติงาน นักเรียนจะได้รับการฝึกให้ปกครองกันเอง ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบและข้อตกลงของหมู่คณะ ระมัดระวังอุบัติเหตุต่าง ๆ เคารพสิทธิของผู้อื่น เมื่อไปถึงสถานที่ที่ต้องการก็จะได้รับการฝึกให้มารยาทในการพูด การแสดงสัมมาคารวะ รู้จักกล่าวคำว่าสวัสดี ขอบคุณ รู้จักใช้วาจาที่สุภาพ เมื่อกลับถึงโรงเรียนร่วมกันสรุปเรื่องที่ได้ออกไปศึกษามา นักเรียนได้รับการฝึกให้แสดงความคิดเห็น เคารพความเห็นของผู้อื่น รู้จักประเมินตนเอง สามารถพูดหรือถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนนี้ กล่าวโดยสรุปมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องประการหนึ่ง และเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมคุณนึ้ยอีกประการหนึ่ง

หลักในการจัดการเรียนการสอน

การฝึกให้นักเรียนทำการเกษตรทั้งการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำเอาผลผลิตมาเลี้ยงชีพในระหว่างเรียนนั้น มีหลักในการจัดดังนี้

1. เรียนรู้เนื้อหาวิชาและกระบวนการในการทำงาน
2. ฝึกปฏิบัติจริงเป็นเนืองนิจจนเกิดทักษะ
3. สร้างคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเกษตรและนิสัยสหกรณ์
4. ฝึกการแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ
5. ดำเนินงานในรูปสหกรณ์
6. ดำเนินการธุรกิจครบวงจร คือ มีการสำรวจตลาด วางแผนดำเนินการ

และจัดการเก็บผลผลิต

ในการฝึกให้นักเรียนทำการเกษตร เพื่อหาเลี้ยงตนเองในระหว่างเรียนนั้น จัดดำเนินงานในรูปของการเรียนการสอนตามปกติ แตกต่างจากการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาทั่ว ๆ ไป ที่นักเรียนต้องทำงานหนักกว่า และใช้เวลาในการทำงานมากกว่า โดยปกติแล้วนักเรียนจะต้องทำงานตอนเช้าก่อนไปโรงเรียนประมาณ 1 ชั่วโมง ในตอนบ่ายนักเรียนต้องทำงานตั้งแต่เวลา 14.30 น. จนถึง 16.30 น. หรือประมาณ 2 ชั่วโมง รวมแล้วนักเรียนต้องทำงานประมาณ 3 ชั่วโมงต่อวัน วิธีการที่จะนำมาใช้ในการเรียนทั่ว ๆ ไป ได้แก่

1. นำเอาเนื้อหาวิชาและเทคนิคต่าง ๆ ในทางการเกษตรมาให้นักเรียนได้เรียนรู้
2. ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มตลอดเวลา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ
 - สร้างเสริมคุณธรรมและคุณลักษณะไปพร้อม ๆ กับการเรียนเนื้อหาวิชา
 - สร้างประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

การเรียนการเกษตรในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้ เรียนทั้งการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ในเรื่องการเพาะปลูกโรงเรียนจัดให้เรียนเรื่องการทามา ซึ่งโรงเรียนเรียกว่า "สวนข้าว" เป็นหลัก เพราะหวังผลผลิตมาเลี้ยงชีพด้วย นอกจากนั้นจะให้เรียนการปลูกผักและการปลูกพืชที่สูง ส่วนการเลี้ยงสัตว์นั้นโรงเรียนจัดให้เรียนเรื่องการเลี้ยงหมู การเลี้ยงไก่และ

การเลี้ยงปลา การเรียนแต่ละเรื่องมุ่งเน้นที่ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการเกษตรและ
สร้างเสริมคุณลักษณะ เป็นต้น

กระบวนการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายดังกล่าว
ข้างต้น จึงต้องมีกระบวนการเพื่อสร้างคุณสมบัติที่พึงประสงค์ นอกเหนือจากกระบวนการเรียน
การสอนที่ดำเนินอยู่ตามปกติทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
2. การทำงานเป็นกลุ่ม
3. เรียนด้วยวิธีการแก้ปัญหา
4. ใช้แหล่งวิชาในห้องให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน
5. ใช้กระบวนการเรียนเพื่อสร้างคุณสมบัติที่ต้องการ

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล ยึดตามระเบียบการประเมินการเรียนของหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การดำรงชีพในโรงเรียนและในบ้านพัก

โรงเรียนจัดให้นักเรียนพักอยู่บ้านเป็นหลัก ๆ แต่ละหลังจะมีนักเรียนประมาณ
10 - 12 คน โดยคณะเผ่าและคณะหมู่บ้านกัน แยกเพศชาย เพศหญิง มีครูพี่เลี้ยงอยู่ด้วย 1 คน
นักเรียนจะได้รับการฝึกให้ปกครองกันเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันในรูปแบบของสหกรณ์
คือช่วยกันทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพร่วมกัน แบ่งงานกันทำ มุ่งสร้างให้นักเรียนทุกคนมีนิสัยสหกรณ์ และ
นำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ชีวิตในบ้านเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนด้วย นักเรียน
จะได้เรียนรู้งานบ้านทุกอย่าง ตั้งแต่ทำความสะอาดบ้าน ทำอาหารรับประทาน ซักเสื้อผ้าของ
ตนเอง ผลิตเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้า นักเรียนต้องผลิตเปลี่ยนกันไปประกอบอาชีพ เช่น ทำนา ทำไร่
เลี้ยงสัตว์ ทำสวนครัว บางอย่างก็ทำเป็นงานของบ้าน ซึ่งถือเป็นสหกรณ์การผลิตด้วย บางงานก็
ร่วมมือกับบ้านอื่น เช่น การทำสวนผัก บางอย่างก็ทำร่วมกันทั้งโรงเรียน เช่น สวนข้าว ทำไร่
เป็นต้น การอยู่ร่วมกัน นอกจากจะช่วยกันหาเลี้ยงชีพในระหว่างเรียนแล้ว ยังเป็นการฝึกฝนให้

นักเรียนเป็นคนอดทน อดกลั้น ขยัน หนักเอาเบาสู้ เสียสละ สามัคคี และยึดความเป็นประชาธิปไตย ไปด้วยในขณะเดียวกัน

การให้นักเรียนชาวเขามาอยู่ร่วมกัน ช่วยกันทำงานหาเลี้ยงชีพระหว่างเรียนนั้น มีกระบวนการพัฒนานักเรียนที่อยู๋ในบ้านพัก ดังนี้

1. ปกครองกันเอง
2. การดำรงชีพ ช่วยเหลือตนเอง หาเลี้ยงตนเอง
3. นวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิต
4. ดำเนินชีวิตในรูปสหกรณ์
5. ดำรงชีพในสังคมสหกรณ์

วัสดุหลักสูตร

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้ได้อย่างเพียงพอ เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้ใกล้เคียงกับนักเรียนในที่ราบทั่ว ๆ ไป เช่น

1. วิทยุ โทรทัศน์ หรือวีดีโอ ควรจัดเพื่อทดแทนสิ่งที่นักเรียนขาดเมื่ออยู่บ้าน หรือที่บ้าน ให้นักเรียนมีโอกาสดูฟังวิทยุเป็นประจำทุกวัน และมีโอกาสดูวีดีโอด้วย สิ่งดังกล่าว นั้นมีได้มีไว้เพื่อให้นักเรียนได้ดูหรือได้ฟังเพื่อการพักผ่อน เพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น แต่จะใช้เพื่อการเรียนการสอนด้วย

2. ห้องสมุด นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนแบบ "พึ่งตนเอง" นี้ จะต้องมีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือมากพอ ทั้งนี้เพื่อการศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 และเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและศิษย์เก่าของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยและหาเลี้ยงตนเอง เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนแบบ "พึ่งตนเอง" นี้ ต้องอยู่ประจำและหาเลี้ยงตนเองระหว่างศึกษา โรงเรียนจะดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยความสะดวก เรียบร้อย มีประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องมียสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังนี้

3.1 บ้านพัก จะต้องมียบ้านพักนักเรียนแยกเป็นหลัง ๆ มากน้อยตามจำนวนนักเรียน บ้านพักแต่ละหลังนักเรียนได้ประมาณ 10 - 12 คน มีบริเวณบ้านพอที่จะปลูกพืชสวนครัว ให้พอเพียงสำหรับปรุงอาหาร มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2 สถานที่ปลูกผัก ทุเรียน ทุเรียน เลี้ยงสัตว์ สถานที่สำหรับปลูกข้าว จะต้องมียุทธศาสตร์มากพอที่จะทำนาหรือทำข้าวไร่ให้ได้ผลผลิตพอเลี้ยงนักเรียนที่อยู่ประจำทั้งหมด ควรมีสถานที่สำหรับปลูกพืชไร่จำนวนหนึ่ง ให้นักเรียนได้ปลูกพืชไร่ตามฤดูกาล สถานที่ปลูกพืช ผักสวนครัวนี้ ใช้ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อรับประทานและนำส่วนหนึ่งไปขายหารายได้ซื้อสิ่งที่จำเป็น อื่น ๆ สถานที่แห่งนี้ต้องอยู่ใกล้น้ำหรือสามารถนำเอาน้ำขึ้นมาใช้เพื่อการเพาะปลูกได้ตามต้องการ สถานที่สำหรับทำสวน จะต้องมียุทธศาสตร์จำนวนหนึ่งสำหรับทำสวนผลไม้ที่เหมาะสมที่จะปลูกบนที่สูง เช่น ลิ้นจี่ ลำไย มะม่วง หรือไม้ผลเมืองหนาว เช่น ท้อ บ๊วย สาลี่ เป็นต้น พื้นที่สำหรับทำสวนนี้ มียุทธศาสตร์มากพอที่จะปลูกให้นักเรียนได้ศึกษา และพอที่จะขยายพันธุ์ไปปลูกที่บ้านของนักเรียนด้วย

3.3 เล้าหมู เล้าไก่ บ่อปลา ควรมีจำนวนเพียงพอสำหรับให้นักเรียนได้ฝึก การเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และฝึกการดำเนินงานในรูปสหกรณ์

3.4 เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ในกรณีที่โรงเรียนมิได้ตั้งอยู่ในสถานที่ที่สามารถ จะใช้ไฟฟ้าขององค์การไฟฟ้าได้ ควรมีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพียงพอสำหรับใช้ในครัวเรือน อาคารเรียน และอาคารประกอบอื่น ๆ ตลอดจนการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วย

3.5 เครื่องมือสำหรับการเกษตร ต้องมีเครื่องมือสำหรับทำการเกษตร อย่างเพียงพอโดยเฉพาะเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของนักเรียน เช่น รถไถนา รถอีแต่น เครื่องพ่นยา และเครื่องมืออื่น ๆ เป็นต้น

3.6 ทุนสำหรับดำเนินงาน ทุนสำหรับดำเนินงานในขั้นแรกนี้ควรมีพอสำหรับ เป็นทุนหมุนเวียนในการซื้อพันธุ์สัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง อาหารสัตว์ พันธุ์พืช และยาปราบศัตรูพืช

สหกรณ์โรงเรียน

โรงเรียนจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนขึ้นเพื่อขายสินค้าที่จำเป็นให้แก่สมาชิก และใน ขณะเดียวกันก็รับซื้อผลผลิตของนักเรียนด้วย ผลผลิตต่าง ๆ ที่นักเรียนแต่ละบ้านผลิตเพื่อส่งตลาดนั้น ต้องขายให้กับสหกรณ์โรงเรียน สหกรณ์โรงเรียนจะนำส่งสหกรณ์กลางอีกต่อหนึ่ง สหกรณ์กลาง มีหน้าที่นำสินค้าส่งตลาด ส่วนในด้าน การซื้อขายสินค้าที่จำเป็นอื่น ๆ นั้น สหกรณ์โรงเรียนจะซื้อ ของใช้ที่จะนำมาจากตลาดโดยตรงก็ได้ หรือจะซื้อจากสหกรณ์กลางก็ได้

การเป็นสมาชิกสหกรณ์โรงเรียน โดยสมาชิกที่อยู่รวมกันในบ้านหลังหนึ่งมีสิทธิจะเป็นสมาชิกได้ในนามของสหกรณ์การผลิต ไม่ว่าให้นักเรียนสมัครเป็นสมาชิกเป็นรายบุคคล ถ้าหากมีการซื้อสิ่งของในสหกรณ์โรงเรียนหรือขายผลผลิตให้สหกรณ์โรงเรียนก็สามารถดำเนินการได้ในนามของสหกรณ์การผลิต

การฝึกพัฒนาตนเองและชุมชน

ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าจะให้โอกาสนักเรียนกลับบ้านปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง ครั้งละ 10 - 20 วัน การกลับบ้านแต่ละครั้งเป็นการฝึกปฏิบัติงานที่นักเรียนได้เรียนรู้จากโรงเรียน เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งจะให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียนจากโรงเรียนและนำความรู้ความคิดที่ได้จากโรงเรียนไปปฏิบัติจริง เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปฏิบัติต่อเนื่องกันเป็นเวลา 6 ปี การเรียนที่โรงเรียนกับชีวิตจริงที่บ้านก็จะเป็นเรื่องเดียวกันไป เด็กจะมีประสบการณ์ในการพัฒนาเมื่อจบจากโรงเรียนแล้ว จะทำต่อเนื่องจากที่เข้ามาแล้วในระหว่างกำลังเรียนได้เลย ในขณะที่เดียวกันทั้งบ้านและชุมชนก็จะได้รับการพัฒนาต่อเนื่องกัน

การพัฒนาที่อยู่อาศัย

เริ่มแรกในการพัฒนานั้นนักเรียนจะได้รับการฝึกให้พัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเองก่อน ตั้งแต่การทำความสะอาดบ้าน ห้องนอน ห้องครัว ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ ทำความสะอาดบริเวณบ้าน จัดน้ำครำ ทาร่องระบายน้ำเสีย ทำคอกสัตว์ให้อยู่ไกลจากบ้านพอสมควร

ส่งเสริมการปลูกพืชสวนครัว - ปลูกไม้ผล

ให้นักเรียนปลูกพืชผักสวนครัวในบริเวณบ้านหรือที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่พอจะเก็บเอามาประกอบอาหารได้โดยง่าย ถ้านักเรียนยังเรียนอยู่ชั้นต้น ๆ เช่น ประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ก็อาจส่งเสริมให้ปลูกข้าว ตะไคร้ มะกรูด มะนาว จิง กระเพรา ทุเรียน และพืชที่ปลูกง่ายอื่น ๆ เมื่อนักเรียนโตขึ้นควรส่งเสริมให้ปลูกพืชผักต่าง ๆ เช่น ผักกาด คื่นช่าย กะหล่ำปลีและควรส่งเสริมให้ปลูกไม้ผลต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ เช่น ลิ้นจี่ ลำไย ท้อ ฝรั่ง สาลี่ เป็นต้น

การพัฒนาชุมชน

ทุกครั้งที่นักเรียนกลับบ้าน นักเรียนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกัน จะกลับบ้านพร้อมกันทุกคน ก่อนจะกลับบ้านนักเรียนจะต้องวางแผนล่วงหน้าว่าจะกลับไปทำอะไรบ้าง ถ้าจำเป็นต้องเตรียม

เมื่อก่อนที่พี่หรือกิ่งตอน นักเรียนจะเตรียมไว้ล่วงหน้า เมื่อกลับไปถึงบ้านนักเรียนจะช่วยกันพัฒนาตามที่ตกลงกันไว้ เริ่มจากการพัฒนาบ้านนักเรียนทุกคนก่อน แล้วจึงพัฒนาชุมชนทุกคนต้องช่วยกันทำ การพัฒนาชุมชนนั้นจะเริ่มตั้งแต่สิ่งง่าย ๆ ก่อน เช่น ความสะอาดของชุมชน พัฒนาแหล่งน้ำ ถนน หรือทางเดิน ตลอดจนการพัฒนาการประกอบอาชีพของชาวเขาด้วย การที่นักเรียนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนปีละ 2 ครั้ง ย่อมเชื่อได้ว่าชุมชนจะพัฒนาขึ้นมาได้ ถ้าทำต่อเนื่องกันหลาย ๆ ปี ชุมชนย่อมจะเจริญมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ออกไปประกอบอาชีพในหมู่บ้านเดิมของตน นักเรียนยังผูกพันอยู่กับโรงเรียนต่อไป ในฐานะเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียน ความผูกพันในฐานะศิษย์เก่า นั้น เป็นการผูกมัดให้นักเรียนเก่ากลับมาโรงเรียนเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสศิษย์เก่าได้เข้าสมาคมเพิ่มพูนความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานและ เป็นโอกาสที่ศิษย์เก่าจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ การพบกันแต่ละครั้งเป็นหน้าที่ของศิษย์เก่าจะจัดการกันเอง แต่โรงเรียนจะช่วยเป็นคนกลางประสานงาน กำหนดงานและติดต่อวิทยากรให้ งานนี้ควรจัดปีละ 2 ครั้ง จุดหมายของงานควรมุ่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเพิ่มพูนความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

บทบาทของสหกรณ์ต่อศิษย์เก่า

การซื้อขายสินค้าของชาวเขามีปัญหามาก ไม่ทราบว่าจะเอาผลผลิตไปขายที่ไหน ไม่มีพ่อค้าไปรับซื้อ จะเอาลงไปขายในเมืองก็ไกลมาก และไม่แน่ว่าจะขายได้ราคายุติธรรมหรือไม่ จึงเปิดโอกาสให้ศิษย์เก่าเป็นสมาชิกสหกรณ์ต่อไป สหกรณ์จะเป็นคนกลางรับซื้อและขายสินค้าให้แก่ชาวเขา ยิ่งกว่านั้นสหกรณ์จะเป็นผู้สนับสนุนการผลิตและควบคุมการผลิตของชาวเขาโดยการสนับสนุนทุนดำเนินการในรูปแบบการกู้ยืมและสงเคราะห์ตามกำหนดเวลา หรือหักคืนจากสินค้าที่ส่งมาขาย สหกรณ์จะร่วมมือกับองค์การศิษย์เก่า หาทางส่งเสริมและพัฒนาเกษตรที่สูงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปแนวคิด

โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองแตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาทั่ว ๆ ไป

ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนประจำ นักเรียนอยู่รวมกันในบ้านเป็นหลัก ๆ หาเลี้ยงชีพระหว่างเรียน ดำเนินชีวิตในรูปสหกรณ์
2. เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนเน้นคุณภาพชีวิตของชาวเขา และความมั่นคงของประเทศ
3. กิจกรรมในรอบวันถือเป็นการเรียนทั้งหมด ตลอดจนกระทั่งในรอบปีก็ถือเป็นการเรียนรู้ด้วย
4. จัดให้มีกิจกรรมต่อเนื่องเมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว เพื่อให้โอกาสชาวเขาได้พัฒนาตนเองต่อไปอีก

3.2 หลักสูตรท้องถิ่น

จากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ว่า "เร่งรัดการศึกษาภาคบังคับ ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา 2523 ให้ทั่วถึงเด็กทุกคน โดยเน้นการปรับปรุงวิธีการเกณฑ์เด็กและการจัดบริการในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น" นั้น ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการขยายบริการทางการศึกษาไปในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะในชุมชนที่ห่างไกลจากสภาพของท้องถิ่นและสาเหตุของปัญหาทางการศึกษาในแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาดังกล่าว ได้ใช้ความพยายามหาแนวทางแก้ไขอยู่ตลอดเวลา จึงได้มีการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายดังนี้ (ประสิทธิ์ จันทรดา. 2534 : 42 - 56 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขต 8. 2530 : 7 - 23)

1. ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศ.ช.) การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาแบบหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อหาและวิธีการที่กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชาวเขา เพื่อให้ชาวเขาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล ได้มีโอกาสทางการศึกษามากยิ่งขึ้น กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้พวกเขาพัฒนาตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น ให้สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ เนื่องจากชาวเขาจะอยู่เป็นหย่อมบ้านเล็ก ๆ โดยรวมหย่อมบ้านเล็ก ๆ ประมาณ 4 - 9 หย่อมบ้าน เข้าด้วยกัน เรียกกลุ่มหมู่บ้าน และเลือกหมู่บ้านแห่งหนึ่งเป็นหลัก ให้หมู่บ้านที่เหลือเป็นหมู่บ้านบริวารในแต่ละกลุ่มหมู่บ้านให้มีครูนิเทศทำหน้าที่รับผิดชอบในการนิเทศและ

ประสานงานจัดกิจกรรมตามหลักการและจุดมุ่งหมายของศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา และในแต่ละหมู่บ้านบริวารจะมีครู 1 - 2 คน อยู่ประจำทำงานในหมู่บ้านนั้นโดยให้ข่าวสารและข้อมูลจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นของหมู่บ้าน เรียกว่า "อาศรม" เป็นศูนย์การเรียนรู้ประจำหมู่บ้าน โดยมีครูประจำอยู่ในอาศรมแต่ไม่มาโรงเรียน ไม่ใช่อาคารเรียนที่บุคคลภายนอกเข้ามาใช้เป็นสถานที่สอนชาวบ้าน แต่เป็นสมบัติของชุมชนโดยให้ชาวบ้านสร้างแบบเรียบง่าย ใช้วัสดุในท้องถิ่นตั้งไว้กลางหมู่บ้าน โดยมีการตกแต่งให้สวยงามน่าเข้าไปพักผ่อน มีต้นไม้ ดอกไม้ ประดับร่มรื่น ภายในอาศรมจะมีสื่อและอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนด้วยตนเอง เช่น ห้องอ่านหนังสือ ห้องฟังวิทยุ มุมเด็ก ห้องประชุม ตู้ยา เป็นต้น จะมีคณะกรรมการร่วมกับครูทำหน้าที่รับผิดชอบ เช่น จัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กในภาคเช้า กิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น การอนามัย การเกษตร ให้เลือกเวลาตามที่เห็นว่าเหมาะสม กิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่ในภาคค่ำ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามความจำเป็นและความต้องการของชุมชนแต่ละหมู่บ้าน โดยยึดหลักสูตรประถมศึกษาสำหรับชาวเขาและหลักสูตรเบ็ดเสร็จของศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขานั้น ได้จัดทำในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 9 กลุ่มหมู่บ้าน ครอบคลุมประมาณ 50 หมู่บ้าน

2. ห้องเรียนเคลื่อนที่ จากสภาพของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีชาวเขาจำนวนมากอาศัยอยู่เป็นหย่อมบ้านเล็ก ๆ กระจุกกระจายตามภูเขาสูงและป่าทึบ จึงมีเด็กชาวเขาจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในหย่อมบ้านขนาดเล็กเหล่านั้น ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียนในแต่ละหย่อมบ้านได้ หรือจะรวมหลายหย่อมจัดตั้งโรงเรียนก็ไม่อาจกระทำได้ เพราะแต่ละหย่อมบ้านอยู่ห่างไกลกัน การเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านต้องเดินทางด้วยเท้าเป็นเส้นทางทุรกันดาร เด็กเล็กไม่อาจเดินทางไปโรงเรียนได้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงคิดหารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษา ให้กับเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ โดยจัดครูเดินสอน ให้ครูคนหนึ่งรับผิดชอบ 2 หย่อมบ้าน จัดการสอนสลับกันไปหย่อมบ้านละ 1 - 2 สัปดาห์ โดยเริ่มแรกเปิดสอนชั้น ป.1 พร้อมกันทั้ง 2 หย่อมบ้าน การใช้วิธีนี้จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่ต้องอาศัยครูที่มีความตั้งใจ และเสียสละเป็นอย่างสูง ในการดำเนินการตามโครงการนี้เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาให้เด็กได้มีโอกาสได้รับการศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้ เรียนรู้การ

ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในชุมชนของตน และมีจิตสำนึกในความเป็นคนไทย เป็นรูปแบบการศึกษา ที่ครูจะต้องไปหาเด็ก เรียกว่า "ห้องเรียนเคลื่อนที่"

3. ครูหลังม้า เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เป็น เขตพื้นที่สูงสลับกับภูเขา ชาวเขาหลายเผ่าตั้งบ้านเรือนเป็นหย่อมบ้านขนาดเล็กอยู่อย่างกระจัด กระจายตามพื้นที่สูงและไหล่เขา การคมนาคมติดต่อสื่อสารเป็นไปด้วยความยากลำบากต้องเดินเท้า ตลอดทุกฤดูกาล เป็นเหตุให้เด็กในวัยเรียนไม่ได้รับการทางการศึกษา และหย่อมบ้านเหล่านั้น เป็นหย่อมบ้านขนาดเล็ก มีประมาณ 4 - 10 หลังคาเรือน มีเด็กในวัยเรียนจำนวนไม่มากพอ ที่จะจัดตั้งเป็นโรงเรียนแบบปกติได้ ทำให้มีเด็กในวัยเรียนจำนวนมากยังไม่ได้รับการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน พิจารณาเห็นว่าการจัดการศึกษาในหย่อมบ้านขนาดเล็ก เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดการศึกษาให้ชาวเขาเหล่านั้น โดยปรับรูปแบบปกติเป็นรูปแบบพิเศษ ทำการปรับแผนการสอนให้เหมาะสม โดยบูรณาการเนื้อหาที่จำเป็น เช่น ความรู้พื้นฐานทางภาษา และคณิตศาสตร์ สร้างวินัยความรับผิดชอบ ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ และมี จิตสำนึกในความเป็นไทย การจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาจึงเป็นรูปแบบพิเศษในลักษณะโรงเรียน ประถมศึกษาเคลื่อนที่ กำหนดให้มีครูปฏิบัติการสอน 1 คน ต่อหย่อมบ้านเป้าหมาย 2 - 5 หย่อมบ้าน ในละแวกเดียวกัน และใช้เวลาในการเดินทางระหว่างหย่อมบ้านไม่ไกลนัก ครูผู้ปฏิบัติการจะมี หน้าที่นำสื่อการเรียนสำเร็จรูปไปให้เด็ก โดยบรรทุกหลังม้า หรือพาหนะอื่นที่เหมาะสม หมุนเวียน ไปแต่ละหย่อมบ้าน ให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามเวลาที่กำหนดโดยอาจมีอาสาสมัครในหมู่บ้าน เป็นผู้ชี้แนะเรียนให้ ถ้ามีปัญหาครูก็จะสอนซ่อมเสริมในแต่ละบทเรียนอีกครั้งหนึ่ง อุปกรณ์การสอน จะใช้เทปบรรยาย โดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซลาเซลล์ที่มีการติดตั้งให้ครบทุกหย่อมบ้านที่อยู่ใน โครงการ ปัจจุบันโครงการการศึกษาแบบพิเศษ โครงการครูหลังม้าได้มีการขยายเขตบริการ เพิ่มขึ้นเป็น 36 หย่อมบ้าน มีจำนวนนักเรียน 800 คน โดยครอบคลุมทั้ง 5 อำเภอ และ 2 กิ่งอำเภอ

4. ห้องเรียนอาศรม เป็นการจัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มนักเรียนชาวเขา ที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุ สติปัญญา ความสามารถ ฐานะความเป็นอยู่ โดยไม่แบ่งชั้นเรียน ไม่กำหนดเวลาเรียน นักเรียนสามารถเรียนจบได้ในเวลาที่แตกต่างกันตามความสามารถของแต่ละ

บุคคล หลักสูตรการเรียนการสอนที่ใช้ก็เป็นหลักสูตรแบบเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ
ไว้ด้วย ส่วนดีก็คือนักเรียนสามารถเรียนจบได้ในเวลาที่แตกต่างตามความสามารถของแต่ละบุคคล
การจัดแบบนี้จะจัดขึ้นเฉพาะในหมู่บ้านที่เด็กไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาหรือโรงเรียนขนาดเล็ก
มาก และมีครูอยู่ประจำการไม่เกิน 2 คน

5. การจัดห้องเรียนดอย เป็นการเปิดขยายห้องเรียนของโรงเรียนในสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ในหมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา มีอาคารสถานที่
และห้องเรียนชั่วคราว ในลักษณะของ "อาศรม" ใช้ครูอาสาสอนเช่นเดียวกับห้องเรียนเคลื่อนที่

6. การจัดที่พักสำหรับนักเรียนบางกลุ่ม เป็นการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับ
กลุ่มเด็กด้อยโอกาสในชนบทห่างไกลที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีโรงเรียนประถมศึกษาไม่ถึงชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 - 6 ให้มาเรียนต่อในโรงเรียนที่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โดยการจัดที่พักให้แก่นักเรียน
เหล่านี้ ให้พักอาศัยอยู่กับญาติหรือครูที่มีบ้านอยู่บริเวณรอบโรงเรียน หรือจัดให้พักในโรงเรียนเพื่อ
ให้นักเรียนที่อยู่ห่างไกล และกระจัดกระจายได้มาอยู่ใกล้โรงเรียนและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน โดย
โรงเรียนต้องมีพื้นที่ที่ทาเกษตรให้นักเรียน และได้รับความร่วมมือจากชุมชนอย่างดีทั้งด้านที่พักอาศัย
อาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค

7. โรงเรียนหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านที่มีนักเรียนซึ่งมีอายุใน
เกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป และไม่มีโรงเรียนของหน่วยงานใด ๆ ในหมู่บ้าน
โดยขอความร่วมมือจากประชาชนในการจัดสร้างอาคารเรียน และบ้านพักครูชั่วคราว ด้วยวัสดุใน
ท้องถิ่น มีการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตามระเบียบการจัดตั้งโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลต้อง
สนับสนุนด้านสื่อ งบประมาณ และจัดครูเข้าไปประจำการสอน จำนวน 1 คน สำหรับนักเรียน
เริ่มแรกเรียนที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี จำนวน 1 ห้องเรียน

8. การจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบผสมผสาน เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก
ด้อยโอกาสในชนบทห่างไกลที่จังหวัดน่าน ในรูปแบบของการศึกษาสงเคราะห์ผสมผสานกับการ
พึ่งตนเอง มีการจัดที่พักให้นักเรียนอยู่ประจำในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้แก่
นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในหมู่บ้านที่มีโรงเรียนประถมศึกษา แต่เปิดสอนเฉพาะชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ให้มีโอกาสไปเรียนต่อในโรงเรียนหลักที่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ซึ่ง

จัดเป็นโรงเรียนหลักในด้านงบประมาณรัฐบาลให้ความช่วยเหลือ จำนวน 3,000 บาท/คน/ปี นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในเรื่องการตรวจสอบภาพ เครื่องอุปโภค บริโภค สื่อการเรียน วัสดุที่ใช้ประกอบการเรียน โดยมีครูประจำการ ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน และดูแลให้เข้าเป้าหมายของการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้

9. โรงเรียนที่ช่วยน้อง เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งแก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาส ในชนบทห่างไกล ในระดับประถมศึกษาทั้งแก่นักเรียนชาวไทยภูเขา และนักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร เป็นความพยายามที่จะให้โรงเรียนต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ได้มีโอกาสสนับสนุนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยเน้นไปในลักษณะนักเรียนต่อนักเรียนคือ นักเรียนในส่วนกลางจะสามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้วยการส่งเสื้อผ้า สิ่งของ สมุด หนังสือไปให้ และมีการติดต่อกันในลักษณะโรงเรียนพี่ช่วยน้องตลอดเวลา

10. โรงเรียนชาวเขาของตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนประถมศึกษาของตำรวจตระเวนชายแดนที่จัดให้แก่ชาวเขานั้น จะอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลการคมนาคมไม่สะดวก และยังไม่มีโรงเรียนของหน่วยราชการใดตั้งอยู่ โรงเรียนชาวเขาที่ตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินการอยู่นี้ นอกจากจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ องค์กรและคณะบุคคลแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานพระราชทรัพย์สร้างโรงเรียนแก่ชาวเขาเหล่านี้อีกด้วย ตั้งแต่ปีที่เริ่มตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน คือ พ.ศ. 2499 จนถึง พ.ศ. 2526 มีโรงเรียนชาวเขาทั้งหมด 122 โรง มีจำนวนโรงเรียนที่ยุบเลิกเนื่องจากถูกฝ่ายตรงข้ามคุกคาม และได้กอพยพตามผู้ปกครองไปอยู่ที่อื่น จำนวน 22 โรง รอนให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไปดำเนินการ 58 โรง ปัจจุบันจึงเหลือโรงเรียนชาวเขาของตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ 42 โรง

11. โรงเรียนชาวเขาของกรมประชาสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์จัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาระดับประถมศึกษาในรูปแบบโรงเรียนชั่วคราว ได้จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการอบรมและพัฒนาเด็กเล็กอย่างถูกต้อง นอกจากนี้กรมประชาสงเคราะห์ยังร่วมมือกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดำเนินการโครงการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศ.ช.) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทดลองรูปแบบการจัดการศึกษาและคิดค้นหลักสูตรขั้นมูลฐานสำหรับ

ชาวเขา ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2523 แล้วยังมีโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา

12. การจัดการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ตามข้อยกเว้นสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 มาตรา 11 หมวด 1 ซึ่งได้แก่ เด็กที่อยู่ห่างไกลโรงเรียนเกิน 2,000 เมตร เด็กที่อยู่ในท้องที่กันดารห่างไกลคมนาคม เช่น อยู่ตามป่าเขา ตามเกาะ เด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครอง เช่น ครอบครัวมีฐานะยากจน เด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู เด็กที่พ่อแม่ประกอบอาชีพค้าขายทางเรือไม่มีที่อยู่เป็นหลักฐานแน่นอน เด็กที่บิดามารดาถูกภัยจากผู้ก่อการร้ายคุกคาม และเด็กที่มีปัญหาทางสังคม เช่น บุตรหลานผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่หายป่วยจากโรคนี้แล้ว

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 - ม.3 ประเภทประจำ รัฐบาลให้การสงเคราะห์เป็นค่าอาหาร คนละ 1,000 บาทต่อปี และให้เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย เครื่องเขียน แบบเรียน กรมสามัญศึกษาได้ขยายโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้นทุกเขตการศึกษา แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของสังคมและต้องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย กรมสามัญศึกษาต้องตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สำหรับชาวเขาขึ้นอีก 6 แห่ง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ น่าน พัทลุง แม่ฮ่องสอน เพชรบุรี เชียงใหม่ ซึ่งนอกจากจะรับสอนเด็กชาวเขาและให้ที่อยู่ประจำแล้ว ยังรับเด็กที่ยากจนจากท้องถิ่นทุรกันดาร ชาวเล และชาวเกาะด้วย

13. โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนนี้รับเด็กที่มาจากรอบครัวแตกแยก หรือถูกทารุณกรรม เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง ฯลฯ หลักสูตรเหมือนโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปคือมีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 แต่ไม่จำกัดอายุเด็กที่มาเรียน ให้เสรีภาพแก่เด็ก การเรียนการสอนไม่บังคับ เน้นการจัดบรรยากาศ การให้ความอบอุ่นแก่เด็ก ถือว่าการศึกษาก็คือการเรียนรู้เพื่อชีวิต คือศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่อยู่กับบ้านและชุมชนทุก ๆ เรื่องเป็นการศึกษาหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลี้ยงตัวเอง การทำให้ตัวเองมีความสุข มีความเพลิดเพลินกับสิ่งต่าง ๆ หรือเมื่อเกิดปัญหาก็สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง (ราชัน ธงไชย.

14. โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ได้มีการทดลองใช้หลักสูตรนี้ขึ้นที่

โรงเรียนศูนย์ปางมะผ้า กิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถือว่าเป็นโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง แห่งแรกของประเทศไทย โดยทางโรงเรียนรับเด็กในวัยเรียนที่อยู่ห่างไกลมาอยู่ประจำในโรงเรียน และหาเลี้ยงชีพในระหว่างเรียนด้วย ต่อมาปีการศึกษา 2533 ในสมัย ดร.สนิท ยี่รงค์ เป็น ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จึงขยายการศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้อีก 2 โรงเรียน คือโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย และโรงเรียน ดอยเวียงผาบ้านปางปูลึงห์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า

เนื่องจากหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ใหม่ และยังไม่มีการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาดูว่าการใช้หลักสูตรนี้มีปัญหาและอุปสรรค อะไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน เพื่อที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น

จิราภรณ์ ศรีศฤงคาร (2530 : 74 - 80) ได้ศึกษาถึงความต้องการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ในการจัดเนื้อหาหลักสูตร กลุ่ม กพอ. แขนงงานเลือกที่เหมาะสมกับท้องถิ่น จังหวัดลำพูน และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดเนื้อหาหลักสูตร กลุ่ม กพอ. แขนงงานเลือก พบว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาหลักสูตร กลุ่ม กพอ. แขนงงานเลือกในระดับมากทางด้านงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานวิชาชีพอื่น ๆ ส่วน ด้านงานช่างนั้นครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความต้องการในระดับน้อย สำหรับสภาพปัญหาที่เป็น อุปสรรคต่อความต้องการในการจัดหาเนื้อหาหลักสูตรกลุ่ม กพอ. แขนงงานเลือกเรียงลำดับจาก ระดับมีปัญหามากไปหาน้อย คือ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน การขาดแคลนทุน การขาดแคลนครูผู้สอนที่ชำนาญงาน และการขาดสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน

มนธิรา ค้ากลาง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นใน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่าครูได้รับสื่อการเรียนการสอนล่าช้าไม่ทันเวลาใช้ และไม่สามารถร้องเพลงในแผนการสอนได้ทุกเพลง สำหรับข้อเสนอแนะคือครูควรมีการเตรียม การสอนอย่างสม่ำเสมอ ควรได้จัดเอกสารประกอบการค้นคว้าสำหรับนักเรียนให้เพียงพอกับจำนวน นักเรียน และควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ พิมพ์ มัธยมบุรุษ (2531 : 180 - 189) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นระดับประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน : ความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น พบว่ามีเรื่องและเนื้อหาในแผนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 66 เรื่อง มีเรื่องและเนื้อหาที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นแต่ไม่มีในแผนการสอน 49 เรื่อง มีเรื่องและเนื้อหาที่มีในแผนการสอน แต่ไม่มีในความต้องการของท้องถิ่น 95 เรื่อง

จากผลการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่น ได้ยึดเอาสังคมและชีวิตจริงของเด็กเป็นหลัก ได้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรกับชีวิตจริงของผู้เรียนหรือภาวะทางสังคมที่ผู้เรียนกำลังประสบอยู่ เพื่อผู้เรียนจะได้ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

3.4 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินหลักสูตรจะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถจะนำไปปฏิบัติจริงได้ดีเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้นและมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4.1 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 279) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรว่ามีอยู่ 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
2. เพื่ออธิบายและดูว่า ลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่
3. เพื่อตัดสินว่า หลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

4. เพื่อตัดสินว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงาน
ด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรม หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตร เป็นไปตามความมุ่งหวัง
หรือไม่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 204 - 205) ได้กล่าวไว้ว่า

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อหาคูณค่าของหลักสูตรนั้น โดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนา
ขึ้นมา นั้น สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
 2. เพื่อวัดผลว่า การวางเค้าโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตร
รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตร การบริหารและการบริการหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่
 3. ประเมินผลจากตัวผู้เรียนเอง เพื่อตรวจสอบดูว่ามีลักษณะ
ที่พึงประสงค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงไร
- โดยทั่วไปแล้วการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะมีจุดมุ่งหมาย
ที่คล้ายคลึงกัน คือ

1. ประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร เป็นการประเมินผลในระหว่าง
การปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร
แล้วนำผลจากการวัดนั้นมาประเมินว่าแต่ละตอนของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้
เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรในการที่จะปรับปรุง
ส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรได้ถูกต้อง
2. ประเมินเพื่อสรุปผล คุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรว่าดีหรือไม่
หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียน ของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไป หรือควรจะ
ยกเลิกทั้งหมด หรืออาจจะยกเลิกเพียงบางส่วน

3.4.2 ลักษณะการประเมินหลักสูตร

โดยทั่วไปได้ยอมรับกันว่าการประเมินหลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบของหลักสูตรทั้งหมด และควรจะประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงประกอบด้วย การประเมินสิ่งต่อไปนี้คือ (สัจ จุทรานันท์. 2532 : 279 - 280)

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมดีและถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะได้นำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป
2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ดีเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร โดยมากหากพบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตรก็มักจะได้รับการแก้ไขโดยทันทีเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร โดยทั่วไปจะดำเนินการหลังจากที่มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้น ๆ ไปแล้ว การประเมินหลักสูตรในลักษณะนี้มักจะทำการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด
4. การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรในลักษณะที่มีความสมบูรณ์และสลับซับซ้อนมาก กล่าวคือ การประเมินระบบหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ความสัมพันธ์ของระบบหลักสูตรกับระบบบริหารโรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เป็นต้น

3.4.3 แนวทางสำหรับการประเมินหลักสูตร

ในปัจจุบันได้มีผู้พยายามเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรไว้มากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ในการปฏิบัตินั้นมีเพียงไม่กี่รูปแบบ Lewy (อ้างอิงมาจาก สัจ จุทรานันท์. 2532 : 281) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับรูปแบบของการประเมินหลักสูตรไว้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร เป็นแนวทางสำหรับ

การประเมินหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาสัมฤทธิ์ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ได้รับการกล่าวถึงและนำไปประยุกต์ใช้มากในกลุ่มนี้ก็คือรูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อดูว่าหลักสูตร

สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีเพียงใดและได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าหรือไม่ การประเมินหลักสูตรตามแนวนี้จะเน้นการประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร และประเมินผลหลังจากใช้หลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ตัวอย่างของรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่จัดอยู่ในแนวนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Robert E. Stake) และรูปแบบของ โพรวัส (M. Provus)

3. การประเมินในลักษณะของการตัดสิน รูปแบบการประเมินหลักสูตร

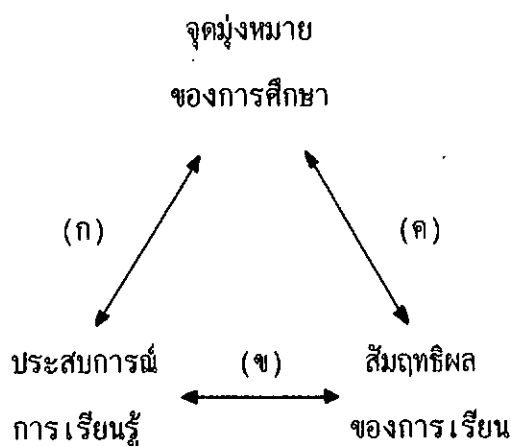
แบบนี้จะมีความเชื่อพื้นฐานอยู่ว่าหลักสูตรที่ดีควรจะส่งผลกระทบต่อการทำงานในอนาคต ดังนั้น การประเมินหลักสูตรในรูปแบบนี้จึงจะเน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ รูปแบบการประเมินในลักษณะของการตัดสินนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ ฟาย เดลตา แคลปปา (Phi Delta Kappa) และรูปแบบของ ดอริสโกว์ (Dorris T. Gow)

3.4.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร ได้มีนักพัฒนาหลักสูตรเสนอแนะรูปแบบไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ดังเช่น สัจจ อุทรานันท์ (2532 : 282 - 289) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของราล์ฟ ไทเลอร์ เป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินสัมฤทธิ์ที่ได้จากหลักสูตร ในทัศนะของไทเลอร์นั้นถือว่ากระบวนการทางการศึกษาจะมีจุดเน้นอยู่ 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ และสัมฤทธิ์ผลของการเรียน ทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันดังนี้

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการศึกษา

ตามรูปแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการศึกษาข้างบนนี้ เป็นการประเมินเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการเรียนกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาซึ่งในรูปภาพ แทนด้วยสัญลักษณ์ $\leftarrow (ค) \rightarrow$ นั่นเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบการประเมินหลักสูตรตามทัศนะของ ไทเลอร์อาจจะมองถึงความสัมพันธ์ $\leftarrow (ก) \rightarrow$ และ $\leftarrow (ข) \rightarrow$ ได้อีกด้วย ความสัมพันธ์ของ จุดมุ่งหมายของการศึกษาซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ $\leftarrow (ก) \rightarrow$ นั้นหมายถึงการประเมินความสอดคล้อง ระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ระบุไว้ในหลักสูตร และความสัมพันธ์ ของประสบการณ์การเรียนรู้กับสัมฤทธิ์ผลของการเรียนซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ $\leftarrow (ข) \rightarrow$ นั่นก็คือการ ประเมินเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติจริงกับสัมฤทธิ์ผลที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติ

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์มีข้อจำกัดอยู่ก็คือรูปแบบ ประเมินหลักสูตรแบบนี้จะเข้ากับหลักสูตรที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้วเท่านั้น หากเป็น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือทันทีทันใดโดยไม่คาดหวังมาก่อนรูปแบบการประเมินนี้ จะไม่ครอบคลุมถึงโดยเหตุนี้จึงได้มีผู้คิดรูปแบบการประเมินหลักสูตรขึ้นมาใหม่อีกในระบะต่อมา

2. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake's Congruence Contingency Model) รูปแบบนี้ สเตค (Robert E. Stake) พัฒนาขึ้นโดย อาศัยแนวคิดจากวิธีการเชิงระบบ (System Approach) โดยพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยง

และความสอดคล้องกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในระบบแล้วนำมาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบหลักสูตร ซึ่ง สเตคได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน เช่นเดียวกับองค์ประกอบของระบบดังนี้

2.1 สิ่งที่มีอยู่ก่อน (Antecedents) หมายถึงสภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรเทียบกับปัจจัยตัวป้อน (Inputs) ของวิธีการเชิงระบบ ซึ่งงานที่นี้ ได้แก่ ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของครู เนื้อหาของหลักสูตร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารเรียน ฯลฯ

2.2 กระบวนการสอน (Transactions) เป็นขั้นนำหลักสูตรมาสู่การปฏิบัติหรือการเรียนการสอน เทียบได้กับองค์ประกอบด้านกระบวนการของวิธีการเชิงระบบซึ่งกระบวนการสอนประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การสื่อความหมาย การแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างครูกับครู ความสนใจของนักเรียน เวลาเรียนของนักเรียน เวลาสอนของครู ฯลฯ

2.3 ผลที่ได้รับ (Outcomes) หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรที่มีต่อนักเรียนทั้งด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งผลที่เกิดกับครูและโรงเรียน ซึ่งผลที่ได้รับจากการใช้หลักสูตรนี้เทียบกับผลผลิต (Outputs) ของวิธีการเชิงระบบนั่นเอง

การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้ เป็นการพิจารณา ความสัมพันธ์สอดคล้องกันขององค์ประกอบทั้ง 3 ซึ่งกำหนดไว้ เป็นสิ่งที่คาดหวังของหลักสูตรและข้อมูลของสิ่งที่ปรากฏซึ่งเก็บได้จากการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นจริง การตัดสินใจอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บได้กับเกณฑ์มาตรฐาน และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นผู้ประเมิน จากรูปแบบนี้สามารถสรุปแนวคิดในการประเมินหลักสูตรของสเตคได้ดังนี้

ข้อมูลที่ต้องรวบรวมเพื่อการประเมิน

หลักการของหลักสูตร

(โปรแกรม)

สิ่งที่คาดหวัง สิ่งปรากฏ เกณฑ์มาตรฐาน การตัดสินของบุคคลต่าง ๆ

สภาพของสิ่งที่มีอยู่ก่อน

(Antecedents)

<----- ความสอดคล้อง ----->

กระบวนการสอน

(Transactions)

<----- ความสอดคล้อง ----->

ผลที่ได้รับ

(Outcomes)

<----- ความสอดคล้อง ----->

ภาพประกอบ 2 แนวคิดในการประเมินหลักสูตรของ ส.เตศ

3. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus' Discrepancy Evaluation Model) การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้ จะมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

(1) ตั้งเกณฑ์มาตรฐาน (Standard-S) โดยผู้ประเมินหลักสูตร
จะตั้งเกณฑ์มาตรฐานของสิ่งที่ต้องการวัดไว้ว่าต้องการในระดับไหน

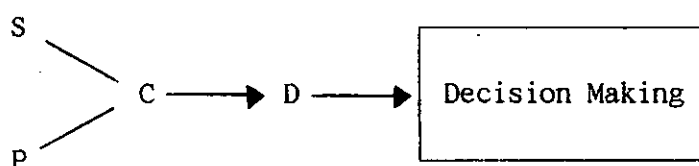
(2) รวบรวมผลการปฏิบัติ (Performance-P) ผู้ประเมิน
จะทำการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการทราบโดยละเอียดหรือเพียงพอสำหรับการจะนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

(3) ทำการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

(Compare-C) โดยผู้ประเมินจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 2 ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 1

(4) ผลของการเปรียบเทียบ (Discrepancy-D) จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 3 จะทำให้ทราบถึงช่องว่างของความแตกต่างระหว่างเกณฑ์มาตรฐานกับผลการปฏิบัติ

(5) ทำการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นขั้นสุดท้ายของการประเมินหลักสูตร โดยพิจารณาตัดสินใจที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับหลักสูตร รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบของพรวิสแสดงเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของพรวิส

4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของฟายเดลตา แคปปา (The Phi Delta Kappa Committee Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรตามแนวความคิดของคณะกรรมการสมาคมทางด้านหลักสูตร (Phi Delta Kappa) ได้รับการพัฒนามาจากแนวความคิดในการประเมินโครงการของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) การประเมินผลในรูปแบบนี้นิยมเรียกชื่อย่อว่า CIPP Model โดยหลักการของการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบ CIPP Model จะมุ่งการประเมินสภาพการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตร 4 ส่วนด้วยกัน คือ

(1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation-C)

เป็นการประเมินสภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation-I)

เป็นการตรวจสอบสภาพและความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น อาคาร สถานที่ บุคลากร งบประมาณ ฯลฯ

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation-P)

เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการบริหารและบริการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกระบวนการส่งเสริมใช้หลักสูตร เป็นต้น

(4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation-P) เป็น

การประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรว่าตรงกับเจตนารมณ์และเป้าหมายของหลักสูตรหรือเป็นไปตามความคาดหวังหรือความต้องการของผู้คนเพียงใด

การประเมินหลักสูตรโดยใช้ CIPP Model นี้เป็นการประเมินสภาพข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ให้ความครอบคลุมมากที่สุด หรือจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือ การประเมินหลักสูตรโดยใช้ CIPP Model เป็นแนวทางในการดำเนินการนั้นก็คือ การประเมินระบบหลักสูตรนั่นเอง

สรุป การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนจะต้องใช้ความประณีตละเอียดอ่อนและมีทักษะอันกว้างว่าจะทำการประเมินผลตรงจุดใดและในรูปแบบใด วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 230) ได้ให้ข้อคิดว่า

1. การประเมินผลหลักสูตรจะต้องกำหนดลงไปอย่างชัดเจนว่าจะประเมินอะไรให้แน่นอน
2. การหาข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการประเมินผลหลักสูตร
3. การรวบรวมข้อมูลมาเพื่อกำหนดเกณฑ์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ
4. การวิเคราะห์ผลของการประเมินจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังและมีความเที่ยงตรงเพื่อที่จะนำผลการวิเคราะห์นั้นไปเสนอกับคณะกรรมการเพื่อพิจารณา
5. การพิจารณาจากการประเมินผลหลักสูตร เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป

กระบวนการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการประเมินหลักสูตรที่มุ่งแสวงหาข้อมูลเบื้องต้นขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรจะทำให้ทราบว่าในการใช้หลักสูตรนั้นมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้นั้นไปประเมินในขั้นต่อไปก่อนที่จะตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี

3.5 ปัญหาการใช้หลักสูตร

การใช้หลักสูตรมักจะประสบปัญหาบ่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเริ่มแรกที่มีการใช้หลักสูตรใหม่ มีเชลลิส กรอสแมน และสก็อต (Michaelis, Grossman and Scott. 1967 : 482) ได้กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษามักเผชิญกับปัญหาการใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาในการออกแบบหลักสูตรและการวางแผนการใช้หลักสูตร
2. ปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากบุคลากรฝ่ายสนับสนุน

ให้บริการและฝ่ายปฏิบัติการ

3. ปัญหาในด้านวิธีสอนและสื่อการเรียน
4. ปัญหาในด้านความร่วมมือกับชุมชน

จากรายงานการสัมมนาระดับชาติ ของกรมวิชาการ (2530 : 15, 40, 53)

เรื่องหลักสูตรประถมศึกษาระหว่างวันที่ 22 - 25 กรกฎาคม 2530 ณ โรงแรมเอเชียพัทยา เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการสัมมนาฯ สรุปได้ดังนี้

1. โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรภาษาไทย มากเกินไปยังไม่เหมาะสมกับเวลา
2. กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ เนื้อหามาก เวลาล้น โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6
3. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ภาษาอังกฤษ เนื้อหายากเกินไปเด็กและมากเกินไป

ครูสอนไม่ทัน

4. อัตราเวลาเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 น้อยเกินไป เพราะเนื้อหาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มากเกินไป

5. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ขาดการฝึกทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

6. ครูยังไม่สอนแบบบูรณาการ และหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ยังไม่บูรณาการอย่างแท้จริง

7. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ภาคผนวกในแผนการสอน ขาดรายละเอียดและขั้นตอนในการทำกิจกรรมเกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2

จากเอกสารและการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าการใช้หลักสูตรใหม่มีปัญหา ด้านต่าง ๆ มากมายหลายอย่างและแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของหลักสูตร ขนาดของ โรงเรียน วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่าง บ้านและโรงเรียน และที่สำคัญคืองบประมาณ

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตร

สมัย จันดีะยอด (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 ครอบคลุม 3 ด้านคือ ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ปัญหาที่พบได้แก่ ครูขาดความรู้ความ เข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตรและการเขียนแผนการสอน ครูมีภาระรับผิดชอบมาก ได้รับ วัสดุเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนล่าช้าและมีจำนวนจำกัด ด้านการจัดปัจจัยและ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร ปัญหาที่พบได้แก่ ระยะเวลาในการเตรียมบุคลากร มีน้อย จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่ได้รับการนิเทศจากสำนักงานการศึกษาจังหวัดและ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนปัญหา ที่พบได้แก่ ครูสอนหลายวิชาไม่สามารถเตรียมการสอนได้เต็มที่ ขาดทักษะในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่หลากหลาย สื่อการสอนไม่ครบ กลุ่มประสบการณ์ขาดทักษะในการใช้เทคนิคและ วิธีสอนใหม่ ๆ และขาดเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน

บั้งอร พุ่มสะอาด (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรากฏว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กปานกลางและน้อย คือ
นักเรียนมีความพร้อมแตกต่างกัน เรื่องทักษะกระบวนการยังทำได้น้อยมากและควรเน้นเพียงการ
อ่านออกเขียนได้ก็พอ ปัญหาเรื่องแผนการสอนพบว่า สอนตามแผนได้น้อย ครูมีงานมาก ยังไม่ค่อย
เข้าใจทักษะกระบวนการกลุ่ม บางวิชาเนื้อหายังไม่ชัดเจน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า
จุดประสงค์การสอนกว้างต้องวัดเกือบทุกบท บางวิชาไม่มีเนื้อหาขาดคู่มือและแนวทางการทบทวน
การสอน ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ยังไม่เหมาะสม การตรวจสอบจุดประสงค์ต้องทำบันทึกหลายขั้นตอน
ต้องใช้เวลามาก ยุ่งยากกับครูผู้สอนทำให้มีเวลาสอนน้อย การให้โรงเรียนตัดสินผลและอนุมัติ
ผลเอง เกรงว่า คุณภาพนักเรียนจะไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และประการที่สำคัญคือ ยังไม่เข้าใจ
ในเรื่องการวัดและประเมินผลอย่างถ่องแท้ทำให้ไม่มั่นใจในการปฏิบัติและไม่มีเอกสารในการศึกษา
ค้นคว้า

สำนักงานศึกษาธิการ เขตการศึกษา 8 (2533 : 36 - 39) ได้ศึกษาสภาพ
ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในการนำหลักสูตรไปใช้
ปีการศึกษา 2533 พบว่า ในระดับประถมศึกษามีอุปสรรคดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแผนการสอนและไม่เข้าใจ
เรื่องของหลักสูตรอย่างแท้จริง บางครั้งไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน
2. แนวการสอนของกรมวิชาการทำให้ ได้รับล่าช้า
3. จุดประสงค์ของแต่ละวิชาไม่ชัดเจน โดยเฉพาะวิชาสร้างเสริมประสบการณ์-
ชีวิต
4. เนื้อหาในแนวการสอนไม่ละเอียด ผู้สอนไม่กล้าตัดสินใจเพราะไม่มีคู่มือการใช้
คำอธิบาย หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5. ขาดแนวการสอนที่ดี

6. เวลาในการทบทวนการสอนมีน้อยเพราะงานพิเศษมีมาก

ส่วน อุณววรรณ มั่นใจ (2533 : 103) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครู

ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ และนักวิชาการการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาและข้อเสนอแนะซึ่งสรุปได้ว่า เนื้อหาภาษาไทยมีมากเกินไป ควรกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เวลาที่กำหนดให้ไม่เพียงพอ ควรเพิ่มหรือขยายเวลาเรียนวิชาภาษาไทยออกไปอีก

วีระเดช เชื้อนาม (2536 : 136 - 140) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูผู้สอนส่วนมากประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอนไม่สามารถสอนตามแผนการสอนได้เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจการใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ในด้านการใช้สื่อ จำนวนสื่อมีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่มีเวลาผลิตสื่อ ขาดงบประมาณและความรู้ในการผลิตสื่อ ด้านการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ในด้านบริการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษาพิเศษ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ขงบประมาณในการจัดอบรมมีไม่เพียงพอ ขาดแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและขาดเครื่องมือที่สอดคล้องตามผล

นอกจากนี้ เฉลิมพร ลพอุทัย (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของศึกษาพิเศษ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พบว่า การใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนไม่มีเอกสารค้นคว้า การจัดทำสื่อการเรียนการสอนยังไม่พอเพียง ขาดงบประมาณในการจัดทำและซ่อมแซมสื่อการเรียน ขาดเครื่องมือที่จะใช้ในการทดลอง ขาดการจัดอบรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยเฉพาะ ขาดเอกสารเสริมประสบการณ์ ขาดแหล่งวิทยากรในการค้นคว้า

ขาดแคลนอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ การจัดส่งสื่อการเรียนล่าช้า สื่อการเรียนบางอย่าง
ไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

จะเห็นว่า การใช้หลักสูตรมีองค์ประกอบมากมาย การนำหลักสูตรไปใช้ จะต้อง
อาศัยความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้ปกครอง ตัวครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน
และศึกษานิเทศก์ ในการร่วมมือกันทำงานนั้นไม่จำเป็นต้องทำในสิ่งที่เหมือนกัน แต่ควรกระทำ
ในขอบเขตและทิศทางเดียวกัน ดังนั้นหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้
หลักสูตรตามกรอบหรือขอบเขตแห่งตนย่อมจะส่งผลให้การใช้หลักสูตรไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ศึกษาในเทศบาลสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษาในเทศบาลสำนักงานการศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 290 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ศึกษาในเทศบาลสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษาในเทศบาลสำนักงานการศึกษา จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 182 คน ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 40) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้ปกครอง	267	159
ครูผู้สอน	17	17
ผู้บริหาร	2	2
ศึกษานิเทศก์	4	4
รวม	290	182

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 2 ฉบับ คือ ฉบับแรกเป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน และฉบับที่สองเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ แบบสอบถามแต่ละฉบับจำนวนเป็น 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน

5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง รวมทั้งเอกสาร วารสาร คู่มือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามของลิเคอร์ต (Likert) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 63 - 70) และศึกษาแบบสอบถามของคนอื่น ๆ ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
3. สร้างแบบสอบถามปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยครอบคลุมปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
- 3.2 ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร
- 3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน
- 3.5 ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล
- 3.6 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

4. นามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์บุญส่ง ธนามี ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, อาจารย์สมยศ เม่นแย้ม ศึกษาานิเทศก์ระดับ 8 หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย และอาจารย์จรัส วงศ์ธานี ศึกษาานิเทศก์ระดับ 6 หัวหน้าฝ่ายบริการทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ช่วยพิจารณาความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity)

5. นามแบบสอบถามมาดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ตามที่คณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ เสนอแนะ

6. นามแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป โดยผู้วิจัย ได้เสนอแนะเกณฑ์การพิจารณาในการตอบแบบสอบถามดังต่อไปนี้

มีปัญหาในระดับมากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ในรายการนั้น มีปัญหามากที่สุด และจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง
มีปัญหาในระดับมาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ในรายการนั้น ส่วนใหญ่มีปัญหาและจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างมาก
มีปัญหาในระดับปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ในรายการนั้น มีปัญหาบ้างและควรได้รับความช่วยเหลือ และปรับปรุงแก้ไข
มีปัญหาในระดับน้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียน ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ในรายการนั้น มีปัญหาบ้างแต่เป็นส่วนน้อย และน่าจะได้รับความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไข

มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียน
 ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ในรายการนั้น
 ไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาเล็กน้อยที่สุด ซึ่งไม่เป็น
 อุปสรรคต่อการใช้หลักสูตรหรือสามารถ
 แก้ปัญหาได้เอง

การสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ (นิภา ศรีไพรจน์. 2527 : 97 - 102)
2. กำหนดแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ด้วยวิธีที่มีแบบคำถามสัมภาษณ์ (Structured Interview) ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี
3. สร้างแบบคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์บุญส่ง ธนามี ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, อาจารย์สมยศ เม่นแย้ม ศึกษาในเทศก์ระดับ 8 หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย และ อาจารย์จรัส วงศ์ธานี ศึกษาในเทศก์ระดับ 6 หัวหน้าฝ่ายบริการทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ
6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3. การสัมภาษณ์ขอความร่วมมือจากครูของศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา.

(ศศ.ช.) ประจําหอพักบ้านจำนวน 13 คน ช่วยสัมภาษณ์ผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการอธิบายรายละเอียดของหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองและการใช้แบบสัมภาษณ์ให้กับครู ศศ.ช. ที่จะออกไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองให้มีความเข้าใจตรงกัน สามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

5.1.1 ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามเกณฑ์ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด ให้ 5 คะแนน

มีปัญหามาก ให้ 4 คะแนน

มีปัญหามากกลาง ให้ 3 คะแนน

มีปัญหาน้อย ให้ 2 คะแนน

มีปัญหาน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

5.1.2 หาค่าเฉลี่ยของคำตอบจากข้อมูลของแบบสอบถามที่ให้ค่าน้ำหนักคะแนนแล้ว

5.1.3 การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ใช้วิธีเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์

(สุนีย์ ประสมปลื้ม. 2535 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Best. 1963 : 159) ดังนี้

ช่วงของค่าคะแนนเฉลี่ย การแปลความหมาย

4.50 - 5.00 มีปัญหามากที่สุด

3.50 - 4.49 มีปัญหามาก

2.50 - 3.49 มีปัญหามากกลาง

1.50 - 2.49 มีปัญหาน้อย

1.00 - 1.49 มีปัญหาน้อยที่สุด

5.1.4 วิเคราะห์ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง รวมทั้งหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

5.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์มาจัดหมู่ แล้วเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาความถี่น้อย มาเขียนเป็นความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 อัตราส่วนร้อยละ (Percentage Rates) ใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

6.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรต่อไปนี้ (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

6.3 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรต่อไปนี้ (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 64)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลผลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

N	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูล ได้จำแนกออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน โดยจำแนกเป็นรายด้านและรายชื่อ

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ โดยจำแนกเป็นรายด้านและรายชื่อ

ตอนที่ 3 จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลแต่ละตอน จานแนกเป็น 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล
6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

ตอนที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนคอยเวียงผาบ้านหมากองและโรงเรียนคอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงราย โดยรวมทุกด้านและจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ ดังแสดงในตาราง 2 - 8

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนในโรงเรียนคอยเวียงผาบ้านหมากองและโรงเรียนคอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงราย รวมทั้ง 6 ด้าน (N = 17)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู	3.12	0.94	ปานกลาง
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร	3.33	0.88	ปานกลาง
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.13	0.88	ปานกลาง
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน	3.65	1.03	มาก
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล	3.04	0.96	ปานกลาง
6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร	2.92	1.07	ปานกลาง
รวม	3.20	0.96	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนด้านอื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92 - 3.33$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียน
ดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู (N = 17)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านตัวครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	การปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนและ ชุมชน	2.88	1.22	ปานกลาง
2	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการของหลักสูตร	2.88	0.70	ปานกลาง
3	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ...	2.88	0.70	ปานกลาง
4	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ..	2.94	0.75	ปานกลาง
5	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างของหลักสูตร ...	2.94	0.75	ปานกลาง
6	ความรู้ความสามารถทางการเกษตรกรรม	3.29	1.05	ปานกลาง
7	ทักษะทางการเกษตรกรรม	3.29	1.05	ปานกลาง
8	การปรับปรุงวิธีสอนให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตร	3.00	0.87	ปานกลาง
9	การประสานงานกับคณะกรรมการในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัด การเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร	2.82	1.01	ปานกลาง
10	ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวดำเนินการที่หลักสูตร กำหนด	3.18	0.73	ปานกลาง
11	การปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน	3.94	1.09	มาก
12	จำนวนคาบในการสอนต่อสัปดาห์	3.35	0.93	ปานกลาง
รวม		3.12	0.94	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82 - 3.35$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนคอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียนคอยเวียงฟ้าบ้านบางปูสิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครูจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ครูไม่สามารถจะอยู่กับเด็กได้ตลอดเวลา (15 ราย)
2. ในแต่ละวัน ครูหาเวลาเป็นของตนเองได้ยากมาก (12 ราย)
3. ครูยังปรับตัวไม่ได้ ในการที่ต้องเป็นทั้งครูผู้สอนและครูประจำบ้านเด็ก (5 ราย)
4. ครูไม่มีประสบการณ์ด้านการสอนมาก่อน (1 ราย)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียน
ดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร (N = 17)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	ความเหมาะสมของหลักการของหลักสูตรเมื่อนำไปปฏิบัติ จริง	3.35	0.86	ปานกลาง
2	ความเหมาะสมของเป้าหมายของหลักสูตรกับสภาพ ความเป็นอยู่ของผู้เรียน	3.24	0.90	ปานกลาง
3	ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับแผนการสอน	3.35	0.70	ปานกลาง
4	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับความ ต้องการของท้องถิ่น	3.24	0.66	ปานกลาง
5	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร ...	3.00	0.61	ปานกลาง
6	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	3.00	0.71	ปานกลาง
7	ความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับกิจกรรม การเรียนการสอน	3.12	0.60	ปานกลาง
8	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการเรียนตามหลักสูตร	3.35	1.00	ปานกลาง
9	การปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	2.71	0.85	ปานกลาง
10	ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนแต่ละ แผน	3.29	0.69	ปานกลาง
11	ความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตรเมื่อนำไปปฏิบัติจริง	3.65	0.86	มาก
12	การจัดลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ...	3.24	0.83	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
13	การจัดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียน ในโรงเรียน	4.12	0.93	มาก
14	ความเพียงพอของเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน เป็นต้น	3.94	1.14	มาก
รวม		3.33	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
ของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาระดับมากในเรื่อง การจัด
แหล่งค้นคว้าทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนในโรงเรียน ความเพียงพอของเอกสาร-
ประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน เป็นต้น และความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตร
เมื่อนำไปปฏิบัติจริง ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71 - 3.35$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา
แบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้าน-
ปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรจากแบบสอบถามปลายเปิด
เรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- ขาดแคลนคู่มือครู (13 ราย)
- หนังสือหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ที่จะทำให้ครูได้ศึกษามีน้อยมาก

(8 ราย)

3. เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ (7 ราย)
4. แผนการสอนบางวิชายังไม่มีเลย บางชั้นเรียนมีเพียงเล่มเดียว (5 ราย)
5. เนื้อหาวิชาบางอย่าง ไม่สามารถนำมาสอนให้ตรงกับสภาพท้องถิ่นได้ (2 ราย)
6. เนื้อหาในแผนบูรณาการมีมากเกินไป (1 ราย)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียน
ดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (N = 17)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	ความเหมาะสมของกิจกรรมกับคาบเวลาในแผนการสอน	3.47	0.94	ปานกลาง
2	ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับเนื้อหาวิชา	3.12	0.86	ปานกลาง
3	ความเหมาะสมของกิจกรรมกับพัฒนาการของผู้เรียน ...	3.65	0.79	มาก
4	การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ตามแนวของหลักสูตร	3.59	0.62	มาก
5	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	3.12	0.78	ปานกลาง
6	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในพื้นที่ เกษตรรวม	3.18	0.95	ปานกลาง
7	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในพื้นที่เกษตร บ้านพัก	2.82	1.13	ปานกลาง
8	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบสหกรณ์	3.18	0.81	ปานกลาง
9	การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม	2.76	0.75	ปานกลาง
10	การปรับกิจกรรมในแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่น	3.29	0.47	ปานกลาง
11	การเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา	2.94	0.66	ปานกลาง
12	การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน ระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ..	3.29	0.99	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
13	การวางแผนและเตรียมการสอนร่วมกันระหว่างครู ในโรงเรียน	2.82	0.88	ปานกลาง
14	ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมวิชาพลศึกษากับสภาพของ ท้องถิ่น ภูมิอากาศและฤดูกาล	2.71	0.85	ปานกลาง
15	การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญและ เทศกาลประเพณีของ ชาวเขา	2.82	1.07	ปานกลาง
16	การเชิญวิทยากรในท้องถิ่น	3.35	0.93	ปานกลาง
รวม		3.13	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากเรื่อง ความเหมาะสมของกิจกรรมกับพัฒนาการของผู้เรียนและการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71 - 3.47$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. พื้นฐานทางภาษาไทยของเด็กมีน้อย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไป
ได้ช้า (11 ราย)
2. ทางโรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษมาก ทำให้สอนไม่ทันตามที่กำหนดไว้ (8 ราย)
3. ความเชื่อทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี ของชาวเขาบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางวิชา (4 ราย)
4. การจัดกิจกรรมภาคปฏิบัติ เด็กทำงานมากเกินไปจนไม่มีเวลาพัก (1 ราย)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียน
ดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน (N = 17)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	ความเพียงพอของอุปกรณ์การเกษตร	4.00	0.94	มาก
2	ความเพียงพอของวัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการดูแลรักษา ผลผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น	4.00	1.00	มาก
3	ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก เช่น เครื่องครัว เครื่องนอน เป็นต้น	3.65	1.22	มาก
4	การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืช เช่น ข้าว ถั่ว เป็นต้น	3.47	1.12	ปานกลาง
5	การจัดหาจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามที่คู่มือครูหรือ แผนการสอนเสนอแนะไว้	3.65	0.79	มาก
6	การนำวัสดุในท้องถิ่นมาทำสื่อการเรียน	2.88	0.70	ปานกลาง
7	ความเพียงพอของสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ในห้องเรียน	3.71	0.77	มาก
8	ความสอดคล้องระหว่างสื่อการเรียนที่มีอยู่กับความต้องการ ใช้ของครู	3.53	0.87	มาก
9	ความเพียงพอด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครู	4.00	0.79	มาก
10	ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดหาจัดหาสื่อการเรียน	2.94	0.75	ปานกลาง
11	การขาดแคลนหนังสือเรียนของนักเรียน	4.53	0.72	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
12	การจัดหาสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น ..	4.24	0.91	มาก
13	การจัดเก็บรักษาอุปกรณ์การเกษตร	3.41	1.06	ปานกลาง
14	การจัดเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก	3.00	1.17	ปานกลาง
15	การชำรุดหรือสูญหายของอุปกรณ์การเกษตร	3.88	1.05	มาก
16	การชำรุดหรือสูญหายของวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก	3.41	1.12	ปานกลาง
17	การซ่อมบำรุงอุปกรณ์การเกษตร	3.71	1.05	มาก
รวม		3.65	1.03	มาก

จากตาราง 6 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยรวมมีปัญหามานระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าครูผู้สอนมีปัญหามานเรื่อง การขาดแคลนหนังสือเรียนของนักเรียนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ครูผู้สอนมีปัญหอยุ่ในระดับมากานเรื่อง การจัดหาสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น ความเพียงพอของอุปกรณ์การเกษตร ความเพียงพอของวัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการดูแลรักษาผลผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น ความเพียงพอด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครู การชำรุดหรือสูญหายของอุปกรณ์การเกษตร ความเพียงพอของสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน การซ่อมบำรุงอุปกรณ์การเกษตร ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก เช่น เครื่องครัว เครื่องนอน เป็นต้น การจัดหาจัดหา

สื่อการเรียนการสอนตามที่คู่มือครูหรือแผนการสอนเสนอแนะไว้ และความสอดคล้องระหว่าง
สื่อการเรียนที่มีอยู่กับความต้องการใช้ของครู ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง

($\bar{X}$ = 2.88 - 3.47)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา
แบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้าน-
บางปู่สิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับ
ตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อเพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก (9 ราย)
2. วัสดุการเกษตรและวัสดุในบ้านพักบางอย่างไม่มีคุณภาพ (7 ราย)
3. หนังสือเรียนยังขาดแคลนมาก รัฐบาลควรจัดส่งมาให้ทันก่อนเปิดภาคเรียน

(3 ราย)

4. มีข้อจำกัดในเรื่องระเบียบการจัดซื้อวัสดุที่จะนำมาผลิตสื่อ (1 ราย)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียน
ดอยเวียงผาบ้านปางปู่สิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล (N = 17)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	ความเหมาะสมของเกณฑ์การวัดผลประเมินผลสำหรับเด็ก ชาวเขา	3.35	1.00	ปานกลาง
2	การใช้ระเบียบและวิธีการวัดผลประเมินผลตามแนวของ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	3.12	0.86	ปานกลาง
3	การกรอกรายการต่าง ๆ ลงสมุดประจำชั้น (ป.02) ..	2.53	1.33	ปานกลาง
4	เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้านพุทธิพิสัย	3.00	0.79	ปานกลาง
5	เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้านทักษะพิสัย	2.94	0.75	ปานกลาง
6	เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้านจิตพิสัย	3.12	0.93	ปานกลาง
7	ความพร้อมทางด้านเอกสารการวัดผลประเมินผล	3.06	0.90	ปานกลาง
8	การติดตามผลด้านการวัดผลประเมินผลจากฝ่ายวิชาการ ของกลุ่ม อำเภอ จังหวัด	3.06	0.83	ปานกลาง
9	ความร่วมมือจากคณะครูและผู้บริหาร ในการสร้าง เครื่องมือวัดผลก่อนการเรียน ระหว่างเรียนและหลัง การเรียน	2.94	0.83	ปานกลาง
10	ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของ นักเรียน	3.83	0.81	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
11	การประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่สอนประจำวิชาอื่น ๆ	2.47	0.94	น้อย
รวม		3.04	0.96	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 2.53 - 3.83$) ยกเว้น เรื่อง การประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่สอนประจำวิชาอื่น ๆ เท่านั้น ที่มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลังห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ไม่ควรนำเอาเกณฑ์การประเมินผลของนักเรียนชาวเขาไปเปรียบเทียบกับนักเรียนพื้นราบ (15 ราย)
2. เนื้อหาบางเรื่องไม่สามารถใช้ค่าให้ตรงจุดประสงค์ใน บ.02 ได้ (11 ราย)
3. โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง น่าจะมีเกณฑ์วัดผลประเมินผลเป็นของตนเอง โดยเฉพาะ (9 ราย)
4. การติดตามผลจากกลุ่ม อำเภอ และจังหวัด มีน้อยเกินไป (3 ราย)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียน
ดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร (N = 17)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการบริหารและบริการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	การได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมและสัมมนา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร	3.06	1.09	ปานกลาง
2	การได้รับความแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ...	3.12	1.05	ปานกลาง
3	การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์การสอนจาก ผู้บริหาร	3.12	0.93	ปานกลาง
4	การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียน	2.71	0.92	ปานกลาง
5	การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนของศึกษานิเทศก์	2.88	1.05	ปานกลาง
6	การได้รับการสนับสนุนด้านเอกสารหลักสูตร	3.12	0.99	ปานกลาง
7	การได้รับความช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้ หลักสูตรนี้	3.41	1.06	ปานกลาง
8	การมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าชั้นเรียน	2.35	0.93	น้อย
9	ความเหมาะสมในการจัดครูเข้าประจำบ้านพักเด็ก	2.29	0.92	น้อย
10	การนิเทศการศึกษาจากผู้บริหารและฝ่ายวิชาการของ โรงเรียน	2.35	0.93	น้อย
11	การนิเทศการศึกษาจากฝ่ายวิชาการของกลุ่ม อำเภอ จังหวัด	2.59	0.80	ปานกลาง
12	ความเหมาะสมของช่วงระยะเวลาในการปิด-เปิด ภาคเรียน	2.82	1.13	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการบริหารและบริการหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
13	การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความเข้าใจตรงกัน	3.18	1.07	ปานกลาง
14	การติดต่อประสานงานเกี่ยวกับแหล่งวิชาการในการใช้ หลักสูตรและชี้แจงงานให้คณะครูทราบความเคลื่อนไหว อยู่เสมอ	2.94	1.09	ปานกลาง
15	การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจจากผู้บริหารโรงเรียน	3.47	1.23	ปานกลาง
16	การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจจากศึกษานิเทศก์	3.24	1.25	ปานกลาง
รวม		2.92	1.07	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
ของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 2.92$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 2.59 - 3.47$) ยกเว้นเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าชั้นเรียน การนิเทศการศึกษาจากผู้บริหาร
และฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และความเหมาะสมในการจัดครูเข้าประจำบ้านพักเด็ก ซึ่งมีปัญหา
ในระดับน้อย

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา
แบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอนโรงเรียนคอยเวียงผาบ้านหมากอง และโรงเรียนคอยเวียงผาบ้าน-
ปางปู่สิงห์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตรจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับ
ตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ควรมีการสัมมนาทางวิชาการ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาทั้งระดับโรงเรียน อำเภอ และ จังหวัด อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง (10 ราย)
2. การบริการหลักสูตร เป็นไปอย่างล่าช้ามาก (8 ราย)
3. น่าจะมีการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษโดยเฉพาะครูที่ต้องทำงาน ตลอด 24 ชั่วโมง ใน 365 วัน (5 ราย)
4. การจัดทำแผน ควรให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมด้วย (5 ราย)
5. ควรจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการนำหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ให้แก่ครูบรรจุใหม่หรือย้ายเข้ามาใหม่ ก่อนที่จะปฏิบัติงาน (2 ราย)
6. ครูไม่ครบชั้น ต้องสอนหลายห้อง (2 ราย)

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากทองและโรงเรียน
ดอยเวียงผาบ้านปางปู่สิงห์ ศึกษาในเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย อำเภอ
เวียงป่าเป้า และศึกษาในเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย โดยรวมทุกด้านและ
จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ ดังแสดงในตาราง 9 - 15

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษาในเทศก์ สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย รวมทั้ง 6 ด้าน (N = 6)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา แบบพึ่งตนเอง	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู	3.40	1.23	3.35	1.10	3.37	1.13
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสาร ประกอบหลักสูตร	3.04	1.00	2.48	1.11	2.67	1.10
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	3.29	0.75	3.06	1.14	3.14	1.03
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียน- การสอน	3.42	0.58	2.69	1.11	2.94	1.02
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล	3.00	0.10	3.00	1.27	3.00	1.21

ตาราง 9 (ต่อ)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา แบบพึ่งตนเอง	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร และบริการหลักสูตร	3.27	1.08	3.07	1.25	3.13	1.19
รวม	3.24	0.79	2.94	1.16	3.04	1.11

จากตาราง 9 พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
 ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ทั้งโดยรวมทุกด้านและรายด้านมีปัญหาระดับปานกลาง
 เมื่อพิจารณาตามสภาพ พบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ก็มีความมีปัญหาในระดับปานกลาง
 ทุกด้าน ยกเว้นในด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเพียงด้านเดียว
 ที่ศึกษานิเทศก์มีความปัญหาน้อย ($\bar{X} = 2.48$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
 ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู (N = 6)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านตัวครู	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	การประชุมครู การระดมสมอง เพื่อวางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน	3.50	2.12	3.75	0.50	3.67	1.03
2	การปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน ..	3.50	0.71	3.75	0.95	3.67	1.03
3	การปรับปรุงวิธีสอนของครูให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตรนี้	4.50	0.71	3.25	0.95	3.67	1.03
4	การใช้ภาษาถิ่นของครูในการพูดติดต่อสื่อสารกับชุมชน	2.50	2.12	2.25	1.25	2.33	1.37
5	จำนวนคาบในการสอนของครูต่อสัปดาห์	2.50	0.71	2.75	0.95	2.67	0.82
6	การปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนของครู	2.50	0.71	3.75	0.95	3.33	1.03
7	การเตรียมการสอนของครู	3.50	0.71	3.25	0.95	3.33	0.82
8	การย้ายเข้า-ออกของครู	5.00	0.00	5.00	0.00	5.00	0.00
9	อัตราส่วนระหว่างจำนวนครูกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน	3.50	2.12	3.00	1.41	3.17	1.47

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านตัวครู	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
10	การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของครู ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวของ หลักสูตรนี้	3.00	0.00	2.75	0.50	2.83	0.41
รวม		3.40	1.23	3.35	1.10	3.37	1.13

จากตาราง 10 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของ
ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.37$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การย้ายเข้า-ออกของครู มีปัญหาในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 5.00$) การประชุมครู การระดมสมอง เพื่อวางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
ในโรงเรียนและชุมชน และการปรับปรุงวิธีสอนของครูให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตรนี้
มีปัญหในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67 -$
3.37) ยกเว้นเรื่อง การใช้ภาษาถิ่นของครูในการพูดติดต่อสื่อสารกับชุมชน ที่มีปัญหในระดับน้อย
($\bar{X} = 2.33$)

เมื่อพิจารณาตามสถานการณ์พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา
แบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การย้ายเข้า-ออกของครู และการปรับปรุงวิธีสอนของ
ครูให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตรนี้ มีปัญหในระดับมากที่สุด การประชุมครู การระดม-

สมอง เพื่อวางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน การเตรียมการสอนของครูและอัตราส่วนระหว่างจำนวนครูกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน มีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.00$)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการย้ายเข้า-ออกของครู มีปัญหาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75 - 3.25$) ยกเว้นเรื่อง การใช้ภาษาถิ่นของครูในการพูดติดต่อสื่อสารกับชุมชนที่มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.25$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครูจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. การโยกย้ายครูมีอัตราสูง และไม่สามารถจะจัดครูเข้าแทนได้ตามความต้องการ นอกจากนั้นยังมีการช่วยราชการโรงเรียนอื่นด้วย ทำให้ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน (4 ราย)
2. ครูที่มีประสบการณ์ด้านการเกษตรและชุมชนบนที่สูงมีน้อย (3 ราย)
3. ครูยังใช้วิธีสอนแบบเดิมคือบรรยายและยึดวิธีสอนตามแบบโรงเรียนปกติทั่วไป (3 ราย)
4. ประสบการณ์ในการสอนของครูมีน้อย (2 ราย)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
 ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
 (N = 6)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหา ในหลักสูตร	3.50	0.71	3.00	0.82	3.17	0.75
2	การได้รับเอกสารประกอบหลักสูตร ทันเวลา	4.50	0.71	2.50	1.73	3.17	1.72
3	ความเหมาะสมของเป้าหมายในหลักสูตร กับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน	3.00	0.00	3.00	0.82	3.00	0.63
4	ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ ในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร	3.50	0.71	2.00	0.82	2.50	1.05
5	ความเพียงพอของคู่มือและเอกสาร ประกอบหลักสูตร	4.00	0.00	2.75	1.50	3.17	1.33
6	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่น	2.00	0.00	2.50	1.29	2.33	1.03
7	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหา ในหลักสูตร	2.50	0.71	2.25	1.50	2.33	1.21
8	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตร กับสภาพชีวิตและปัญหาของชาวเขา ..	1.50	0.71	2.00	1.15	1.83	0.98

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
9	ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหา ในแผนการสอนแต่ละแผน	2.00	0.00	2.50	0.58	2.33	0.51
10	การกำหนดอัตราเวลาเรียนในหลักสูตร	2.50	0.71	2.50	1.29	2.50	1.05
11	แหล่งวิชาการ ที่จะศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับหลักสูตรนี้	3.50	0.71	2.50	1.29	2.83	1.17
12	การจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ ประกอบการเรียนการสอน	4.00	0.00	2.25	1.25	2.83	1.33
รวม		3.04	1.00	2.48	1.11	2.67	1.10

จากตาราง 11 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
 ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
 โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร
 และเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลางแทบทุกข้อ มีเพียงบางข้อเท่านั้นที่มีปัญหายุ่งยาก
 ระดับน้อย กล่าวคือผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาน้อยในเรื่อง ความสอดคล้อง
 ของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่น ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหา
 ในหลักสูตร ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนแต่ละแผน และความสอดคล้อง
 ของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพชีวิตและปัญหาของชาวเขา

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรทันเวลา มีปัญหาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ความเพียงพอของคู่มือและเอกสารประกอบหลักสูตร การจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาในหลักสูตร ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และแหล่งวิชาการที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรนี้ มีปัญหาในระดับมาก ความเหมาะสมของเป้าหมายในหลักสูตรกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร และการกำหนดอัตราเวลาเรียนในหลักสูตร มีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.50 - 2.00$)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลางแทบทุกข้อ มีเพียงบางข้อเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับน้อย กล่าวคือ ศึกษานิเทศก์มีปัญหาระดับน้อยในเรื่อง ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร การจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพชีวิตและปัญหาของชาวเขา

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณในด้านเอกสารประกอบหลักสูตรล่าช้าและไม่เพียงพอต่อความต้องการ (3 ราย)
2. การกำหนดเนื้อหาในหลักสูตร ครูผู้สอนและชุมชนในท้องถิ่น มีบทบาทและมีส่วนร่วมน้อยมาก (2 ราย)
3. ควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรและพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง (1 ราย)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
 ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 (N = 6)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	ความร่วมมือของครูในการส่งเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง	3.00	0.00	3.25	0.50	3.17	0.41
2	การให้การช่วยเหลือแนะนำครูในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	2.50	0.71	2.75	1.26	2.67	1.03
3	ความร่วมมือของคณะกรรมการในการจัดประชุม สัมมนา เพื่อแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เกิดจากการใช้ หลักสูตรนี้	2.50	0.71	3.00	0.82	2.83	0.75
4	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้	4.00	0.00	4.00	0.82	4.00	0.63
5	การสอนซ่อมเสริมของครู	3.50	0.71	3.75	0.96	3.67	0.82
6	การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรนี้ ...	3.50	0.71	3.00	0.82	3.17	0.75
7	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ...	4.00	0.00	3.50	1.00	3.67	0.82

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
8	การจัดกิจกรรมในบ้านพักได้ทำให้เป็นแนวทางเดียวกัน	3.00	0.00	3.25	1.71	3.17	1.32
9	การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ..	3.00	0.00	2.50	1.29	2.67	1.03
10	สถานที่ที่ทำให้คณะกรรมการการเรียนการสอน	4.50	0.71	2.25	1.50	3.00	1.67
11	การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญและเทศกาลประเพณีของชาวเขา	2.50	0.71	3.00	1.82	2.83	1.47
12	การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.50	0.71	2.50	0.57	2.83	0.75
รวม		3.29	0.75	3.06	1.14	3.14	1.03

จากตาราง 12 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้ การสอนซ่อมเสริมของครู และครูผู้สอน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ มีปัญหาในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67 - 3.17$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานะที่ท้าทายครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา มากกว่ากระบวนการ การสอนซ่อมเสริมของครู การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรนี้ และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.00$)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้ การสอนซ่อมเสริมของครูและครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา มากกว่ากระบวนการ มีปัญหในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.25$) ยกเว้นในเรื่องสถานะที่ท้าทายครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงข้อเดียวที่มีปัญหในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.25$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีน้อยมาก (3 ราย)
2. การจัดกิจกรรมขาดการเชื่อมโยง หรือขาดการสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชา (1 ราย)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
 ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน (N = 6)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียน- การสอน	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	ความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติจริง	3.50	0.71	2.50	1.73	2.83	1.47
2	ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ ในการจัดหา จัดทำสื่อการเรียน	4.00	1.41	2.00	0.82	2.67	1.37
3	ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอนกับ ความต้องการของครู	4.00	0.00	2.00	0.82	2.67	1.21
4	ความร่วมมือของคณะครูในการจัดหาสื่อ การเรียนการสอน	3.50	0.71	3.25	1.26	3.33	1.03
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อการเรียนที่มี อยู่กับความเหมาะสมของสภาพโรงเรียน	3.00	0.00	2.75	0.50	2.83	0.41
6	การแนะนำและส่งเสริมให้ครู นำสื่อการเรียนที่มีอยู่มาใช้อย่างคุ้มค่า	3.00	0.00	3.00	1.41	3.00	1.09
7	การส่งเสริมและสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ให้ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียน การสอน	3.00	0.00	3.00	0.00	3.00	0.00

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียน- การสอน	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
8	ความพร้อมของโรงเรียนในด้าน ทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครู ในโรงเรียน	3.50	0.71	2.25	0.50	2.67	0.82
9	การจัดหาสื่อการเรียนตามที่คุณมือครูหรือ แผนการสอนเสนอแนะไว้	3.50	0.71	2.00	0.82	2.50	1.05
10	การจัดแหล่งบริการทางสื่อการเรียน การสอนเพื่อจะช่วยในการสอนของครู	3.50	0.71	3.25	0.96	3.33	0.82
11	การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำเสนอวัสดุ ในห้องเรียนมาสร้างสื่อการเรียน	3.50	0.71	2.25	0.96	2.67	1.03
12	การติดต่อขอสื่อการเรียนหรือเอกสาร จากแหล่งวิทยากรต่าง ๆ	3.00	0.00	3.25	1.50	3.17	1.17
13	การจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์ การเรียนการสอน	3.50	0.71	3.50	1.73	3.50	1.38
รวม		3.42	0.58	2.69	1.11	2.94	1.02

จากตาราง 13 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนมีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.33$)

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหา จัดทำสื่อการเรียน ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอนกับความต้องการของครู ความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ความร่วมมือของคณะกรรมการในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครูในโรงเรียน การจัดหาสื่อการเรียนตามที่อยู่มือครูหรือแผนการสอน เสนอแนะไว้ การจัดแหล่งบริการทางสื่อการเรียนการสอนเพื่อจะช่วยในการสอนของครู การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำเศษวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างสื่อการเรียน และการจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอน มีปัญหาในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ - อุปกรณ์การเรียนการสอนมีปัญหาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) การจัดแหล่งบริการทางสื่อการเรียนการสอนเพื่อจะช่วยในการสอนของครู ความร่วมมือของคณะกรรมการในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การติดต่อขอสื่อการเรียนหรือเอกสารจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำสื่อการเรียนที่มีอยู่มาใช้อย่างคุ้มค่า การส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ความสอดคล้องระหว่างสื่อการเรียนที่มีอยู่กับความเหมาะสมของสภาพโรงเรียน และความเพียงพอ

ของอุปกรณ์ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.00 - 2.25$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียน-การสอนจากแบบสอบถามปลายเปิดมีผู้ตอบและผู้เสนอแนะเพียง 2 ประเด็น ๆ ละ 1 ราย ดังนี้

1. โรงเรียนใช้วิธีสอนแบบแผนบูรณาการ แต่ขาดแคลนหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน จำนวนมาก
2. โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องการจัดเก็บ การรักษาและการซ่อมแซม สื่อการเรียน

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล (N = 6)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล ประเมินผล	3.50	0.71	2.25	0.96	2.67	1.03
2	ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตาม พฤติกรรมของนักเรียน	3.50	2.12	3.50	1.29	3.50	1.38
3	ความร่วมมือของคณะกรรมการในการสร้าง เครื่องมือวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และปลายภาคเรียน	3.00	0.00	3.50	1.29	3.33	1.03
4	การดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับระเบียบและวิธีการวัดผล ประเมินผลตามแนวของหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	3.00	0.00	2.75	1.50	2.83	1.17
5	ความร่วมมือของคณะกรรมการในการกำหนด เกณฑ์มาตรฐานในการวัดผลนักเรียน	3.00	1.41	3.25	1.50	3.17	1.33
6	ความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำ แบบทดสอบ	1.50	0.71	2.25	1.26	2.00	1.10

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
7	การสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน	3.00	0.00	2.75	1.26	2.83	0.98
8	การสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน	3.50	2.12	3.75	1.26	3.67	1.37
รวม		3.00	0.10	3.00	1.27	3.00	1.21

จากตาราง 14 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน และความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน มีปัญหาในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67 - 3.33$) ยกเว้นเรื่อง ความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำแบบทดสอบ เพียงข้อเดียวเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.00$)

เมื่อพิจารณาตามสถานการณ์พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลประเมินผล ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน และการสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน มีปัญหาในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับ

ปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) ยกเว้นเรื่องความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำแบบทดสอบเท่านั้นที่มี ปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.50$)

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหา เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า การสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน และความร่วมมือของคณะกรรมการในการสร้างเครื่องมือวัดผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และปลายภาคเรียน มีปัญหาในระดับมาก ความร่วมมือของคณะกรรมการ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการวัดผลนักเรียน การดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับระเบียบและวิธีการวัดผลประเมินผลตามแนวของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีปัญหา ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.25$)

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา แบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลจาก แบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. น่าจะมีการร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และ ผู้ปกครองนักเรียน กำหนดหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์ และเนื้อหาการเรียน ที่แตกต่างจากโรงเรียนปกติทั่วไป (2 ราย)
2. การสอนบางกลุ่มประสบการณ์ เช่น กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงาน พื้นฐานอาชีพ มีปัญหาเกี่ยวกับการชี้จุดประสงค์ใน ป.02 (1 ราย)
3. ครูผู้สอนมักจะมีความกังวลใจเกี่ยวกับการประเมินผลของกลุ่มโรงเรียน จึงทำให้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักการของโรงเรียน (1 ราย)
4. ครูส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการวัดผลโดยการสังเกต แต่ขาดการบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไข (1 ราย)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร (N = 6)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการบริหาร และบริการหลักสูตร	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	การจัดครูเข้าชั้นเรียน	2.00	0.00	2.50	1.00	2.33	0.82
2	การจัดครูเข้าประจำบ้านเด็ก	2.50	0.71	3.25	1.50	3.00	1.26
3	การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความ เข้าใจในหลักสูตร	3.50	0.71	3.50	1.00	3.50	0.84
4	การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครู ในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ	4.00	0.00	4.25	1.50	4.17	1.17
5	ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ เป็นต้น	5.00	0.00	3.75	0.96	4.17	0.98
6	การกำกับติดตามและนิเทศ บุคลากรให้ ปฏิบัติตามแผนการสอน	3.50	0.71	3.50	1.00	3.50	0.84
7	การนิเทศการศึกษาจากฝ่ายวิชาการของ กลุ่ม อำเภอ จังหวัด	3.00	1.41	3.50	0.58	3.33	0.82
8	การดำเนินการวางแผนในการนิเทศ การสอนร่วมกัน ระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	4.00	0.00	3.00	1.15	3.33	1.03
9	การติดต่อประสานงานเกี่ยวกับแหล่ง วิชาการในการใช้หลักสูตรและชี้แจงงาน ให้คณะครูทราบความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ	2.50	0.71	3.00	1.41	2.83	1.17

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นปัญหาด้านการบริหาร และบริการหลักสูตร	ผู้บริหารโรงเรียน		ศึกษานิเทศก์		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
10	การวางแผนและเตรียมการสอนร่วมกัน ระหว่างครูในโรงเรียน	2.50	0.71	3.25	1.71	3.00	1.41
11	การประสานงานในการใช้หลักสูตร ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	3.00	1.41	2.50	1.29	2.67	1.21
12	การใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการ นิเทศ เช่น การสาธิตการสอน การสังเกตการสอน เป็นต้น	3.50	0.71	3.00	1.41	3.17	1.17
13	การจัดให้คณะครูไปดูการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงาน ดีเด่น	2.00	0.00	2.00	0.82	2.00	0.63
14	การแสวงหาภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาช่วย ครู	3.00	1.41	2.25	1.26	2.50	1.23
15	งบประมาณในการจัดอบรมครู เพื่อนำ หลักสูตรนี้ไปใช้	5.00	0.00	2.75	1.71	3.50	1.76
รวม		3.27	1.08	3.07	1.25	3.13	1.19

จากตาราง 15 พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ เป็นต้น การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การกำกับติดตามและนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน และงบประมาณในการจัดอบรมครู เพื่อนำหลักสูตรนี้ไปใช้ มีปัญหาระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.33$) ยกเว้นเรื่อง การจัดครูเข้าชั้นเรียนและการจัดให้คณะครูไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นเท่านั้น ที่มีปัญหาระดับน้อย

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ เป็นต้น และงบประมาณในการจัดอบรมครู เพื่อนำหลักสูตรนี้ไปใช้ มีปัญหาระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) การดำเนินการวางแผนในการนิเทศการสอนร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การกำกับติดตามและนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน และการใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการนิเทศ เช่น การสาธิตการสอน การสังเกตการสอน เป็นต้น มีปัญหาระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.00$) ยกเว้นเรื่อง การจัดครูเข้าชั้นเรียน และการจัดให้คณะครูไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นเท่านั้นที่มีปัญหาย่อยในระดับน้อย

ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ เป็นต้น การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การกำกับติดตามและนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน

และการนิเทศการศึกษาจากฝ่ายวิชาการของกลุ่ม อำเภอ จังหวัด มีปัญหาในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ มีปัญหาระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50 - 3.25$) ยกเว้นเรื่อง การแสวงหาภูมิปัญญาของท้องถิ่น มาช่วยครู และการจัดให้คณะกรรมการไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ที่มีปัญหาในระดับน้อย

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา แบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการ หลักสูตรจากแบบสอบถามปลายเปิดเรียงลำดับตามจำนวนผู้เสนอแนะ จากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. บุคลากรปฏิบัติงานมากกว่าครูปกติทำให้มีผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจ (4 ราย)
2. การพิจารณาความดีความชอบ ควรจัดสรรโควตาให้แก่ครูในโรงเรียนประถมศึกษา แบบพึ่งตนเองเป็นกรณีพิเศษ (3 ราย)
3. ขาดงบประมาณในการจัดอบรมหรือไปศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ มาแล้ว (1 ราย)
4. ผู้บริหารระดับสูง ควรให้ความสนใจในการจัดการศึกษาลักษณะนี้ให้มากยิ่งขึ้น โดยการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่คณะครูมากกว่านี้ (1 ราย)

ตอนที่ 3 จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 154 คน สรุปผลการสัมภาษณ์ที่สำคัญได้ดังนี้

1. ด้านตัวครู

จากการประมวลคำตอบของผู้ปกครองด้านตัวครู ปรากฏว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีมนุษยสัมพันธ์ในระดับดีมาก (ร้อยละ 66.88, 91.56) ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดูแลเอาใจใส่เด็กในระดับดีมาก (ร้อยละ 67.53, 81.17) ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความขยันหมั่นเพียรในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 72.08, 85.71) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 88.96) ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการเยี่ยมบ้านเด็กนาน ๆ ครั้ง (35.71) แต่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีการเยี่ยมบ้านเด็กบ่อย ๆ (ร้อยละ 36.36) ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นเลย (ร้อยละ 31.17) แต่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ่อย ๆ (ร้อยละ 38.96) ครูผู้สอนไม่เคยร่วมงานประเพณีของชุมชนเลยมีมากที่สุด (ร้อยละ 28.57) แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีการร่วมงานประเพณีของชุมชนเป็นประจำมีมากที่สุด (ร้อยละ 39.61)

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองเห็นว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านตัวครูมีน้อยมาก ยกเว้นในเรื่องการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น และการร่วมงานประเพณีของชุมชนที่ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าครูผู้สอนจำนวนมากที่ไม่เคยร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นและไม่เคยร่วมงานประเพณีของชุมชนเลย (ผลการวิเคราะห์ปรากฏในภาคผนวก)

นอกจากนี้ยังมีผู้ปกครองบางส่วน (ร้อยละ 36.51) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ไม่อยากให้ครูผู้สอนย้ายเข้า - ออกบ่อย ๆ เพราะเมื่อครูใหม่มาสอนเด็กจะไม่ยอมไปโรงเรียน ซึ่งทั้งครูผู้สอนและเด็กต้องใช้เวลาในการสร้างความคุ้นเคยหรือต้องใช้เวลาในการปรับตัวเข้าหากันอีก

2. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

จากการประมวลคำตอบของผู้ปกครองด้านหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร ปรากฏว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต้องการให้บุตรหลานเรียนเพิ่มเติมในเรื่องอื่น ๆ

ที่นอกเหนือจากที่ทางโรงเรียนจัดให้ตามลำดับ คือ การจักสาน (ร้อยละ 72.73) การทอผ้า (ร้อยละ 60.39) งานช่างไม้ ประดิษฐ์ของใช้ในครัวเรือน (ร้อยละ 57.14) และการเย็บผ้า (ร้อยละ 56.50) เป็นต้น

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.78) มีความคิดเห็นว่าเป็นอย่างยิ่ง ทำให้บุตร-หลานได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของชาวเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีและควรอนุรักษ์ เช่น ประเพณีกินวอของชาวเขาเผ่ามูเซอ ประเพณีปี่พาทย์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นต้น ปล่อยให้บุตรหลานได้เลือกปฏิบัติหรือไม่อยากให้เป็นคนดีและควรอนุรักษ์ไว้ ต้องถูกกลืนหรือสูญหาย และจะได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของต่างเผ่าด้วย สำหรับผู้ที่เหมาะสมจะเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของชาวเขา ประเพณีต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติกันมา ผู้ปกครองได้ให้ความคิดเห็นว่าจะเป็นผู้ถ่ายทอดบ้าน ผู้นำการประกอบพิธีกรรมหรือพิธีเช่นไหว้ (หมอผี) และคนสูงอายุนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมต่อไปนี้จะเพิ่มเข้าไปด้วย เพื่อให้หลักสูตรสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คือ

- 1) การจักสาน การทอผ้า งานช่างไม้ ประดิษฐ์ของใช้ในครัวเรือน และการเย็บผ้า เป็นต้น
- 2) ประวัติความเป็นมาของชาวเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีและควรอนุรักษ์ เช่น ประเพณีกินวอของชาวเขาเผ่ามูเซอ ประเพณีปี่พาทย์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นต้น (ผลการวิเคราะห์ปรากฏในภาคผนวก)

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการประเมินคำตอบของผู้ปกครอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรากฏว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.18) มีความเห็นด้วยในการที่ทางโรงเรียนฝึกให้บุตร-หลานของตนเอง ทานา ทาไร่ ปลุกผัก และเลี้ยงสัตว์ ปล่อยให้เหตุผลพอสรุปได้ดังนี้

- 1) เมื่อบุตร-หลานทานแล้ว จะได้เก็บผลผลิตนั้นมาบริโภค (98 ราย)
- 2) บุตร-หลาน จะได้นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ (91 ราย)

3) เป็นการฝึกหัดบุตร-หลาน ได้เรียนรู้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น แล้วนำความรู้ไปมาพัฒนาการประกอบอาชีพของตนเอง ครอบครัวและหมู่บ้านหรือชุมชนต่อไป

(45 ราย)

4) เป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีให้กับบุตร-หลาน เช่น ความขยันหมั่นเพียร รักการทำงาน หนักเอาเบาสู้ เป็นต้น (22 ราย)

5) เมื่อบุตร-หลานได้เรียนรู้การทำงาน ทาไร่ ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ที่ถูกต้องวิธี นอกจากจะนำความรู้ไปประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ให้ตนเองและครอบครัวแล้ว ยังทำให้บุตร-หลานรักอาชีพของบรรพบุรุษ มีความรักผืนแผ่นดินไทย จะได้ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นด้วย (8 ราย)

ส่วนผู้ปกครองที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 31.82) ได้ให้เหตุผลในแนวทางเดียวกันว่า

1) ถ้าให้บุตร-หลาน ต้องทำงาน ทาไร่ ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์แล้ว จะทำให้บุตร-หลานของตัวเอง มีเวลาเรียนหนังสือได้ไม่เต็มที่ (32 ราย)

2) ครูบังคับบุตร-หลานของตนเองมากเกินไป (3 ราย)

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.52) ต้องการให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บุตร-หลานของตัวเองในลักษณะให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสือและทำงาน ทาไร่ ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ไปด้วย

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาน้อยมาก เพราะยังมีผู้ปกครองบางส่วน (ร้อยละ 31.82) ที่ไม่เห็นด้วยในการที่ทางโรงเรียนต้องให้บุตร-หลานของตนเอง ทำงาน ทาไร่ ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ (ผลการวิเคราะห์ปรากฏในภาคผนวก)

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

จากการประมวลคำตอบของผู้ปกครอง ด้านสื่อการเรียนการสอนปรากฏว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนช่วยบุตร-หลาน โดยช่วยหาวัสดุและทำหัตถ์จนเสร็จมีมากที่สุด (ร้อยละ 26.62) รองลงมาคือ ผู้ปกครองให้บุตร-หลานไปหาวัสดุเอง โดยไปกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม (ร้อยละ 19.48)

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสื่อการเรียนที่ทางโรงเรียนจัดทำให้มีความเหมาะสม และสื่อการเรียนที่ทางโรงเรียนจัดทำให้มีความเพียงพอ (ร้อยละ 96.75 และ 73.38 ตามลำดับ)

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยมากเพราะส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมและเพียงพอ มีเพียง บางส่วนเท่านั้นที่เห็นว่าไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ (ร้อยละ 3.25 และ 26.62 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปรากฏในภาคผนวก)

5. ด้านการวัดผลประเมินผล

จากการประมวลคำตอบของผู้ปกครอง ด้านการวัดผลประเมินผล ปรากฏว่า การที่ บุตร-หลานมาเรียนในโรงเรียนนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่สังเกตเห็นพฤติกรรมของบุตร-หลานเปลี่ยนไป คือ มีความขยันเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 63.64) มีความอดทนมากขึ้น (ร้อยละ 51.95) และมีความ รับผิดชอบมากขึ้น (ร้อยละ 40.91) เป็นต้น

ผู้ปกครองทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความเห็นว่า บุตร-หลานของตนเอง จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนได้ โดยเป็นตัวแทนต่อรองสินค้ากับ พ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 78.57) เป็นตัวแทนในการติดต่อสื่อสารกับทางราชการ (ร้อยละ 72.08) และพัฒนาความสะอาดภายในบ้านให้ถูกหลักสุขาภิบาล (ร้อยละ 69.48) เป็นต้น

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการติดตามพฤติกรรม ของบุตร-หลาน โดยถามความเป็นอยู่ในโรงเรียน และข้อมูลทั่ว ๆ ไปจากบุตร-หลาน (ร้อยละ 80.52) มาเยี่ยมบุตร-หลานในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนี้เป็นระยะ (ร้อยละ 63.64) และมาพบปะครูใหญ่และคณะครู เมื่อได้รับหนังสือของทางโรงเรียน (ร้อยละ 54.55) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปผู้ปกครองเห็นว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการวัดผลประเมินผล มีปัญหาน้อยมากเพราะได้พิจารณาจากความเห็นของผู้ปกครองที่ได้ ประเมินพฤติกรรมของบุตร-หลานว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ผู้ปกครองทั้งหมดมีความเห็นว่า บุตร-หลานของตนจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนได้ และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการติดตามพฤติกรรมของบุตร-หลาน (ผลการ วิเคราะห์ปรากฏในภาคผนวก)

6. ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร

จากการประมวลคำตอบของผู้ปกครอง ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร ปรากฏว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าการที่บุตร-หลานของตัวเองจะเข้าอยู่ประจำในโรงเรียนนี้ ควรจะมีอายุตั้งแต่ 9 ปี (ร้อยละ 44.81) รองลงมาคือ อายุตั้งแต่ 8 ปี (ร้อยละ 35.06) เป็นต้น

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.74) สามารถเป็นวิทยากรสอนบุตร-หลานในอาชีพเสริมได้ เช่น การจักสาน (ร้อยละ 84.78) และการทอผ้า (ร้อยละ 45.65) เป็นต้น

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในด้านงบประมาณ (ร้อยละ 92.21) ไม่มีปัญหาในด้านเสื้อผ้า (ร้อยละ 88.31) ไม่มีปัญหาในด้านเครื่องเขียนแบบเรียน และไม่มีปัญหาในด้านความปลอดภัย (ร้อยละ 82.47) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ผู้ปกครองมีปัญหาในการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองบ้างเล็กน้อย โดยให้เหตุผลและต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ ดังต่อไปนี้

- ผู้ปกครองที่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ เพราะ

1. เมื่อบุตร-หลานกลับมาเยี่ยมบ้าน บุตร-หลานได้ขอเงินไปด้วย บางครั้ง

ผู้ปกครองไม่มีเงินให้บุตร-หลาน (24 ราย)

2. เงินที่ผู้ปกครองให้บุตร-หลานไปโรงเรียนนั้น บุตร-หลานได้ทำหาย

(5 ราย)

สิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ คือ

1. ให้ครูช่วยบริการรับฝากเงินเด็ก
2. แลกทุนการศึกษา

- ผู้ปกครองที่มีปัญหาเรื่องเสื้อผ้าของบุตร-หลาน เพราะ

1. ในฤดูฝนเสื้อผ้าชุดนักเรียนของบุตร-หลานมีไม่เพียงพอ (9 ราย)
2. ในฤดูหนาวบุตร-หลานไม่ค่อยมีเสื้อผ้ากันหนาวใส่ (7 ราย)

สิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ คือ

1. ให้ทางโรงเรียนแจกชุดนักเรียนเพิ่มอีก
2. ให้ทางโรงเรียนแจกเสื้อกันหนาวให้เด็กอย่างเพียงพอ

- ผู้ปกครองที่มีปัญหาเรื่องเครื่องเขียนแบบเรียนของบุตร-หลาน เพราะ

1. ทุกครั้งที่บุตร-หลานกลับบ้านจะขอเงินไปซื้อเครื่องเขียนแบบเรียน

โดยให้เหตุผลว่าที่ทางโรงเรียนแจกให้ไม่เพียงพอ (8 ราย)

2. เครื่องเขียนแบบเรียนของบุตร-หลานสูญหาย (5 ราย)

สิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ คือ

1. ให้ทางโรงเรียนแจกอย่างเพียงพอ
2. ให้ครูช่วยดูแล ป้องกัน มิให้มีการขโมยหรือสูญหาย

- ผู้ปกครองที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยของบุตร-หลาน เพราะ

1. บุตร-หลานเจ็บป่วยบ่อย ๆ โดยเฉพาะในฤดูฝน เวลาฝนตกเด็กไม่มีวัสดุ

กันฝน (43 ราย)

2. บุตร-หลานไม่มีรองเท้าสวมใส่ (8 ราย)

สิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ คือ

1. ให้ครูช่วยดูแลเด็ก อย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กตากฝน หรือเล่นน้ำบ่อย ๆ
2. เวลาเด็กไม่สบาย ครูคอยดูแลเอาใจใส่ ช่วยจ่ายยา หรือหากเป็นมาก

ให้ช่วยพาไปหาหมอด้วย

3. ให้ครูแจกรองเท้าให้เด็ก

- ผู้ปกครองที่มีปัญหาเรื่องความปลอดภัยของบุตร-หลาน เพราะ

1. ครูไม่ค่อยเอาใจใส่เด็ก โดยเฉพาะตอนนั่งพัก (25 ราย)
2. เด็กทะเลาะกัน (4 ราย)
3. เด็กเคยได้รับอันตรายในเวลาลงงานภาคปฏิบัติเกษตรกรรม (1 ราย)

สิ่งที่ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ คือ

1. ช่วยตักเตือนเด็กไม่ให้เล่นน้ำตอนนั่งพัก
2. อยากให้ครูช่วยดูแลเอาใจใส่เด็ก อย่าให้เด็กทะเลาะกัน
3. ช่วยดูแลเด็กเวลาลงงานภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในวันทำวัสดุ-อุปกรณ์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้กล่าวถึงสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน 267 คน ครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ปีการศึกษา 2537 จำนวน 17 คน ผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษานิเทศก์จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 290 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านหมากองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน

159 คน ครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์
จำนวน 17 คน ผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์
จำนวน 2 คน ศึกษาในเทศก์อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษาในเทศก์จังหวัดเชียงราย
จำนวน 4 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 182 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple
Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ประกอบด้วย
แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด ฉบับที่ 1 สำหรับครูผู้สอน
ฉบับที่ 2 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและศึกษาในเทศก์ และฉบับที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครอง
โดยศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตร 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล
6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ด้วยตนเอง ได้ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองถึงศึกษาในเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย
อำเภอเวียงป่าเป้า และจังหวัดเชียงราย คณะครู ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนดอยเวียงผา-
บ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ จำนวน 23 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 23 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 100.00 และใช้การสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนด้วยแบบสัมภาษณ์ จำนวน 159 ฉบับ
โดยมีคณะผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวจำนวน 13 คน และสามารถรวบรวมและ
บันทึกผลแบบสัมภาษณ์คืนมาทั้งสิ้นจำนวน 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.86 ใช้เวลาในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 แล้วตรวจหาห้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. หาค่าเฉลี่ยของคำตอบจากข้อมูลของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
3. แปลความหมายค่าเฉลี่ย ใช้วิธีเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์
4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดมาจัดหมู่ แจกแจงความถี่
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.86 แล้วนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ศึกษาในเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอน แต่ละตอนมี 6 ด้าน คือ ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร สรุปผลการศึกษาค้นคว้าปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า ทั้งครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าครูผู้สอนมีปัญหในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นที่ครูผู้สอนมีปัญหในระดับมาก

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายชื่อ พบว่า การย้ายเข้า-ออกของครูมีปัญหาในระดับมากที่สุด การประชุมครู การระดมสมอง เพื่อวางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพ ความเป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน และการปรับปรุงวิธีสอนของครูให้เป็นไปตามแผนการสอนของ หลักสูตรมีปัญหาในระดับมาก นอกนั้นมีปัญหาในระดับปานกลาง ยกเว้น เรื่องการใช้ภาษาถิ่นของครู ในการพูดติดตลากับชุมชนเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาเรื่องการย้ายเข้า-ออกของครูและการปรับปรุงวิธีสอนของครู ให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตรในระดับมากที่สุด การประชุมครู การระดมสมอง เพื่อ วางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ ในโรงเรียนและชุมชน การเตรียมการสอนของครู และอัตราส่วนระหว่างจำนวนครูกับจำนวน นักเรียนในโรงเรียน มีปัญหาในระดับมาก นอกนั้นมีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนศึกษานิเทศก์ มีปัญหาเรื่องการย้ายเข้า-ออกของครูในระดับมากที่สุด นอกนั้นมีปัญหาในระดับปานกลาง ยกเว้น เรื่องการใช้ภาษาถิ่นของครูในการพูดติดตลากับชุมชนเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับน้อย

ผู้ปกครอง เห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านตัวครูมีปัญหาน้อยมาก ยกเว้นในเรื่องการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นและการร่วมงาน ประเพณีของชุมชนที่ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า ครูผู้สอนจำนวนมากที่ไม่เคยร่วมมือกับชุมชนในการ พัฒนาท้องถิ่นและไม่เคยร่วมงานประเพณีของชุมชนเลย

2. ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาระดับมากในเรื่อง การจัดแหล่ง ค้นคว้าทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนในโรงเรียน ความเพียงพอของเอกสารประกอบ หลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน เป็นต้น และความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตรเมื่อนำไปปฏิบัติจริง นอกนั้นมีปัญหาในระดับปานกลาง

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางแทบทุกข้อ มีเพียง

บางข้อเท่านั้นที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหในระดับน้อย เรื่องความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่น ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนแต่ละแผน และความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพชีวิตและปัญหาของชาวเขา เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหา เรื่องการได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรทันเวลาในระดับมากที่สุด ความเพียงพอของคู่มือและเอกสารประกอบหลักสูตร การจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาในหลักสูตร ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และแหล่งวิชาการที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรนี้ มีปัญหในระดับมาก ความเหมาะสมของเป้าหมายในหลักสูตรกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร และการกำหนดอัตราเวลาเรียนในหลักสูตร มีปัญหในระดับปานกลาง นอกนั้นมีปัญหในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางแทบทุกข้อ มีเพียงบางข้อเท่านั้นที่มีปัญหในระดับน้อย กล่าวคือ ศึกษานิเทศก์มีปัญหาระดับน้อยในเรื่อง ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร การจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร และความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพชีวิตและปัญหาของชาวเขา

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรที่ใช้น่าจะจัดกิจกรรมต่อไปนี้เพิ่มเข้าไปด้วย เพื่อให้หลักสูตรสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อันได้แก่

1) การจักสาน การทอผ้า งานช่างไม้ประดิษฐ์ของใช้ในครัวเรือน และการเย็บผ้า เป็นต้น

2) ประวัติความเป็นมาของชาวเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีและควรอนุรักษ์ เช่น ประเพณีกินวอของชาวเขาเผ่ามูเซอ ประเพณีปีใหม่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นต้น

3. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้นเรื่อง

ความเหมาะสมของกิจกรรมกับพัฒนาการของผู้เรียนและการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับมาก

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้นเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้ การสอนซ่อมเสริมของครู และครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการที่มีปัญหาด้านระดับมาก เมื่อพิจารณาตามสภาพพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาเรื่องสถานที่ที่ให้แก่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ การสอนซ่อมเสริมของครู การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรนี้ และการได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาด้านระดับมาก นอกนั้นมีปัญหาด้านระดับปานกลาง ส่วนศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านระดับมากในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้ การสอนซ่อมเสริมของครู และครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ นอกนั้นมีปัญหาด้านระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องสถานที่ที่ให้แก่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงข้อเดียวที่มีปัญหาด้านระดับน้อย

ผู้ปกครองเห็นว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยมาก ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บุตร-หลานของตัวเองในลักษณะให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสือและทานา ทาไร่ ปลุกผักและเลี้ยงสัตว์ไปด้วย

4. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าครูผู้สอนมีปัญหาด้านเรื่องการขาดแคลนหนังสือเรียนของนักเรียนในระดับมากที่สุด นอกนั้นมีปัญหาด้านระดับมาก ยกเว้นเรื่องการจัดหาเมล็ดพันธุ์พืช เช่น ข้าว ถั่ว เป็นต้น การจัดเก็บรักษาอุปกรณ์การเกษตร การจัดเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก การขาดหรือสูญหายของวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก การนำวัสดุในท้องถิ่นมาทำสื่อการเรียนและความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดหาจัดหาสื่อการเรียนที่มีปัญหาด้านระดับปานกลาง

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าการจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนมีปัญหามาก นอกนั้นมีปัญหในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหามากแทบทุกข้อ มีเพียงบางข้อเท่านั้นที่มีปัญหในระดับปานกลาง กล่าวคือผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาระดับปานกลางในเรื่องความสอดคล้องระหว่างสื่อการเรียนที่มีอยู่กับความเหมาะสมของสภาพโรงเรียน การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำสื่อการเรียนที่มีอยู่มาใช้อย่างคุ้มค่า การส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ให้ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการติดต่อขอสื่อการเรียนหรือเอกสารจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ส่วนศึกษานิเทศก์มีปัญหามากเรื่องการจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอน นอกนั้นมีปัญหในระดับปานกลางยกเว้นเรื่องความพร้อมของโรงเรียนในด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครูในโรงเรียน การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำเศษวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างสื่อการเรียน ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหาจัดทำสื่อการเรียน ความเพียงพอของอุปกรณ์-การสอนและความต้องการของครู และการจัดหาสื่อการเรียนตามที่มีคู่มือครูหรือแผนการสอนเสนอแนะไว้ ที่มีปัญหในระดับน้อย

ผู้ปกครองเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านสื่อการเรียนมีปัญหาน้อยมาก ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อที่มีอยู่มีความเหมาะสมและเพียงพอ

5. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าครูผู้สอนมีปัญหามากแทบทุกข้อ ยกเว้นเรื่องการประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่สอนประจำวิชาอื่น ๆ เท่านั้นที่มีปัญหในระดับน้อย

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหามากเรื่องการสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน และความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน นอกนั้นมีปัญหในระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำแบบทดสอบ

เพียงข้อเดียวเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียน มีปัญหาระดับมาก เรื่องการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลประเมินผล ความร่วมมือจาก ผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน และการสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของ นักเรียน นอกนั้นมีปัญหาระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำ แบบทดสอบเท่านั้นที่มีปัญหาระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์มีปัญหาระดับมาก เรื่องการสอบถาม ผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของ นักเรียน และความร่วมมือของคณะกรรมการในการสร้างเครื่องมือวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและ ปลายภาคเรียน นอกนั้นมีปัญหาระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการ วัดผลประเมินผลและความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำแบบทดสอบ ที่มีปัญหาระดับน้อย

ผู้ปกครองเห็นว่าการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านการวัดผล ประเมินผล มีปัญหาน้อยมากทั้งนี้เพราะผู้ปกครองได้ประเมินพฤติกรรมของบุตร-หลานว่า เปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้นและผู้ปกครองทั้งหมดมีความเห็นว่าบุตร-หลานของตนจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับ กลับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนได้

6. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้นเรื่องการมี ส่วนร่วมในการจัดครูเข้าชั้นเรียน การนิเทศการศึกษาจากผู้บริหารและฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และความเหมาะสมในการจัดครูเข้าประจำบ้านพักเด็ก ซึ่งมีปัญหาระดับน้อย

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาระดับมาก เรื่องการบำรุงขวัญและการให้ กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ เป็นต้น การเตรียมคณะกรรมการให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การกำกับ ติดตามและนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน และงบประมาณในการจัดอบรมครู เพื่อนำ หลักสูตรนี้ไปใช้ นอกนั้นมีปัญหาระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องการจัดครูเข้าชั้นเรียนและการจัด ให้คณะกรรมการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ที่มีปัญหาระดับน้อย

เมื่อพิจารณาตามสถานการณ์ พบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารมีปัญหาด้านมากที่สุดในเรื่องความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น และงบประมาณในการจัดอบรมครูเพื่อนำหลักสูตรนี้ไปใช้ มีปัญหาด้านมากในเรื่องการดำเนินการวางแผนในการนิเทศการสอนร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การกำกับติดตามและนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน และการใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการนิเทศ เช่น การสาธิตการสอน การสังเกตการสอน เป็นต้น นอกจากนี้มีปัญหาด้านระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องการจัดครูเข้าชั้นเรียน และการจัดให้คณะครูไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นเท่านั้นที่มีปัญหาย่อยในระดับน้อย ส่วนศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านมากเรื่องการบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร การกำกับติดตามและนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน และการนิเทศการศึกษาจากฝ่ายวิชาการของกลุ่ม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน นอกจากนี้มีปัญหาด้านระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องการแสวงหาภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาช่วยครู และการจัดให้คณะครูไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งมีปัญหาด้านน้อย

ผู้ปกครองเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านการบริหารและบริการหลักสูตรมีบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าด้านงบประมาณ ด้านสื่อฯ ด้านเครื่องเขียนแบบเรียนและด้านความปลอดภัย ไม่มีปัญหา

อภิปรายผล

เมื่อวิเคราะห์ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของผู้ปกครอง-นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทองและโรงเรียนดอยเวียงฟ้า-บ้านบางปูสิงห์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการศึกษาอำเภอมะนัง อำเภอบึงสามพันและ

จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า ทั้งครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาในระดับปานกลาง อาจตีความได้ว่าหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้เป็น ปัญหาแก่ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์อยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ที่มีปัญหาในระดับ ปานกลางอาจสืบเนื่องมาจากว่าหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ที่ปรับปรุงใหม่เพื่อจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยเฉพาะ มีลักษณะที่แตกต่างไปจากหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) อยู่มาก ทั้งการจัดกลุ่มประสบการณ์ อัตราเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อการเรียน ซึ่งมีส่วนละเอียดปลีกย่อย ที่ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์จะต้องศึกษา จึงทำให้ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์มีปัญหาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการวิจัยในแต่ละด้านพบ ประเด็นสำคัญควรแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายชื่อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากเรื่องการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการจัดการเรียน การสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองต้องอยู่ประจำและ หาเลี้ยงตนเองระหว่างเรียนโดยทำการเกษตรกรรม (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด แม่ฮ่องสอน. 2529 : 48 - 49) นอกจากครูจะทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในห้องเรียน ตลอดจนการสอนซ่อมเสริมในภาคกลางคืนแล้วยังต้องคอยดูแล เอาใจใส่กิจวัตร ประจำวัน การใช้ชีวิตในบ้านพักของนักเรียนอีก ซึ่งเรื่องนี้ตรงกับผลการวิจัยของ วาสนา ณ นคร (2532 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าครูมีงานอื่นต้องรับผิดชอบมากและต้องเตรียมการสอนตลอดเวลา จากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด พบว่าครูต้องทำงานมากกว่าโรงเรียนปกติ อาจทำให้ครู รู้สึกท้อแท้ เครียด ไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว อีกทั้งการเรียนการสอน ยังเน้นด้านเกษตรกรรมซึ่งบุคลากรที่มีอยู่ส่วนมากไม่ค่อยมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ เกี่ยวกับด้านนี้โดยตรง แต่ต้องรับผิดชอบงานด้านนี้ ขวัญและกำลังใจ ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับก็ไม่ได้แตกต่างกับโรงเรียนปกติ อาจเกิดข้อเปรียบเทียบ จึงเป็นสาเหตุทำให้ครูผู้สอนประสบ ปัญหาเรื่องนี้อยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายชื่อและพิจารณาตามสถานภาพพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาเรื่องการย้าย เข้า-ออกของครูในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ จันทร์ดา (2534 : 141) ที่มีปัญหาด้านระดับสูงสุดในเรื่องการสรรหาบุคลากรให้ทันกับความต้องการของโรงเรียนและการ จัดให้มีบุคลากรเพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากโรงเรียน ตั้งอยู่ห่างไกล สภาพการคมนาคมและภูมิประเทศที่ทุรกันดารประกอบกับบุคลากรต้องมีหน้าที่ รับผิดชอบมากกว่าโรงเรียนปกติ อีกทั้งบุคลากรเหล่านี้มีครอบครัวและพื้นเพเดิมอยู่บนพื้นราบ เมื่อมีสิทธิขอย้ายก็จะขอย้ายลงมาสอนในโรงเรียนที่สะดวกสบายกว่า จึงเป็นเหตุให้อัตราการ ย้ายออกของครูค่อนข้างสูงและไม่สามารถสรรหาบุคลากรให้ทันกับความต้องการของทางโรงเรียน ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการสอบบรรจุข้าราชการครู ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นมา จะมีการสอบบรรจุ 2 ปีต่อ 1 ครั้ง โดยคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้มอบอำนาจ การดำเนินการสอบบรรจุบุคคลเพื่อเข้ารับข้าราชการครูให้แก่คณะกรรมการข้าราชการครู ประจำจังหวัด (อกค.จังหวัด) ดำเนินการ (สนอง เครือมาก และวิสิฐ วงศ์จิตราทร. 2537 : 189) ซึ่งสามารถดำเนินการได้เองภายในจังหวัดและเมื่อมีอัตราว่างอยู่ก็จะ ทำการเรียกบรรจุและแต่งตั้งผู้ที่สอบขึ้นบัญชีไว้ แต่ปรากฏว่าผู้ที่สอบบรรจุขึ้นบัญชีไว้ของสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ไม่ยอมเลือกตำแหน่งอัตราว่างในโรงเรียนพื้นที่ทุรกันดาร โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง หรืออาจจะสละสิทธิ์เมื่อรู้ว่าตัวเองจะได้บรรจุ เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนพื้นที่ทุรกันดาร ฉะนั้นครูส่วนใหญ่ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนจึงได้ จากการสอบโอนโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่น อาจเป็น สาเหตุทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าครูผู้สอนจำนวนมากไม่เคยร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา ห้องดินเลย อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูเขา สภาพการคมนาคมระหว่าง โรงเรียนกับหย่อมบ้านของผู้ปกครองไม่สะดวก ขาดแคลนยานพาหนะ บางหย่อมบ้านต้องเดินทาง ด้วยเท้าหรือบางครั้งการพัฒนาห้องดินไม่ตรงกับวันหยุดราชการ ครูผู้สอนจึงอาจไม่มีโอกาส ไปร่วมกับชุมชนในการพัฒนาห้องดินได้ ส่วนผู้ปกครองที่มีความคิดเห็นว่าครูผู้สอนไม่เคยร่วม

งานประเพณีของชุมชนเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานประเพณีของแต่ละหมู่บ้านไม่ตรงกัน ซึ่งแล้วแต่หมู่บ้านจะกำหนดขึ้น หมู่บ้านที่อยู่ใกล้สามารถเดินทางไป-กลับภายในวันเดียว ทางโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้คณะครู นักเรียนได้ไปร่วมงานประเพณีดังกล่าว สำหรับหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียนเมื่อถึงงานประเพณีทางโรงเรียนได้อนุญาตให้นักเรียนบางส่วนกลับมาร่วมงานประเพณีของหมู่บ้านตัวเองได้ โดยทางโรงเรียนเปิดสอนตามปกติ ดังนั้นครูผู้สอนจึงอาจไม่สามารถปลีกเวลาไปร่วมงานประเพณีของชุมชนได้

2. ด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากเรื่องการจัดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียนในโรงเรียน ความเพียงพอของเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน เป็นต้น และความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตรเมื่อนำไปปฏิบัติจริง อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองได้ใช้แผนการสอนของจังหวัดที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายได้จัดทำขึ้น เพื่อใช้กับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยเฉพาะ ได้จัดทำในรูปบูรณาการโดยนำเอากลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ มาบูรณาการและกำหนดเป็นแผนการสอน สอนเป็นเรื่อง ๆ ไปแต่ละเรื่องได้นำเอากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นแกนกลาง มาบูรณาการทั้งเนื้อหาและกิจกรรมเข้าด้วยกันกับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เนื้อหาที่เพิ่มลงไปในทุกชั้นและต้องให้การศึกษาค่อนข้างมาก ได้แก่ การเกษตรกรรม ทุกชั้นต้องเรียนและต้องฝึกทำตลอดปี ซึ่งการเรียนการสอนโดยใช้แผนบูรณาการนั้นต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ห้องสมุดถือเป็นหัวใจของการเรียนรู้และในการเกษตรกรรมนั้น เอกสารตำราทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะข่าวความเคลื่อนไหว ผลงานค้นคว้าหรืองานวิจัยใหม่ ๆ แต่ทางโรงเรียนยังขาดสิ่งเหล่านี้อยู่มากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเพิ่งตั้งใหม่ ความพร้อมในด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ที่จะจัดเป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการมีน้อย ในเรื่องของหลักสูตรน่าจะมีการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ และควรจะให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และชุมชนในท้องถิ่นได้มีบทบาท มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาและอัตราเวลาเรียนเป็นอย่างมากเพราะบางครั้งเนื้อหาวิชาบางอย่างครูผู้สอนไม่สามารถจะนำมาสอน

ให้ตรงกับสภาพท้องถิ่นได้ หรือจำนวนคาบเวลาที่กำหนดในแผนการสอนไม่เพียงพอเมื่อนำไปปฏิบัติจริง

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านระดับปานกลางแทบทุกข้อ โดยมีปัญหาในเรื่องความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาในหลักสูตร การได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรทันเวลา และความเพียงพอของคู่มือกับเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นปัญหาด้านลำดับสูงสุด อาจเป็นเพราะว่าแผนการสอนที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่จัดทำขึ้นยังไม่มีมีการทดลองใช้ เมื่อเปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองขึ้น ได้ให้คณะครูนำแผนการสอนนั้นนำไปสอนจริง อาจเกิดปัญหาเนื้อหาไม่มากเกินไป ครูสอนไม่ทันหรือเนื้อหาบางเรื่องยากเกินไปต้องใช้เวลาในการที่จะพยายามให้เด็กเข้าใจได้ คู่มือครู แผนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรได้รับล่าช้าเกินไป ไม่ทันกับความต้องการใช้และไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับงบประมาณอย่างจำกัดและล่าช้า การจัดสรรเอกสารต่าง ๆ จากต้นสังกัดช้า ต้องผ่านหลายขั้นตอนจากจังหวัด อำเภอ จนถึงโรงเรียน ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่ทุรกันดาร เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก อีกทั้งคู่มือครู แผนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรของแผนบูรณาการต่างจากโรงเรียนปกติทั่วไป ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต้องจัดทำขึ้นใช้เฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง อาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมาก จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาดังกล่าวในระดับปานกลาง

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรที่ใช้น่าจะจัดกิจกรรมการจักสาน การทอผ้า งานช่างไม้ประดิษฐ์ของใช้ในชีวิตประจำวัน การเย็บผ้า ประวัติความเป็นมาของชาวเขามชนบทธรรมเนียมประเพณีที่ดีและควรอนุรักษ์ เพิ่มเข้าไปในหลักสูตรด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองต้องการให้บุตร-หลานเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติอาชีพที่ทำงานท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และต้องการให้บุตร-หลานสืบทอดประเพณีของบรรพบุรุษ ไม่อยากให้เป็นชนบทที่เสื่อมถอยการอนุรักษ์ต้องถูกสืบทอดหรือสูญหาย

3. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาข้อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาด้านระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น

เรื่องความเหมาะสมของกิจกรรมกับพัฒนาการของผู้เรียนและการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ำให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรเท่านั้นที่มีปัญหาในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนที่จะจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองขึ้น เด็กที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามห่อมบ้านเล็ก ๆ ในพื้นที่ทุรกันดาร ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือแม้ว่าเด็กจะอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับก็ตาม จนกระทั่งปีการศึกษา 2533 จึงได้จัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองขึ้น ผู้ปกครองที่เห็นความสำคัญของการศึกษาก็ได้นำบุตร-หลานมาเข้าเรียน การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนอันดับแรกทางโรงเรียนพิจารณาจากความพร้อมด้านภาษาของนักเรียนเป็นสำคัญ จึงอาจเป็นไปได้ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะมีอายุ 7 - 10 ปี เนื่องจากนักเรียนเหล่านี้ใช้ภาษาถิ่นในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงทำให้นักเรียนบางคนยังฟัง-พูด ภาษาไทยไม่ได้ บางคนฟังได้แต่พูดไม่ได้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้นการเรียนการสอนทางด้านภาษามากกว่าวิชาอื่น และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจมีปัญหาด้านภาษาที่จะสื่อสารให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกันต้องใช้เวลามากกว่าปกติ ประกอบกับประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนยังมีน้อยมาก อาจมีส่วนทำให้การเรียนรู้การรับรู้ของนักเรียนช้า (วัลนิภา จลากบาง. 2535 : 4 - 9) นอกจากนี้เด็กมีอายุต่างกันอยู่ในชั้นเดียวกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนกัน อาจเกิดปัญหาความแตกต่างระหว่างวัยขึ้น จากการสัมภาษณ์อาจารย์ทัศนพร วงษ์กุล ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง พบว่านักเรียนที่มีอายุมากจะซื่ออายุไม่กล้าแสดงออก ไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น อีกทั้งความเชื่อทางวัฒนธรรม จารีตประเพณีของชาวเขาบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในบางวิชา จึงอาจเป็นเหตุให้ครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากเรื่องความเหมาะสมของกิจกรรมกับพัฒนาการของผู้เรียน ส่วนเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ำให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรก็มีปัญหาในระดับมากเช่นเดียวกัน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเพิ่งจัดตั้งใหม่ อาคารเรียน อาคารประกอบวัสดุ-ครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน ยังไม่เพียงพอ จึงอาจเป็นเหตุให้ครูผู้สอนมีปัญหาเรื่องนี้ในระดับมาก

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายชื่อ และพิจารณาตามสถานภาพพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านระดับมาก เรื่อง การสอนซ่อมเสริมของครู อาจเป็นเพราะครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม หรือทางโรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษมาก อีกทั้งครูต้องมีการรับผิดชอบงานทั้งในเวลาราชการและ นอกเวลาราชการ จนไม่สามารถจัดช่วงเวลาในการสอนซ่อมเสริมที่เหมาะสมได้ ส่วนเรื่อง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้และครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ก็มีปัญหาด้านระดับมาก เช่นกัน จากคำถามปลายเปิดพบว่าครูยังใช้วิธีสอนแบบบรรยายและเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองได้เขียนแผนการสอนไว้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมเน้นการบูรณาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่สอนอยู่ปัจจุบันส่วนใหญ่มิได้ผ่านการอบรม แผนบูรณาการ หรืออาจจะไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไม่ค่อยคุ้นเคยกับ วิธีสอนแผนใหม่ ยังยึดแนวทางของโรงเรียนที่อยู่นิ่งๆแบบทั่วไป และการสอนแบบกระบวนการนั้น ครูต้องใช้เวลากับนักเรียนในการทำกิจกรรมมากกว่าปกติ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีประสบการณ์น้อย และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง อาจทำให้ครูสอนไม่ทันตามบันทึกการสอนจึงมักจะบอกความรู้ให้ นักเรียนหรือการให้นักเรียนทำตามคำสั่ง ตลอดจนการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาทั้งของระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนเป็นหลัก แต่ในแผนการสอนได้เน้นแบบกระบวนการจึงอาจทำให้ครูสับสน อีกทั้งคู่มือครู แผนการสอน หนังสือสำหรับค้นคว้า เอกสารประกอบการเรียนการสอนและสื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอนยังไม่เพียงพอ จึงอาจส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยยังพบอีกว่าผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาด้านระดับมากที่สุดเรื่องสถานที่ ที่ให้คณะครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในขณะที่ศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองพึ่งตัวใหม่ ด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ บ้านพักนักเรียนยังมีไม่เพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูจึงร่วมกันแก้ปัญหา จัดสภาพอาคารเรียน โดยกลางวันใช้เป็นอาคารเรียน กลางคืนแปรสภาพเป็นบ้านพัก อีกส่วนหนึ่ง จัดทำห้องเรียนธรรมชาติ (ใต้ต้นไม้) สำหรับอาคารสำนักงานนั้นเป็นทั้งสหกรณ์โรงเรียน ห้องพัสดุ

ห้องธุรการ ห้องประชุมและห้องพยาบาล ส่วนพื้นที่เกษตรที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงนั้นยังไม่ได้ปรับปรุงพื้นที่ ต้องอาศัยแรงงานจากชาวบ้าน คณะครู นักเรียน และภารโรง ได้ร่วมมือกันแผ้วถาง ยิงงานฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตจากพืชไร่ เช่น ถั่วเหลืองหรือข้าวโพด ปัญหาในเรื่องสถานที่เก็บผลผลิตก็จะมีตามไปด้วย ในขณะที่ศึกษานิเทศก์ไม่ได้เข้าไปคลุกคลีกับปัญหาของทางโรงเรียนโดยตรง จึงอาจจะไม่รู้สึกรู้สาว่าสถานที่ที่ทำให้คณะครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหามากที่สุดเหมือนผู้บริหารโรงเรียน หรือศึกษานิเทศก์อาจจะมองว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องจัดในห้องเรียนเสมอไป ขึ้นอยู่กับว่าครูจัดกิจกรรมได้ดีเพียงไรก็ได้

ผู้ปกครองเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บุตร-หลานของตัวเองในลักษณะให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสือและทำนา ทำไร่ ปลุกผักและเลี้ยงสัตว์ไปด้วย หรืออาจจะเห็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้ในด้านวิชาการหรือเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ปกครองไม่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนมาก่อน จึงอาจเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรด้านนี้มีปัญหาน้อยมาก

4. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนหนังสือเรียนของนักเรียนในระดับมากที่สุด และเป็นที่น่าสังเกตว่าครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางโรงเรียนได้รับสื่อการเรียนการสอนล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการใช้ สื่อการเรียนการสอนบางอย่างหาได้ยากเพราะเป็นถิ่นทุรกันดาร งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ซึ่งงบประมาณในการจัดหาสื่อการเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเพราะสื่อจะช่วยให้ นักเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนั้นจะต้องให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจึงจะเป็นผลสำเร็จ ตลอดจนการสนับสนุนจากผู้ปกครองมีน้อยเพราะผู้ปกครองมีฐานะยากจน และจากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด พบว่าวัสดุการเกษตรและวัสดุในบ้านพักบางอย่างไม่มีความเหมาะสม เอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือเรียนยังขาดแคลนอีกจำนวนมาก วัสดุ-อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผลิตสื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ครูมีเวลาน้อยไม่สามารถผลิตสื่อได้ครบทุกอย่างตามที่หลักสูตรกำหนด อาจเนื่องมาจากต้องรับผิดชอบหลายหน้าที่และมีชั่วโมงสอนมาก ครูบางคนไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อหรือมีสื่อแต่ใช้ไม่เป็นก็ได้

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อและพิจารณาตามสถานภาพพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาในระดับมาก เรื่องการจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอน อาจเป็นเพราะขาดงบประมาณ จึงทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดับสูงไม่ได้วางแผนในเรื่องนี้หรืออาจไม่เห็นความสำคัญในการจัดประชุมดังกล่าว หรือระยะเวลาในการที่จะให้ครูผู้สอนเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการไม่เอื้ออำนวย จะจัดช่วงปิดเทอมก็ไม่ได้ เพราะครูต่างถิ่นต้องกลับไปเยี่ยมบ้าน

ผู้ปกครองเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยมาก ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อที่มีอยู่มีความเหมาะสม และเพียงพอ หรืออาจจะเป็นเพราะผู้ปกครองไม่เข้าใจเรื่องการใช้สื่อการเรียนการสอนก็ได้ จึงเห็นว่าด้านนี้มีปัญหาน้อยมาก

5. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้ระดับปานกลางทุกข้อ โดยมีปัญหาเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเป็นปัญหาด้านในระดับสูงสุด

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อและพิจารณาตามสถานภาพ พบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาในระดับมาก เรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนและการสอบถามผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะทางจากหมู่บ้านกับโรงเรียนห่างไกลกัน บางหมู่บ้านการคมนาคมต้องเดินทางด้วยเท้าเป็นเส้นทางทุรกันดารต้องเสียเวลาในการเดินทางมาก อีกทั้งผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพหาไร่ ไร่ นา และที่สำคัญคือ ผู้ปกครองอ่านหนังสือไม่ออก ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ไม่เข้าใจการเรียนของบุตรหลาน นอกจากนี้นักเรียนเป็นชาวเขา มีเผ่ามูเซอมากที่สุด ซึ่งชาวเขาเผ่ามูเซอเป็นเผ่าที่ค่อนข้างเก็บตัว ถือตัว ไม่ชอบแสดงออก ไม่ชอบเขียนตัวถูกเมื่อถูกทักท้วง (ประดิษฐ์ ศิริเดช. 2537 : 42) ผู้ปกครองจะไม่สนใจ- ตักเตือนสั่งสอน เด็กจะถูกเลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเผ่ามูเซอ จนกว่าผู้ปกครองจะมีความเคารพ

และศรัทธาในตัวครู จากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ใช้ของกรมวิชาการ ส่วนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพได้รวมไว้ในแผนบูรณาการ แต่พอมีการวัดผลประเมินผลได้ถึงเกณฑ์ของกลุ่มโรงเรียนจึงเป็นปัญหาสำหรับครูผู้สอนมาก ซึ่งทางวิชาการของกลุ่มไม่เข้าใจหลักการของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง จึงควรที่จะมีการกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผลของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยเฉพาะ นอกจากนี้เนื้อหาบางเรื่องไม่สามารถใช้คาให้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 ได้ จึงเป็นเหตุให้ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้ในระดับปานกลาง

หนึ่งในเรื่องการประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่สอนประจำวิชาอื่น ๆ ครูผู้สอนมีปัญหาด้านระดับน้อย ย่อมแสดงว่าครูผู้สอนอาจจะมีการประชุมวางแผนงานร่วมกัน เขียนกำหนดการสอน มีการประสานงานกันเป็นอย่างดีและคณะครูพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนด้วยกัน จึงทำให้ครูผู้สอนมีปัญหาด้านเรื่องนี้ระดับน้อย

ผู้ปกครองเห็นว่าการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองด้านการวัดผลประเมินผล มีปัญหาน้อยมากทั้งนี้เพราะผู้ปกครองได้ประเมินพฤติกรรมของบุตร-หลานว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและผู้ปกครองทั้งหมดมีความเห็นว่าบุตร-หลานของตนจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนได้

6. ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร ครูผู้สอนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าครูผู้สอนมีปัญหาด้านระดับปานกลางทุกข้อ โดยมีปัญหาเรื่องการบำรุงขวัญและการให้กำลังใจจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัญหาด้านระดับสูงสุด ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อและพิจารณาตามสถานภาพ พบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์มีปัญหาด้านนี้ระดับมาก เรื่องการบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ เป็นต้น และการกำกับติดตามและนิเทศ บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจที่จะต้องบริหารงานโรงเรียนทั้ง 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและงานการเงิน

งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 5) ซึ่งเป็นภารกิจที่หนักมากเพราะจะต้องบริหารงานทั้ง 6 งาน ให้สัมฤทธิ์ผลตาม จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีเวลาไม่เพียงพอที่จะกำกับติดตาม และนิเทศบุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนการสอนได้ ส่วนศึกษานิเทศก์ต้องเป็นฝ่ายประสานงานระหว่าง ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับโรงเรียน ซึ่งศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อย มีงานมาก โรงเรียนมีจำนวนมาก ทำให้หนีเทศได้ไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับการเดินทางลำบาก ต้องใช้เวลามาก ส่วนเรื่องความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขาที่ผู้บริหารโรงเรียนและ ศึกษานิเทศก์มีปัญหในระดับมากนั้น อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้ เน้นหนักในด้านเกษตรกรรมคือการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยบุคลากรที่จบสาขาเกษตรกรรมมาโดยตรง แต่พบว่ายังขาดแคลนบุคลากร ที่มีความรู้ด้านการเกษตร จึงมีผลกระทบต่อผลผลิตที่ได้รับกับความต้องการบริโภคของนักเรียน ฉะนั้นน่าจะมีการจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตร ควรมีการฝึกอบรมเพิ่มประสบการณ์ครู ด้านการเกษตร หรือควรเชิญผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มาช่วยวางแผนงานการเกษตร

อนึ่งโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรของระบบการพัฒนาศึกษาของชาติทุกส่วน ของระบบควรจะประสานสัมพันธ์กัน แต่ในความเป็นจริงเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมักจะถูกปล่อยให้แก่ปัญหา กันเองในระดับโรงเรียนเท่านั้น ลาพังผู้บริหารโรงเรียนเพียงคนเดียวคงไม่สามารถแก้ปัญหาหรือ บริการหลักสูตรได้เต็มที่ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองเป็นโรงเรียนที่ต้องรับภาระหนัก ฉะนั้นในการบริหารและบริการหลักสูตรจึงควรน่าจะประสานสัมพันธ์กันทั้งระบบให้มากและคล่องตัว กว่านี้

ผู้ปกครองเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการบริหารและบริการหลักสูตรมีบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองได้รับการบริการ ด้านต่าง ๆ เช่น เครื่องแบบนักเรียน เสื้อผ้ากันหนาว รวมทั้งหนังสือและวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่ง แต่เดิมอาจไม่เคยได้รับหรือได้รับในระดับที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ จึงทำให้เห็นว่ามีปัญหา ด้านนี้น้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนควรทำการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโรงเรียนหรือของชุมชนในท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอน หลังสิ้นภาคเรียนทุกภาคเรียนเพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนจัดการศึกษาในภาคเรียนต่อไป
2. โรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านวิชาชีพ เพื่อส่งครูหรือนักเรียนที่มีโอกาสได้ฝึกวิชาชีพจากสถานการณจริง แล้วนำความรู้นั้นกลับมาสอนนักเรียน นอกจากนี้จะได้มีการประสานงานกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าอาวาส ช่างราชการบ้านนาญ อเนกมัยตำบล เกษตรอำเภอ เพื่อเชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษ ให้ความรู้กับนักเรียนเป็นการเสริมหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานในเทศกควรเป็นผู้ประสานงานให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานและชัดเจนในนโยบายของการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง ผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย ควรนำผลการดำเนินงานแจ้งในที่ประชุมประจำภาคเรียนทุกครั้ง เพื่อทุกคนจะได้รับทราบ ผลการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรค ค้นหาแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งก่อให้เกิดความตระหนัก รับผิดชอบร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
4. ศึกษาในเทศกผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ควรติดตามผลเป็นประจำอย่างต่อเนื่องและให้เป็นระบบ เพื่อเป็น การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ตลอดจนทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานอย่าง มีประสิทธิภาพ
5. ควรจะมีการทบทวนปฏิทินปี - เปิดภาคเรียน เพราะถ้าให้ปิด - เปิดเหมือน โรงเรียนปกติทั่วไป จะมีผลกระทบต่องานเกษตรกรรมบางอย่าง เช่น การเลี้ยงหมู เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่หรือพืชผักสวนครัว ซึ่งต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา

6. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ควรเพิ่มอัตราการบรรจุบุคลากรทางวิชาชีพเฉพาะสาขาเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้มีบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะวิชาชีพมาสอนและควรให้โอกาสแก่ครูที่สอนในพื้นที่ทุรกันดารได้รับการพิจารณาในการเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษมากกว่าโรงเรียนทั่วไป และจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากกว่าโรงเรียนในเขตพื้นที่ปกติ เช่น สนับสนุนให้ครูเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ เพิ่มเงินเบี้ยกันดาร เงินเบี้ยเลี้ยงภัยหรือเงินประกันชีวิต เป็นต้น

7. ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้ ควรเป็นคนที่มีความอดทน อดอยากเห็นผลงาน อดทน เสียสละความสุขส่วนตัว ปรับตัวเข้ากับชาวเขาได้ง่าย และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องชาวเขาของเผ่าต่าง ๆ มีความเข้าใจในหลักการของโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสอนเด็กชาวเขา มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรบนที่สูง รวมทั้งการดูแลบ้านเรือนและการทำครัวพอที่จะช่วยแนะนำสั่งสอนนักเรียนได้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการสอน และเทคนิคในการปกครองนักเรียนเพื่อจะสอนฝึกให้นักเรียนปกครองกันเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรกับนักเรียนทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ และนักเรียนที่จบไปแล้ว
2. ควรทำการวิจัยศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรแผนบูรณาการที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายจัดทำขึ้น
3. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบผลของการใช้หลักสูตรที่มีต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของนักเรียน ตามตัวแปรเพศ เผ่า วัย เป็นต้น
4. ควรทำการวิจัยติดตามผลต่อเนื่องจากความสามารถในการพึ่งตนเองของนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการฟังตนเองและของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2532. อัดสำเนา.
- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. การฟังตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2530.
- การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงาน. โรงเรียนประถมศึกษาแบบฟังตนเอง.
กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว, 2529.
- การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, สำนักงาน. แผนการสอนโรงเรียนฟังตนเองกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. หน่วยงานพิเศษ, 2533.
- _____. แผนการสอนโรงเรียนฟังตนเองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2. หน่วยงานพิเศษ, 2533.
- _____. แผนการสอนโรงเรียนฟังตนเองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3. หน่วยงานพิเศษ, 2535.
- _____. แผนการสอนโรงเรียนฟังตนเองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4. หน่วยงานพิเศษ, 2535.
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. ชาวเขา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพร่พิทยา, 2528.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6
(พ.ศ. 2530 - 2534). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อูรุสภา, 2529.
- _____. โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
ชวนการพิมพ์, 2528.
- คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม. การปลูกฝังค่านิยมเพื่อการฟังตนเอง.
กลุ่มนักวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.

- จิราภรณ์ ศรีศุภการ. ปัญหาและความต้องการในการจัดเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา
กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ แขนงงานเลือกของจังหวัดลำพูน. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันวิจัยสังคม. ทิศทางแผนแม่บทการพัฒนาสังคมเพื่อการพึ่งตนเอง.
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. แผนพัฒนาการศึกษากับการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- เฉลิมพร ลพอุทัย. ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา
เกี่ยวกับปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
 ประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ชัยรัตน์ พุทธชาติ. ปัญหาการใช้หลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2521 ในทัศนะ
ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพลบุรี. ปรินิพนธ์
 กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2523. อัดสำเนา.
- ชูพินิจ เกษมณี. ชาวเขาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม,
 2533.
- _____. ชาวเขาเผ่ามั่ว. เอกสารวิชาการ ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์
 กระทรวงมหาดไทย, 2525. อัดสำเนา.
- ดนัย ไชยสิงห์. เจตคติทางด้านสุขภาพของนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคเหนือ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ทวี อุปสุจิน. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่กั้นดาร์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดลำปาง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2536. อัดสำเนา.
- ทีมการศึกษา. "โครงการตามพระราชดำริการศึกษาแบบพึ่งตนเอง," ไทยรัฐ. 5 ธันวาคม
 2535. หน้า 8.

ทองหล่อ แก้วประยูร. "ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา," หลักสูตรประถมศึกษา.

กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

✓ นิภา ศรีไพโรจน์. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2527.

บังอร พุ่มสะอาด. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ผลงานวิจัยของฝ่ายวิจัยและ

ประเมินผลทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2535.

✓ บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.

บุญสม ศิริधानันท์. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524

แผนการเรียนวิชาชีพประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตการศึกษา 5. ภาควิชาครุศาสตร์

เครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

พระนครเหนือ, 2529. อัดสำเนา.

เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร. การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองสำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพิษณุโลก. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ประกอบ นกปราชญ์ และบุญไทย ทองก้อน. "กรณีศึกษาโครงการหมู่บ้านสหกรณ์นักเรียน

โรงเรียนธารทองพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์," ใน การจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง.

บรรณาธิการโดย รือวาท สุทธานรักษ์. หน้า 133 - 141. กรุงเทพฯ :

สารมวลชน, 2530.

ประชาสงเคราะห์, กรม กองสังคมสงเคราะห์ชาวเขา. การดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์

ชาวเขา. เอกสารการสัมมนาวิชาการเรื่องชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ, 2525.

อัดสำเนา.

_____. ชาวเขาในประเทศไทย. เอกสารวิชาการ ศูนย์วิจัยชาวเขา กระทรวงมหาดไทย,

2530. อัดสำเนา.

_____. สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาในประเทศไทย. กระทรวงมหาดไทย, 2530.

อัดสำเนา.

- ประดิษฐ์ ศิริเดช. รายงานผลการประเมินโครงการพัฒนาที่สูงดอยเวียงผา.
เอกสารหมายเลข 4, 2537. อัดสำเนา.
- ประวิตร โพธิ์อาสน์. กะเหรี่ยงบนภูเขา. เอกสารประกอบการบรรยายศูนย์วิจัยชาวเขา
กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, 2525. อัดสำเนา.
- ประสงค์ ราชณสุข. การศึกษาผลการทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะการพูดภาษาไทย
แก่เด็กชาวเขา. รายงานการวิจัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2532:
- ประสิทธิ์ จันทร์ดา. การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ประเสริฐ ชัยพิภูลิต. ชาวเขาเผ่าลีซอ. เอกสารวิชาการศูนย์วิจัยชาวเขา
กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, 2525. อัดสำเนา.
- พัชรภรณ์ จิตรโรต. การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- พิภพ ธงไทย และรัชนี้ ธงไทย. ศึกษาศาสตร์สาร : ฉบับการศึกษากับการพัฒนาชนบทไทย.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533.
- ✓ พิมล มัชฌมบุรุษ. การวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นระดับประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน :
ความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, 2531.
- พอล และอีเลน ลูวิส. หกเผ่าชาวดอย. เยอรมันนี : สดุดการ์ต, 2528.
- ✓ มนธิรา คำกลาง. การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532.
อัดสำเนา.

- รัตน์ ธงไทย. "แม่ของเด็ก ๆ หมู่บ้านเด็ก," รักลูก. 10(115) : 217 - 221 ; สิงหาคม, 2535.
- รัตนา ภักธัญญา. การใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพึ่งตนเองด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- ระพี สาคริก. ผลกระทบจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : ที่มีต่อการจัดการศึกษา กับการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ลัมย์ จันต๊ะยอด. การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- ✓ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.
- วรพงษ์ วรธงไชย. การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2524 ในเขตการศึกษา 11. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- วัลลิภา ฉลากบาง. จิตวิทยาและการแนะแนวเด็กประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535.
- วาสนา ณ นคร. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- วิชัยชาวเขา, สดากัน. การสำรวจชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทย. 2533. อัดสำเนา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2525.

วิชาการ, กรม. การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

(ฉบับสมบูรณ์). กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

_____ . คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534.

_____ . คู่มือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). / โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.

_____ . รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบันวิจัย. การวิจัยเพื่อการพึ่งตนเอง :

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงาน, 2528.

วิวัฒน์ชัย อัตถากร. "ยุทธศาสตร์การพัฒนากับการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง," ใน การจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง. บรรณาธิการโดย โอวาท สุทธนารักษ์. หน้า 3 - 26. กรุงเทพฯ : สารมวลชน, 2530.

วีระเดช เชื้อนาม. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, สำนักงาน. การดำเนินการของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร. เขตการศึกษา 8, 2533.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย. การศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

ศุภชัย สติรศิลป์. ชาวเขาเผ่ามูเซอ. เอกสารวิชาการ ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, 2525. อัดสำเนา.

• สัจด์ อุทรานนท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, 2532.

สมยศ เม่นแยม. ห้องเรียนดอย. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
เชียงราย, 2530.

สนอง เครือมาก และวิสิฐ วงศ์จิตราท. คู่มือสอบ - ปฏิบัติการ. นครสวรรค์ :
วิสุทธิการพิมพ์, 2537.

สุนทร สุนันท์ชัย. "กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง," ใน การจัดการศึกษาเพื่อ
การพึ่งตนเอง. บรรณาธิการโดย โอวาท สุธนารักษ์. หน้า 86 - 107.
กรุงเทพฯ : สารมวลชน, 2530.

สุนีย์ ประสมปลื้ม. การประเมินหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรี สาขาศิลปศาสตร์
ในวิทยาลัยครูภาคอีสาน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ. รายงานการประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้
ปีการศึกษา 2533 ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2533.

สุพจน์ จินันท์ยา. "กรณีศึกษาโครงการพึ่งตนเองโรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยา จังหวัด
พิษณุโลก," ใน การจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง. บรรณาธิการโดย โอวาท
สุธนารักษ์. หน้า 108 - 132. กรุงเทพฯ : สารมวลชน, 2530.

สุมิตร คุณากร. หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,
2523.

สิริ เกิดโพธิ์โรจน์. การศึกษาการใช้หลักสูตรยุวภาษาในระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2533
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

สารานุญ บุตรอามาตย์. สภาพและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียน
ชาวเขา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. ปริญญาโท กศ.ม.
พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2535. อัดสำเนา.

อนันต์ ศรีโรสภา. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2527.

อณาพรรณ มั่นใจ. ความคิดเห็นของครูผู้บริหารการศึกษา ศิษยานิเทศก์ และนักวิชาการ
การศึกษาพิเศษเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มทักษะ
(ภาษาไทย) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.

โรวาท สุทธนารักษ์. การจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : สารมวลชน, 2530.

Chandra, Arvida. Curriculum Development and Evaluation in Education.
 New Delhi : Sterling Publisher, 1977.

Michaelis, John U., Ruth M. Grossman and Lloud F. Scott. New Designs
for the Elementary School Curriculum. New York : McGraw - Hill,
 1967.

Galen, Saylor J. and William M. Aleyander. Planning Curriculum for
Schools. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း

ภาคผนวก ก

**จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง
เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง**

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 154 คน ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านตัวครู สำหรับคำถามที่ว่า "ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับครูผู้สอน/ผู้บริหารโรงเรียน"

รายการคำถาม	ระดับความเห็น	ครูผู้สอน		ผู้บริหารโรงเรียน	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- มนุษย์สัมพันธ์	ดีมาก	103	66.88	141	91.56
	ดี	51	33.12	13	8.44
	น้อย	-	-	-	-
	น้อยที่สุด	-	-	-	-
- การดูแลเอาใจใส่เด็ก	ดีมาก	104	67.53	125	81.17
	ดี	50	32.47	29	18.83
	น้อย	-	-	-	-
	น้อยที่สุด	-	-	-	-
- ความขยันหมั่นเพียร	มากที่สุด	111	72.08	132	85.71
	มาก	43	27.92	22	14.29
	น้อย	-	-	-	-
	น้อยที่สุด	-	-	-	-

(ต่อ)

รายการคำถาม	ระดับความเห็น	ครูผู้สอน		ผู้บริหารโรงเรียน	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ความรับผิดชอบ	มากที่สุด	-	-	137	88.96
	มาก	-	-	17	11.04
	น้อย	-	-	-	-
	น้อยที่สุด	-	-	-	-
- การเยี่ยมบ้านเด็ก	ประจำ	35	22.73	40	25.97
	บ่อย ๆ	38	24.68	56	36.36
	นาน ๆ ครั้ง	55	35.71	35	22.73
	ไม่เคย	26	16.88	23	14.94
- การร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ประจำ	29	18.83	53	34.42
	บ่อย ๆ	32	20.78	60	38.96
	นาน ๆ ครั้ง	45	29.22	28	18.18
	ไม่เคย	48	31.17	13	8.44
- การร่วมงานประเพณีของชุมชน	ประจำ	38	24.68	61	39.61
	บ่อย ๆ	39	25.32	52	34.41
	นาน ๆ ครั้ง	33	21.43	34	22.08
	ไม่เคย	44	28.57	6	3.90

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร สำหรับคำถาม
 ที่ว่า "ท่านต้องการให้บุตร-หลานของท่านเรียนรู้อะไรเพิ่มเติมอีกบ้างนอกเหนือจากที่ทางโรงเรียน
 จัดให้แล้ว" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- การจักสาน	112	72.73
- การทอผ้า	93	60.39
- งานช่างไม้ ประดิษฐ์ของใช้ในครัวเรือน	88	57.14
- การเย็บผ้า	87	56.50
- การตัดผม	71	46.10
- ภาษาอังกฤษ	66	42.86
- การเพาะเห็ด	54	35.06
- การทำไม้กวาด	52	33.77
- การถักเครื่องใช้ด้วยเชือก	49	31.89
- การปั้นภาชนะเครื่องใช้	46	29.88
- การทำรองเท้าด้วยยางรถยนต์	44	28.57
- การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	33	21.43

ผู้ตอบแต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบ 154 คน

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร สำหรับคำถาม
 ที่ว่า "ท่านทราบเรื่องเกี่ยวกับการเปิดสอนโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้จากแหล่งใด"
 เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ครูใหญ่	83	53.90
- ครูประจำหมู่บ้าน (ครู ศษข.)	75	48.70
- ผู้นำท้องถิ่น	57	37.01
- เจ้าหน้าที่อนามัย	42	27.27
- เกษตร	39	25.32
- ทหาร	36	23.38
- ครู	21	13.63
- กรรมการศึกษา	-	-

ผู้ตอบแต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบ 154 คน

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร

ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร สำหรับคำถามที่ว่า "ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการที่บุตร-หลานของท่านได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของ ชาวเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีและควรอนุรักษ์ เช่น ประเพณีกินวอของชาวเขาเผ่ามูเซอ ประเพณีป๊ามของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นต้น" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจาก มากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- สมควรเรียนเป็นอย่างยิ่ง	109	70.78
- สมควรเรียน	45	29.22
- ไม่สมควรเรียน	-	-

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร

ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับคำถามที่ว่า "ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการที่ทางโรงเรียนฝึกให้บุตร-หลานของท่านต้องทํานา ทาไร่ บดุงผัก และเลี้ยงสัตว์" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- เห็นด้วย	105	68.18
- ไม่เห็นด้วย	49	31.82

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับคำถามที่ว่า
 "ท่านต้องการให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บุตร-หลานของท่านในลักษณะใด"
 เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสือและทํานา ทาไร่ ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ไปด้วย	124	80.52
- ให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องทํานา ทาไร่ ปลูกผัก. เลี้ยงสัตว์ และทํานายินดีส่งเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด	15	9.74
- ให้อาศัยอยู่กับญาติ เรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องทํานา ทาไร่ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทํานายินดีส่งเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด	8	5.19
- ให้อาศัยอยู่กับญาติ เรียนหนังสือและทํานา ทาไร่ ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ไปด้วย	5	3.25
- ให้อาบน้ำ-กลับ เรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องทํานา ทาไร่ ปลูกผัก หรือเลี้ยงสัตว์	2	1.30

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านสื่อการเรียน สำหรับคำถามที่ว่า "ท่านมีส่วนร่วม
 ในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนช่วยบุตร-หลานของท่านอย่างไรบ้าง" เรียงลำดับตามจำนวน
 ผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ช่วยหาวัสดุและทำหิ้งจนเสร็จ	41	26.62
- อื่น ๆ โปรดระบุ		
ให้บุตร-หลาน ไปหาวัสดุเอง โดยไปกับเพื่อน ๆ เป็นกลุ่ม	30	19.48
- ท่านและบุตร-หลาน ช่วยกันหาวัสดุและช่วยกันทำจนเสร็จ	27	17.53
- ท่านและบุตร-หลาน ช่วยกันจัดหาวัสดุ	23	14.94
- ช่วยแนะนำ	20	12.99
- ช่วยหาวัสดุให้	13	8.44

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านสื่อการเรียนการสอน สำหรับคำถามที่ว่า "ท่านคิดว่า
 สื่อการเรียนการสอนที่ทางโรงเรียนจัดให้เป็นอย่างไร" . เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็น
 จากมากไปหาน้อย ดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความเหมาะสม		
- เหมาะสม	149	96.75
- ไม่เหมาะสม	5	3.25
ด้านความเพียงพอ		
- เพียงพอ	113	73.38
- ไม่เพียงพอ	41	26.62

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการวัดผลประเมินผล สำหรับคำถามที่ว่า "การที่
 บุตร-หลานของท่านมาเรียนในโรงเรียนนี้ ท่านสังเกตเห็นพฤติกรรมของบุตร-หลานเปลี่ยนไป
 อย่างไร" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ขยัน	98	63.64
- อุตุน	80	51.95
- ความรับผิดชอบ	63	40.91
- มีระเบียบวินัย	55	35.71
- ประหยัด	54	35.06
- กตัญญูกตเวที	48	31.17
- เสียสละ	41	26.62
- ซื่อสัตย์	40	25.97
- เมตตากรุณา	40	25.97
- รักการทำงาน	37	24.03
- หนักเอาเบาสู้	36	23.38
- ตรงต่อเวลา	35	22.73

ผู้ตอบแต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบ 154 คน

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร

ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการวัดผลประเมินผล สำหรับคำถามที่ว่า "การที่ท่านส่งบุตร-หลานให้เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ ท่านคิดว่าบุตร-หลานของท่านจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนของท่านได้หรือไม่ ถ้าได้ได้อย่างไร" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ได้	154	100.00
- ไม่ได้	-	-
ถ้าได้ ได้อย่างไรบ้าง		
- เป็นตัวแทนต่อรองสินค้ากับพ่อค้าคนกลาง	121	78.57
- เป็นตัวแทนของท่านในการติดต่อสื่อสารกับทางราชการ	111	72.08
- พัฒนาความสะอาดภายในบ้านให้ถูกหลักสุขาภิบาล	107	69.48
- พัฒนาการประกอบอาชีพบนเขา เช่น การเพาะปลูกอย่างถูกวิธี	95	61.69
- พัฒนาความสะอาดของชุมชน เช่น เก็บขยะในที่สาธารณะ สร้างที่กำจัดขยะมูลฝอยประจำหมู่บ้าน เป็นต้น	82	53.25
- พัฒนาสุขนิสัยในการกินของสมาชิกในครอบครัวตามหลักโภชนาการ	81	52.60
- ปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน	76	49.35
- ให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่อง การตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย การปลูกดิน การล่าสัตว์	33	21.43
- รมรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติ	31	20.13
- การพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างทางระบายน้ำเสียในหมู่บ้าน	29	18.83

(ต่อ)

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- พัฒนาถนนหรือทางเดินในหมู่บ้าน	25	16.23
- งบประมาณที่มีส่วนเข้าทุกบ้าน	17	11.04

ผู้ตอบแต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบ 154 คน

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการวัดผลประเมินผล สำหรับคำถามที่ว่า "ท่านได้
 ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการติดตามพฤติกรรมของบุตร-หลานท่านอย่างไร" เรียงลำดับ
 ตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ถามความเป็นอยู่ในโรงเรียน และข้อมูลทั่ว ๆ ไปจากบุตร- หลานของท่าน	124	80.52
- มาเยี่ยมบุตร-หลานของท่านในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ใน โรงเรียนนี้เป็นระยะ	98	63.64
- มาพบปะครูใหญ่และคณะครู เมื่อได้รับหนังสือของทาง โรงเรียน	84	54.55
- คอยดูแลเอาใจใส่บุตร-หลาน เมื่อเห็นพฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ รีบไปแจ้งให้ครูทราบ	78	50.65
- ให้ความเห็นเกี่ยวกับบุตร-หลานของท่านในสมุด บ.01 (โดยอาศัยคนที่รู้หนังสือช่วยเขียนให้)	75	48.70

ผู้ตอบแต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบ 154 คน

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร สำหรับคำถามที่ว่า
 "ท่านคิดว่าการที่บุตร-หลานของท่านจะเข้าอยู่ประจำในโรงเรียนนี้ ควรจะมีอายุตั้งแต่กี่ปี
 เป็นต้นไป" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ตั้งแต่ 9 ปี	69	44.81
- ตั้งแต่ 8 ปี	54	35.06
- ตั้งแต่ 7 ปี	13	8.44
- อื่น ๆ โปรดระบุ...ตั้งแต่ 10 ปี	11	7.14
- ตั้งแต่ 6 ปี	7	4.55

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร สำหรับคำถามที่ว่า
 "ถ้าทางโรงเรียน เรียนเชิญท่านไปเป็นวิทยากร สอนบุตร-หลานของท่านในอาชีพเสริม เช่น
 จักสาน ทอผ้า เป็นต้น ท่านสามารถทำได้หรือไม่ ถ้าได้คืออะไร" เรียงลำดับตามจำนวนผู้ให้
 ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้

รายการคำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
- ได้	92	59.74
- ไม่ได้	62	40.26
ถ้าได้คืออะไร		
- จักสาน	78	84.78
- ทอผ้า	42	45.65
- ทำไม้กวาด	29	31.52
- เย็บผ้า	25	27.17

ผู้ตอบแต่ละคน ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบ 92 คน

จำนวนและร้อยละ ของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
 ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร สำหรับคำถามที่ว่า
 "การที่ท่านส่งบุตร-หลานเข้าเรียนในโรงเรียนนี้ ท่านพบปัญหาอะไรบ้าง"

รายการคำตอบ	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- งบประมาณ	142	92.21	12	7.79
- เสื้อผ้า	136	88.31	18	11.69
- เครื่องเขียนแบบเรียน	129	83.77	25	16.23
- สุขภาพอนามัย	103	66.88	51	33.12
- ความปลอดภัย	127	82.47	27	17.53

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย สำหรับครูผู้สอน

เรื่อง

การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง 6 ด้าน คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล
6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและการบริการหลักสูตร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเภทปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ได้โดยเสรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร

ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของครูผู้สอนโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง

และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับปัญหาที่ท่านพบในการใช้หลักสูตร

ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ให้ตรงตามสภาพความเป็นจริง

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู

ท่านประสบปัญหาในเรื่องต่อไปนี้ ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน					
2	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการของหลักสูตร					
3	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ...					
4	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ..					
5	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างของหลักสูตร ...					
6	ความรู้ความสามารถทางการเกษตรกรรม					
7	ทักษะทางการเกษตรกรรม					
8	การปรับปรุงวิธีสอนให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตร					
9	การประสานงานกับคณะกรรมการในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวคําเนินการที่หลักสูตรกำหนด					
11	การปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน					
12	จํานวนคาบในการสอนต่อสัปดาห์					

2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร

การนำเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ไปปฏิบัติ ท่านมีปัญหในระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเหมาะสมของหลักการของหลักสูตร เมื่อนำไปปฏิบัติจริง					
2	ความเหมาะสมของเป้าหมายของหลักสูตรกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน					
3	ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับแผนการสอน					
4	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่น					
5	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร ...					
6	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
7	ความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนการสอน					
8	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการเรียนตามหลักสูตร					
9	การปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น					
10	ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนแต่ละแผน					
11	ความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตร เมื่อนำไปปฏิบัติจริง					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	การจัดลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน					
13	การจัดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียน ในโรงเรียน					
14	ความเพียงพอของเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน เป็นต้น					

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ท่านประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเหมาะสมของกิจกรรมกับคาบเวลาในแผนการสอน					
2	ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับเนื้อหาวิชา					
3	ความเหมาะสมของกิจกรรมกับพัฒนาการของผู้เรียน ...					
4	การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ตามแนวของหลักสูตร					
5	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม					
6	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในพื้นที่ เกษตรรวม					
7	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในพื้นที่เกษตร บ้านพัก					
8	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบสหกรณ์					
9	การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม					
10	การปรับกิจกรรมในแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ ท้องถิ่น					
11	การเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน ระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ..					
13	การวางแผนและเตรียมการสอนร่วมกันระหว่างครู ในโรงเรียน					
14	ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมวิชาพลศึกษากับสภาพของ ท้องถิ่น ภูมิอากาศและฤดูกาล					
15	การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญและเทศกาลประเพณีของ ชาวเขา					
16	การเชิญวิทยากรในท้องถิ่น					

4. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

ท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเพียงพอของอุปกรณ์การเกษตร					
2	ความเพียงพอของวัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการดูแลรักษา ผลผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น					
3	ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก เช่น เครื่องครัว เครื่องนอน เป็นต้น					
4	การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืช เช่น ข้าว ถั่ว เป็นต้น					
5	การจัดหาจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามที่ผู้มือครูหรือ แผนการสอนเสนอแนะไว้					
6	การนำวัสดุในท้องถิ่นมาทำสื่อการเรียน					
7	ความเพียงพอของสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ในห้องเรียน					
8	ความสอดคล้องระหว่างสื่อการเรียนที่มีอยู่กับการต้องการ ใช้ของครู					
9	ความเพียงพอด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครู					
10	ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ในการจัดหาจัดหาสื่อการเรียน					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	การขาดแคลนหนังสือเรียนของนักเรียน					
12	การจัดหาสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น ..					
13	การจัดเก็บรักษาอุปกรณ์การเกษตร					
14	การจัดเก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก					
15	การชำรุดหรือสูญหายของอุปกรณ์การเกษตร					
16	การชำรุดหรือสูญหายของวัสดุ อุปกรณ์ในบ้านพัก					
17	การซ่อมบำรุงอุปกรณ์การเกษตร					

5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

ท่านประสบปัญหาในการวัดผลประเมินผล ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเหมาะสมของเกณฑ์การวัดผลประเมินผลสำหรับเด็ก ชาวเขา					
2	การใช้ระเบียบและวิธีการวัดผลประเมินผลตามแนวของ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)					
3	การกรอกรายการต่าง ๆ ลงสมุดประจำชั้น (ป.02) ..					
4	เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้านพุทธิพิสัย					
5	เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้านทักษะพิสัย					
6	เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้านจิตพิสัย					
7	ความพร้อมทางด้านเอกสารการวัดผลประเมินผล					
8	การติดตามผลด้านการวัดผลประเมินผลจากฝ่ายวิชาการ ของกลุ่ม อาเภอ จังหวัด					
9	ความร่วมมือจากคณะครูและผู้บริหาร ในการสร้าง เครื่องมือวัดผลก่อนการเรียน ระหว่างเรียนและหลัง การเรียน					
10	ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของ นักเรียน					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	การประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่สอนประจำวิชาอื่น ๆ					

6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

ผ่านประสบปัญหาจากการบริหารและบริการหลักสูตรในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมและสัมมนา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร					
2	การได้รับความแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ...					
3	การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์การสอนจาก ผู้บริหาร					
4	การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียน					
5	การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนของศึกษานิเทศก์					
6	การได้รับการสนับสนุนด้านเอกสารหลักสูตร					
7	การได้รับความช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้ หลักสูตรนี้					
8	การมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าชั้นเรียน					
9	ความเหมาะสมในการจัดครูเข้าประจำบ้านพักเด็ก					
10	การนิเทศการศึกษาจากผู้บริหารและฝ่ายวิชาการของ โรงเรียน					
11	การนิเทศการศึกษาจากฝ่ายวิชาการของกลุ่ม อำเภอ จังหวัด					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	ความเหมาะสมของช่วงระยะเวลาในการปิด-เปิดภาคเรียน					
13	การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความเข้าใจตรงกัน					
14	การติดต่อประสานงานเกี่ยวกับแหล่งวิชาการในการใช้หลักสูตรและชี้แจงงานให้คณะกรรมการความเคลื่อนไหว อยู่เสมอ					
15	การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจจากผู้บริหารโรงเรียน					
16	การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจจากศึกษานิเทศก์					

- ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา
แบบพึ่งตนเอง (สำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทอง และโรงเรียน
ดอยเวียงฟ้าบ้านปางปูลิงห์)
- คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองในเรื่องต่อไปนี้โดยละเอียด เพื่อประโยชน์
ในการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

1. ด้านครูผู้สอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการวัดผลประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์

เรื่อง

การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง 6 ด้าน คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู
2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล
6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเภทปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ได้โดยเสรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียน
ประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องระดับปัญหาที่ท่านพบในการใช้หลักสูตร
ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ให้ตรงตามสภาพความเป็นจริง

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู

ท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับตัวครูในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การประชุมครู การระดมสมอง เพื่อวางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน					
2	การปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน					
3	การปรับปรุงวิธีสอนของครูให้เป็นไปตามแผนการสอนของหลักสูตรนี้					
4	การใช้ภาษาถิ่นของครูในการพูดติดต่อสื่อสารกับชุมชน ..					
5	จำนวนคาบในการสอนของครูต่อสัปดาห์					
6	การปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนของครู ..					
7	การเตรียมการสอนของครู					
8	การย้ายเข้า-ออกของครู					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	อัตราส่วนระหว่างจำนวนครูกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน					
10	การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของครู ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรนี้					

2. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร

ท่านประสบปัญหาจากตัวหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรในเรื่องต่อไปนี้
ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาในหลักสูตร					
2	การได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรทันเวลา					
3	ความเหมาะสมของเป้าหมายในหลักสูตรกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน					
4	ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร					
5	ความเพียงพอของกลุ่มและ เอกสารประกอบหลักสูตร					
6	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่น					
7	ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาในหลักสูตร					
8	ความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพชีวิตและปัญหาของชาวเขา					
9	ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนแต่ละแผน					
10	การกำหนดอัตราเวลาเรียนในหลักสูตร					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	แหล่งวิชาการ ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรนี้ ...					
12	การจัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน					

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ท่านพบปัญหาของครูผู้สอนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องใด
ต่อไปนี้ ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความร่วมมือของครูในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง					
2	การให้การช่วยเหลือแนะนำครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
3	ความร่วมมือของคณะครูในการจัดประชุมสัมมนา เพื่อแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดจากการใช้หลักสูตรนี้					
4	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูให้เหมาะสมกับหลักสูตรนี้					
5	การสอนซ่อมเสริมของครู					
6	การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรนี้					
7	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ					
8	การจัดกิจกรรมในบ้านพักได้ทำให้เป็นแนวทางเดียวกัน ..					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน ระหว่างครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ..					
10	สถานที่ที่ให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
11	การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญและ เทศกาลประเพณีของ ชาวเขา					
12	การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน					

4. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

ท่านประสบปัญหาในด้านสื่อการเรียนการสอนในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ..					
2	ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับในการจัดหา จัดทำสื่อการเรียน					
3	ความเพียงพอของอุปกรณ์การสอนกับความต้องการของครู					
4	ความร่วมมือของคณะกรรมการในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน					
5	ความสอดคล้องระหว่างสื่อการเรียนที่มีอยู่กับความเหมาะสมของสภาพโรงเรียน					
6	การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำสื่อการเรียนที่มีอยู่มาใช้ อย่างคุ้มค่า					
7	การส่งเสริมและสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ให้ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน					
8	ความพร้อมของโรงเรียนในด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ในการนำไปสร้างสื่อการเรียนให้แก่ครูในโรงเรียน					
9	การจัดหาสื่อการเรียนตามที่คู่มือครูหรือแผนการสอนเสนอแนะไว้					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	การจัดแหล่งบริการทางสื่อการเรียนการสอนเพื่อจะช่วยในการสอนของครู					
11	การแนะนำและส่งเสริมให้ครูนำเศษวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างสื่อการเรียน					
12	การติดต่อขอสื่อการเรียนหรือเอกสารจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ					
13	การจัดประชุมปฏิบัติการ ผลิตสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอน					

5. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

ท่านพบปัญหาของครูผู้สอนในด้านการวัดผลประเมินผล ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลประเมินผล					
2	ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน					
3	ความร่วมมือของคณะครูในการสร้างเครื่องมือวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และปลายภาคเรียน					
4	การดำเนินการวัดผลการเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบและวิธีการวัดผลประเมินผลตามแนวของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)					
5	ความร่วมมือของคณะครูในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการวัดผลนักเรียน					
6	ความพร้อมทางด้านวัสดุที่จะมาจัดทำแบบทดสอบ					
7	การสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน ..					
8	การสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ..					

6. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการหลักสูตร

ท่านประสบปัญหาในการบริหารและบริการหลักสูตร ในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การจัดครูเข้าชั้นเรียน					
2	การจัดครูเข้าประจำบ้านเด็ก					
3	การเตรียมคณะครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ..					
4	การบำรุงขวัญและการให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติ การสอนให้มีประสิทธิภาพ					
5	ความเพียงพอของบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม ฟิสิกส์ เป็นต้น					
6	การกำกับติดตามและนิเทศ บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผน การสอน :					
7	การนิเทศการศึกษาจากฝ่ายวิชาการของกลุ่ม อาเภอ จังหวัด					
8	การดำเนินการวางแผนในการนิเทศการสอนร่วมกัน ระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ..					
9	การติดต่อประสานงานเกี่ยวกับแหล่งวิชาการในการใช้ หลักสูตรและชี้แจงงานให้คณะครูทราบความเคลื่อนไหว อยู่เสมอ					

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	การวางแผนและเตรียมการสอนร่วมกันระหว่างครูในโรงเรียน					
11	การประสานงานในการใช้หลักสูตรระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
12	การใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการนิเทศ เช่น การสังเกตการสอน การสังเกตการสอน เป็นต้น					
13	การจัดให้คณะครูไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น					
14	การแสวงหาภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาช่วยครู					
15	งบประมาณในการจัดอบรมครู เพื่อนำหลักสูตรนี้ไปใช้ ..					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา
แบบพึ่งตนเอง (สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์)
คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร
ในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองในเรื่องต่อไปนี้โดยละเอียด เพื่อประโยชน์
ในการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

1. ด้านครูผู้สอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการวัดผลประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองนักเรียน

เรื่อง

**การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
สำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงราย**

ชื่อหอมนบ้าน.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดเชียงราย

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย (/) ลงใน [] ที่ตรงกับคำตอบและบันทึกคำตอบที่ได้
ลงในช่องว่าง

1. ด้านตัวครู

1.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน

- มนุษยสัมพันธ์

[] ดีมาก

[] ดี

[] น้อย

[] น้อยที่สุด

- การดูแลเอาใจใส่เด็ก

[] ดีมาก

[] ดี

[] น้อย

[] น้อยที่สุด

- ความขยันหมั่นเพียร

[] มากที่สุด

[] มาก

[] น้อย

[] น้อยที่สุด

- การเยี่ยมบ้านเด็ก

[] ประจํา

[] บ่อย ๆ

[] นาน ๆ ครั้ง

[] ไม่เคย

- การร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น

[] ประจํา

[] บ่อย ๆ

[] นาน ๆ ครั้ง

[] ไม่เคย

- การร่วมงานประเพณีของชุมชน

[] ประจํา

[] บ่อย ๆ

[] นาน ๆ ครั้ง

[] ไม่เคย

- อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

1.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับครูผู้สอน

- มนุษยสัมพันธ์

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ น้อย

☐ น้อยที่สุด

- การดูแลเอาใจใส่เด็ก

☐ ดีมาก

☐ ดี

☐ น้อย

☐ น้อยที่สุด

- ความรับผิดชอบ

☐ มากที่สุด

☐ มาก

☐ น้อย

☐ น้อยที่สุด

- ความขยันหมั่นเพียร

☐ มากที่สุด

☐ มาก

☐ น้อย

☐ น้อยที่สุด

- การเยี่ยมบ้านเด็ก

☐ ประจำ

☐ บ่อย ๆ

☐ นาน ๆ ครั้ง

☐ ไม่เคย

- การร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น

☐ ประจำ

☐ บ่อย ๆ

☐ นาน ๆ ครั้ง

☐ ไม่เคย

- การร่วมงานประเพณีของชุมชน

☐ ประจำ

☐ บ่อย ๆ

☐ นาน ๆ ครั้ง

☐ ไม่เคย

- อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

2. ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.1 ท่านต้องการให้บุตร - หลานของท่านเรียนรู้อะไรเพิ่มเติมอีกบ้าง นอกเหนือจากที่ทางโรงเรียนจัดให้แล้ว

☐ ภาษาอังกฤษ	☐ การจักสาน
☐ การเย็บผ้า	☐ การทอผ้า
☐ การตัดผม	☐ การชักเครื่องใช้ด้วยเชือก
☐ การทำไม้กวาด	☐ การปั้นภาชนะเครื่องใช้
☐ การทำรองเท้า	☐ งานช่างไม้ประดิษฐ์ของใช้
ด้วยยางรถยนต์	ในครัวเรือน
☐ การเพาะเห็ด	☐ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ	

.....

.....

2.2 ท่านทราบเรื่องเกี่ยวกับการเปิดสอนโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้จากแหล่งใด

☐ ครู	☐ เจ้าหน้าที่อนามัย
☐ ครูใหญ่	☐ ทหาร
☐ ครูประจำหมู่บ้าน	☐ เกษตร
(ครูของศูนย์การศึกษา	☐ ผู้นำท้องถิ่น
เพื่อชุมชนในเขตภูเขา)	☐ กรรมการศึกษา
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ	

.....

.....

2.3 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการที่บุตร – หลานของท่านได้เรียนรู้ประวัติ
ความเป็นมาของชาวเขา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีและควรอนุรักษ์ เช่น
ประเพณีกินวอของชาวเขาเผ่ามูเซอ ประเพณีปีใหม่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
 เป็นต้น

[] ไม่สมควรเรียน เพราะ

.....

[] สมควรเรียน เพราะ

.....

[] สมควรเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะ

.....

ถ้าสมควรเรียน ท่านคิดว่าใครเหมาะสมที่จะเล่าเรื่องประวัติความเป็นมา
ของชาวเขา ประเพณีต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติมาหรือปัญหาของชุมชน เช่น การเจ็บป่วย
โรคที่เป็นกันมาก อาหารที่ชาวเขารับประทาน เป็นต้น

.....

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการที่ทางโรงเรียนฝึกให้บุตร – หลานของท่าน
ต้องทานา ทาไร ปลุกผักและเลี้ยงสัตว์

[] เห็นด้วย

เพราะ

.....

[] ไม่เห็นด้วย

เพราะ

.....

[] อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

3.2 ท่านต้องการให้ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บุตร - หลานของท่านในลักษณะใด

- ☐ ให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องทานา ทาไร ปลุกผัก เลี้ยงสัตว์ และท่านยินดีส่งเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด
- ☐ ให้อยู่โรงเรียนประจำ เรียนหนังสือและทานา ทาไร ปลุกผัก และเลี้ยงสัตว์ไปด้วย
- ☐ ให้พักอยู่กับญาติ เรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องทานา ทาไร ปลุกผัก เลี้ยงสัตว์ และท่านยินดีส่งเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด
- ☐ ให้พักอยู่กับญาติ เรียนหนังสือและทานา ทาไร ปลุกผัก และเลี้ยงสัตว์ไปด้วย
- ☐ ให้ไป - กลับ เรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องทานา ทาไร ปลุกผัก หรือเลี้ยงสัตว์
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนช่วยบุตร - หลานของท่านอย่างไรบ้าง

- ☐ ช่วยแนะนำ
- ☐ ช่วยหาวัสดุให้
- ☐ ช่วยหาวัสดุและทำให้งานเสร็จ
- ☐ ท่านและบุตร - หลานช่วยกันจัดหาวัสดุ
- ☐ ท่านและบุตร - หลานช่วยกันหาวัสดุและช่วยกันทำจนเสร็จ
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

4.2 ท่านคิดว่าสื่อการเรียนการสอนที่ทางโรงเรียนจัดทำให้ เป็นอย่างไร

[] เหมาะสม

[] ไม่เหมาะสม

[] เพียงพอ

[] ไม่เพียงพอ

[] อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

5. ด้านการวัดผลประเมินผล

5.1 การที่บุตร - หลานของท่านมาเรียนในโรงเรียนนี้ ท่านสังเกตเห็นพฤติกรรม
ของบุตร - หลานเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[] อดทน

[] ตรงต่อเวลา

[] ขยัน

[] รักการทำงาน

[] ประหยัด

[] มีระเบียบวินัย

[] ซื่อสัตย์

[] ความรับผิดชอบ

[] เสียสละ

[] เมตตากรุณา

[] หนักเอาเบาสู้

[] กตัญญูทักเวท

[] อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

5.2 การที่ท่านส่งบุตร - หลานให้เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ ท่านคิดว่าบุตร - หลาน
ของท่านจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาครอบครัวและชุมชนของท่าน
ได้หรือไม่

[] ได้

[] ไม่ได้

ถ้าได้ ได้อย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] พัฒนาสู่ขั้นสัณในการกินของสมาชิกในครอบครัวตามหลักโภชนาการ
- [] พัฒนาการประกอบอาชีพบนเขา เช่น การเพาะปลูกอย่างถูกวิธี
- [] พัฒนาความสะอาดภายในบ้านให้ถูกหลักสุขาภิบาล
- [] พัฒนาความสะอาดของชุมชน เช่น เก็บขยะในที่สาธารณะ
สร้างที่กำจัดขยะมูลฝอยประจำหมู่บ้าน เป็นต้น
- [] พัฒนาแหล่งน้ำสร้างทางระบายน้ำเสียในหมู่บ้าน
- [] พัฒนาดถนนหรือทางเดินในหมู่บ้าน
- [] รณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติ
- [] รณรงค์ให้มีส่วนร่วมใช้ทุกบ้าน
- [] ให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่อง การตัดไม้ทำลายป่า ทาไร่เลื่อนลอย
การปลูกฝิ่น การล่าสัตว์
- [] ปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน
- [] เป็นตัวแทนของท่านในการติดต่อสื่อสารกับทางราชการ
- [] เป็นตัวแทนต่อรองสินค้ากับพ่อค้าคนกลาง
- [] อื่น ๆ โปรดระบุ

5.3 ท่านได้ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการติดตามพฤติกรรมของบุตร -
หลานท่านอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] มาพบปะครูใหญ่และคณะครู เมื่อได้รับหนังสือของทางโรงเรียน
- [] มาเยี่ยมบุตร - หลานของท่านในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนี้
เป็นระยะ
- [] ให้ความเห็นเกี่ยวกับบุตร - หลานของท่านในสมุด ป.01
(โดยอาศัยคนที่รู้หนังสือช่วยเขียนให้)

- [] ถามความเป็นอยู่ในโรงเรียนและข้อมูลทั่ว ๆ ไปจากบุตร - หลานของท่าน
- [] คอยดูแลเอาใจใส่บุตร - หลานเมื่อเห็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์รีบไปแจ้งให้ครูทราบ
- [] อื่น ๆ โปรดระบุ
-

6. ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร

6.1 ท่านคิดว่าการที่บุตร - หลานของท่าน จะเข้าอยู่ประจำในโรงเรียนนี้ ควรจะมีอายุตั้งแต่กี่ปีเป็นต้นไป

- [] ตั้งแต่ 6 ปี
- [] ตั้งแต่ 7 ปี
- [] ตั้งแต่ 8 ปี
- [] ตั้งแต่ 9 ปี
- [] อื่น ๆ โปรดระบุ
-

6.2 ถ้าทางโรงเรียน เรียนเชิญท่านไปเป็นวิทยากร สอนบุตร - หลานของท่านในอาชีพเสริม เช่น จักสาน ทอผ้า เป็นต้น ท่านสามารถทำได้หรือไม่

- [] ได้ [] ไม่ได้

ถ้าได้ [] จักสาน

[] ทอผ้า

[] เย็บผ้า

[] ทำไม้กวาด

[] อื่น ๆ โปรดระบุ

.....

6.3 การที่ท่านส่งบุตร - หลานเข้าเรียนในโรงเรียนนี้ ท่านพบปัญหาอะไรบ้าง

ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลืออย่างไร

- งบประมาณ

[] ไม่มีปัญหา

[] มีปัญหา เพราะ

ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือดังต่อไปนี้

1.

2.

3.

- เสื้อผ้า

[] ไม่มีปัญหา

[] มีปัญหา เพราะ

ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือดังต่อไปนี้

1.

2.

3.

- เครื่องเขียนแบบเรียน

[] ไม่มีปัญหา

[] มีปัญหา เพราะ

ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือดังต่อไปนี้

1.

2.

3.

- สุขภาพอนามัย

[] ไม่มีปัญหา

[] มีปัญหา เพราะ

ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือดังต่อไปนี้

1.
2.
3.

- ความปลอดภัย

[] ไม่มีปัญหา

[] มีปัญหา เพราะ

ต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือดังต่อไปนี้

1.
2.
3.

- อื่น ๆ (โปรดระบุรายการที่เป็นปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ)

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง

ภาพประกอบ 4 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง

โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง ตำบลศรีด้อย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย การเดินทางสะดวก (ยกเว้นในฤดูฝน)
 โดยทางรถยนต์จากตัวอำเภอแม่สรวยไปตามถนนสายเชียงราย - เชียงใหม่ แล้วเลี้ยวขวา
 ก่อนถึงด่านตรวจบ้านห้วยส้มไปตามถนนในหมู่บ้านถึงบ้านห้วยผายเลี้ยวซ้ายไปยังบ้านแม่ยางมัน
 และบ้านพญาทอง ระยะทางจากถนนสายเชียงราย - เชียงใหม่ จากปากทางถึงบ้านพญาทอง
 22 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ 30 นาที และรถจักรยานยนต์ 45 นาที สภาพ
 ถนนลูกรัง นายชูชาติ ชาวคำเขตต์ เป็นอาจารย์ใหญ่ มีโรงเรียนสาขา 1 สาขา คือ
 โรงเรียนแม่ยางมัน มีครู 2 คน นักเรียน 47 คน เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนโรงเรียน
 ดอยเวียงผาบ้านพญาทอง มีครู 9 คน (ช่วยราชการ 1 คน ศึกษาต่อ 1 คน) มีนักเรียน
 148 คน เป็นนักเรียนกินนอน 52 คน มาจากเผ่ามูเซอ อีเก้อ กะเหรี่ยงและลีซอ

ชาวเขาเผ่ามูเซอ

มูเซอ มีชีวิตผูกพันกับพร และความปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม เช่น อายุ วรรณะ สุขะ พละ ความสบายใจไร้กังวล แวดล้อมด้วยลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง บ้านและเมืองที่มั่นคงและ มั่งคั่งอุดมด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ความฟ้าฝนในลาภและความร่มเย็นนี้ทำให้ชาวมูเซอฝักใฝ่ใน พระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงไม่ว่าจะของจีน ของพม่า ของไทยและท้ายสุดนี้ คือของ คริสต์ศาสนา ภาษามูเซอจัดอยู่ในสาขาธิ ของตระกูลธิเบต - พม่า มูเซอมีสองประเภทใหญ่ ๆ คือ มูเซอดำและมูเซอแดง โดยภาษามูเซอดำเป็นภาษากลางของชนต่างเผ่าบนภูเขา รวมทั้ง พวกฮ่อด้วย (พอล และอีเลน ลูวิส. 2528 : 10)

ภาพประกอบ 5 นักเรียนชาวเขาเผ่ามูเซอ

ระบบครอบครัว

ศุภชัย สติรศิลป์ (2525 : เอกสารอัดสำเนา) ได้กล่าวว่า ครอบครัวของ ชาวเขาเผ่ามูเซอเป็นครอบครัวแบบพ่อเดียวเมียเดียว ชายหญิงแต่งงานกัน ฝ่ายชายจะไปอยู่ ร่วมครอบครัวของฝ่ายหญิง ต่อมาอาจไปสร้างบ้านแล้วแยกครอบครัวอยู่กันตามลำพัง ฝ่ายสามี จะเป็นผู้สืบสกุลแทนเมื่อบิดามารดาของตนเสียชีวิตลง

มุเซอมีความคิดว่าทุกคนต้องช่วยเหลือผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือเสมอ เพราะเป็น ญาติพี่น้องกัน ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ จึงทำให้อุเหมือนว่าทั้งหมู่บ้านเป็นญาติพี่น้องกันทั้งหมด ลักษณะ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเช่นนี้ ก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เสมอ แนวคิด เรื่องการนับญาติเช่นนี้ทำให้ระบบเครือญาติขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ

ระบบการปกครอง

มุเซอมีรูปแบบการปกครองเป็นอิสระเฉพาะตัว หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้มีเสียงชี้ขาดในการ ปกครอง บางหมู่บ้านนอกจากจะปกครองเพียงหมู่บ้านตนเองแล้ว ยังปกครองหมู่บ้านอื่นอีกด้วย ในหมู่บ้านมุเซอ มักจะมีผู้นำอยู่ด้วยกัน 3 ฝ่าย คือ หัวหน้าหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และผู้อาวุโส ที่มีอิทธิพลในหมู่บ้าน

ศาสนา

มุเซอนับถือพระเจ้าและในขณะเดียวกันก็มีความเชื่อในเรื่องผีสังเทวดาด้วย ชาวเขา เผ่านี้เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้ทรงสร้างโลกและมนุษย์ขึ้นซึ่งคล้ายกับแนวคิดทางคริสต์ศาสนา เป็นผลให้ การเผยแพร่คริสต์ศาสนาในชนหมู่นี้เป็นไปได้ง่ายและมีชาวมุเซอที่นับถือคริสต์อยู่บ้างแล้วนอกเหนือ จากพระเจ้าแล้วชาวเขาเผ่ามุเซอยังเชื่อในภูติผีวิญญาณอันได้แก่ ผีเรือน ผีประจำหมู่บ้าน ผีดอย ผีหาย ผีฟ้า เป็นต้น

ชาวเขาเผ่าอีเก้อ (อาฮา)

อีเก้อ เกิดมาเพื่อการสืบทอด พวกเขาถือว่าควรดำเนินชีวิตเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ ของบรรพบุรุษจึงมีตำนานบันทึกประวัติความเป็นมาของเผ่าสืบสาวไปได้ถึงต้นกำเนิดมนุษยชาติ อาขามองตนเองว่าเป็นห่วงหนึ่งของลูกโซ่สืบเกลียวกันมายาวนานและจะประสานต่อกันอีกแสนไกล เขาถือว่าชีวิตที่ดีตลอดจนอาหาร พลาณามัยและความมั่นคงล้วนเป็นได้มีได้เพราะบรรพบุรุษ บันดาลาห์และจึงเป็นภาระของเขาที่จะต้องบันดาลาห์ลูกหลานต่อไปในภายภาคหน้า ภาษาอีเก้อ (อาฮา) จัดอยู่ในสาขาย่อย (โกลโล) ของตระกูลพม่า - ทิเบต "จือโรก" คือสำเนียงที่คนอาฮา ในไทยใช้ซึ่งเป็นสำเนียงเดียวกับที่ใช้กันเป็นส่วนใหญ่ในหมู่อาฮาที่ตั้งรกรากอยู่ในแคว้นเกงตุง พม่าแถบตะวันตกเฉียงใต้ของยูนนานจีนและตะวันออกเฉียงเหนือของลาว (พอล และอีเลน ลูวิส. 2528 : 10)

ภาพประกอบ 6 นักเรียนชาวเขาเผ่าอีเก้อ

ระบบครอบครัว

ครอบครัวของชาวเขาเผ่าอีเก้อเป็นแบบครอบครัวขยาย. ทั้งนี้เป็นผลจากการที่ลูกชายแต่งงานไปแล้วน้าภรรยาเข้ามาอยู่ด้วยกันในบ้านของพ่อแม่ เมื่อหัวหน้าครอบครัวตายลง บุตรชายคนโตในครัวเรือนนั้นจะต้องดูแลรับผิดชอบเป็นหัวหน้าครอบครัวแทนต่อไป ในกรณีบุตรชายคนโตยังเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่ ก็ให้ภรรยาของหัวหน้าครอบครัวที่ตายนั้น เป็นหัวหน้าครอบครัวแทน

ระบบการปกครอง

มีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ปกครอง ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้านเป็นตำแหน่งสืบสกุลจากพ่อ - ลูกชาย ชาวเขาเผ่าอีเก้อถือว่าคำสั่งของหัวหน้าหมู่บ้านเป็นคำขาด ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามต้องย้ายหมู่บ้านใหม่

ศาสนา

อีเก้อนับถือลัทธิผีฟ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยมีลักษณะ เน้นหนักไปทางนับถือผีบรรพบุรุษ อีเก้อมีเทพเจ้าอยู่ 2 องค์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษที่เป็นเทวดาและเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งในโลก อีเกื่อยังเชื่อว่ามนุษย์ประกอบด้วยสองส่วน คือ ร่างกายและขวัญ คนหนึ่ง ๆ มี 12 ขวัญ การตายคือ การที่ขวัญออกจากร่างทั้งหมด

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

กะเหรี่ยง ฝ่สันติ เป็นเอกทั้งในวัฒนธรรมของพวก สะกอและโปว การเพาะปลูกแบบพักฟื้นดินก็ดีการบูชาเทพยดาอารักษ์แห่งป่าเขาลำเนาไพรและหมู่บ้านก็ดีล้วนบ่งถึงความผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกับดินฟ้าและป่าเขาซึ่งล้วนมีอิทธิพลเหนือชีวิตของชาวกะเหรี่ยง แม้กับผู้เฒ่าเจ้าเรือนหรือเพื่อนบ้านคนกะเหรี่ยงก็ให้ความยำเกรงและหลีกเลี่ยงการตอแยให้เกิดความร้าวฉานจนสุดฤทธิ์ ภาษาศาสตร์จัดให้กะเหรี่ยงอยู่ในตระกูลธิเบต - พม่า ชาวกะเหรี่ยงไม่มีภาษาเป็นของตนเองได้แต่ยืมภาษาของคนข้างเคียงมาใช้แล้วแต่จะไปตั้งถิ่นฐานบ้านช่องอยู่ในถิ่นใดคร เอามาทั้งภาษาพม่า มอญ ฉาน และไทยใหญ่ (พอล และอีเลน ลูวิส. 2528 : 10)

ภาพประกอบ 7 นักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ระบบครอบครัว

สังคมกะเหรี่ยงยกย่องให้ฝ่ายหญิงเป็นเจ้าของบ้าน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฝ่ายชายต้องปรึกษาฝ่ายหญิง ถ้าภรรยาตกลงด้วยจึงจะปฏิบัติ แต่ส่วนมากฝ่ายภรรยาจะยอมตามความคิดเห็นของฝ่ายชายเสมอ ลักษณะในครอบครัวเป็นลักษณะประนีประนอมยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงการ

ขัดแย้งทุกวิถีทาง กะเหรี่ยงนิยมมีผัวเดียวเมียเดียว และไม่นิยมแต่งงานกับคนต่างเผ่า เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายต้องมาอยู่บ้านฝ่ายหญิงและนับถือญาติของฝ่ายหญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ของภรรยา (ประวิตร โพธิอาสน์. 2525 : เอกสารอัดสำเนา)

ระบบการปกครอง

ผู้นำหมู่บ้านในหมู่ชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับความเจริญบ้างแล้วจะมีผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้นำของท้องถิ่น แต่ถ้าหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลยังยึดมั่นในความเชื่อถือและประเพณีดั้งเดิมอย่างแน่นแฟ้น คนที่สำคัญที่สุดคือหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันต่อ ๆ ไปทางบุตรชาย กลุ่มคนที่มีความสำคัญใกล้เคียงกับหัวหน้าหมู่บ้านคือกลุ่มผู้อาวุโสที่เป็นชาย คนกลุ่มนี้กลายเป็นที่ปรึกษาของหัวหน้าหมู่บ้านไปโดยปริยาย

ศาสนา

กะเหรี่ยงส่วนมากนับถือผีและถือผีฝ่ายหญิง หรือผีฝ่ายแม่จะเป็นผู้คุ้มครองทุกคนในบ้านให้อยู่เป็นสุข พุทธกรรมใด ๆ ที่ไม่ตึงามจะทำให้ผีฝ่ายแม่โกรธ อาจบันดาลให้เกิดการเจ็บป่วยทุกคนในบ้านหรือคนที่เข้ามาอยู่บ้าน จะต้องไม่ทำอะไรให้ผีเกิดความไม่พึงพอใจเมื่อมีการเจ็บป่วยขึ้นในบ้าน ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าเป็นการกระทำของผี จึงต้องประกอบพิธีกรรมหรือเลี้ยงผี ซึ่งจะนำไปประกอบอาหารเช่นสรวงขอขมาต่อผี มีการมัดมือด้วยด้ายดิบ ช่วงพิธีกรรมนี้จะกินเวลาราว 3 วัน ห้ามคนภายนอกขึ้นบ้านและไม่ยอมกินยาแผนใหม่เพื่อรักษาโรคแต่อย่างใด

ชาวเขาเผ่าลีซอ

ลีซอ จะต้องเป็นหนึ่งในโลก ประเสริฐกว่ามนุษย์และสัตว์ทั้งหลายชาวลีซอจะเห็นครอบครัวตระกูลและหมู่บ้านของเขาเป็นเอกาไม่เห็นด้วยเถียงคอเป็นเอ็น แต่ละหมู่บ้านก็จะเห็นว่าหนุ่มของตนบิกบีนที่สุด และผืนที่ดินปลูกนั้นเป็นเลิศ แม้คนในหมู่บ้านเองก็ไม่มีใครยอมแพ้ใครกรณีพิพาทเป็นเรื่องสามัญ และเมื่อเกิดขึ้นกับใคร เจ้าของกรณีทั้งสองฝ่ายก็ต้องเกณฑ์ให้ลูกหลานเล่น ปู ยา ตา ยาย ตลอดจนเขย สะวัก มาช่วยถือหาง ผู้หญิงลีซอก็ช่วยยื้อเสื้อผ้าอาภรณ์ของเจ้าหล่อนนับวันก็จะยิ่งวิไลสมหราเหนือกว่าใคร ๆ ไม่หยุดยั้ง ภาษาลีซอจัดอยู่ในสาขาย่อยของตระกูลทิเบต - พม่า มีสำเนียงเดียวที่พูดอยู่ในเมืองไทย คำที่ใช้ประมาณ 30% ยืมมาจากภาษายูนนาน (พอล และอีเลน ลูวิส. 2528 : 10)

ภาพประกอบ 8 นักเรียนชาวเขาเผ่าลีซอ

ระบบครอบครัว

ครอบครัวลีซอโดยทั่วไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ๆ บางครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย เช่น ครอบครัวที่มีบุตรชาย เมื่อบุตรชายแต่งงานก็ให้ภรรยาของบุตรชายเข้ามาอยู่ในบ้าน หรือชายที่แต่งงานกับหญิง แต่ไม่มีค่าสินสอดก็ต้องไปอยู่ร่วมกับครอบครัวฝ่ายหญิงเพื่อชดเชยแรงงานเป็นค่าสินสอด แต่เมื่อถึงเวลาที่สมควรหรือเหมาะสม ชายหญิงที่แต่งงานกันก็จะแยกไปตั้งครอบครัวใหม่ ลีซอนิยมมีบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง เพราะบุตรชายเมื่อโตขึ้นจะเลี้ยงดูพ่อแม่ แต่บุตรหญิงแต่งงานแล้วจะไปอยู่กับฝ่ายชาย ชาวลีซอบางคนมีภรรยา 2 คนหรือมากกว่า โดยเฉพาะคนที่มีความร่ำรวยจะมีเงินที่จะซื้อภรรยาใหม่ได้ และต้องได้รับความยินยอมจากภรรยาคนแรกด้วย ภรรยาใหม่จะอยู่อย่างเปิดเผยในหมู่บ้านเดียวกัน แต่ไม่อยู่ในบ้านเดียวกันกับภรรยาคนแรก (ประเสริฐ ชัยพิศุสิต. 2525 : เอกสารอัดสำเนา)

ระบบการปกครอง

ลีซอไม่มีหัวหน้าเผ่า ไม่มีผู้นำสูงสุด ทุกคนถือว่ามีสิทธิเท่าเทียมกันไม่มีใครใหญ่หรือเหนือกว่าใคร ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชการไม่มีอำนาจอะไร

มากนัก การปกครองสี่ซอจึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แต่มีกลุ่มผู้อาวุโสแต่ละแซ่สกุลในหมู่บ้าน
รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ เป็นที่เคารพนับถือและยอมรับจากสมาชิกในหมู่บ้าน ทาหน้าที่ดูแลปกครอง
รักษาความสงบเรียบร้อยติดต่อกับทางราชการตัดสินคดีหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นประเพณี
หรือสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านของตน

ศาสนา

ส่วนใหญ่ชาวสี่ซอยังคงนับถือผีอยู่ มีบางส่วนหันไปนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์
ผีที่นับถือมี ผีประจำหมู่บ้าน ผีบ้าน ผีเรือน ผีหลวง ผีฟ้า ผีน้ำ ผีลาห้วย ฯลฯ ผีต่าง ๆ อาจแบ่ง
ได้เป็นผีดี ผีร้าย ผีดีเป็นผีที่ให้คุณ เช่น ผีประจำหมู่บ้าน ผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเรือน ส่วนผีร้าย
ได้แก่ ผีป่า ผีคนตายไม่ดี ฯลฯ หมอเมือง เป็นผู้นำทางศาสนา เป็นผู้ทำพิธีบูชาผีประจำหมู่บ้าน
ทุก ๆ 15 วัน จะมีวันศีล 1 ครั้ง เป็นวันหยุดทำงานกันทั้งหมู่บ้าน ห้ามใช้มีดหรือของมีคมทุกชนิด
นอกจากนั้นยังมีหมอผีผู้ทำตนเป็นสื่อกลางระหว่างผีกับคน โดยเฉพาะเมื่อเกิดความเจ็บป่วย
โดยไม่ทราบสาเหตุ สี่ซอจะเชื่อกันว่าถูกผีกระทำ เขาจะให้หมอผีมาเข้าทรงเชิญวิญญาณสิง
ในร่างหมอผี ถามเหตุแห่งความเจ็บป่วย และหมอผีเป็นผู้รักษาผู้เจ็บป่วย ผลการรักษาหายบ้าง
ไม่หายบ้าง

ภาพประกอบ 9 โรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปู่สิงห์

โรงเรียนดอยเวียงผาบ่້านปางปู้สิงห์ ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า การเดินทางสะดวก (ยกเว้นในฤดูฝน)
โดยทางรถยนต์จากตัวอำเภอเวียงป่าเป้าไปตามถนนสายเชียงใหม่ - เชียงราย ระยะทาง
3 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนในหมู่บ้าน ถึงบ้านแม่ปูนล่างเลี้ยวซ้ายไปยังบ้านปางปู้สิงห์
และโรงเรียนดอยเวียงผาบ่້านปางปู้สิงห์ ระยะทางจากถนนสายเชียงใหม่ - เชียงราย จาก
ปากทางถึงโรงเรียนดอยเวียงผาบ่້านปางปู้สิงห์ 13 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์
20 นาที และรถจักรยานยนต์ 30 นาที สภาพถนนลูกรัง นายวัชรินทร์ คำศิลา เป็นครูใหญ่
มีครูทั้งหมด 10 คน (ช่วยราชการ 1 คน) มีนักเรียน 287 คน เป็นนักเรียนกินนอน 33 คน
มาจากเผ่ามูเซอ กะเหรี่ยงและม้ง

ชาวเขาเผ่ามั่ว (ม้ง)

มั่ว อีสราภาพเหนือสิ่งอื่นใด คือมติประจำใจ ฉะนั้นมั่วจึงมานะอดทนทำมาหาเลี้ยงชีพ
เพื่อจะได้ไม่ตกเป็นเบี้ยล่างใครในทางเศรษฐกิจ และมีกำลังทรัพย์ที่จะซื้อหาอาวุธยุทธรภัณฑ์
มารักษาอธิปไตยอย่างไม่ยอมถูกคุกคาม สำนึกในอิสราภาพที่แข็งแกร่งนี้เองที่เป็นเหตุให้ชาวมั่ว
บางกลุ่มในประเทศไทยหันเข้ามาฝ่ายคอมมิวนิสต์ ขณะที่ชาวมั่วในลาวต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่าง
เอาเป็นเอาตายเพราะเห็นว่าเป็นลัทธิที่รุกรานอิสราภาพเป็นที่สุด และจากบทเรียนนี้เองปัจจุบัน
ชาวมั่วทั้งหลายในเมืองไทยจึงรู้แน่แก่ว่าอิสราภาพทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมนั้นจะมีได้
ก็ต่อเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ไม่แปรปรวนเท่านั้น ภาษาศาสตร์จัดมั่วอยู่ใน สาขา
เมียว - เย้า ของตระกูลจีน - ทิเบต และพบว่ามีคำที่ขอยืมมาจากภาษาญวน ลาวและไทย
ปนเปออยู่ในภาษาม้งมาก และชาวมั่วก็มักจะเรียนพูดภาษาของคนใกล้ตัว เช่น ลาว ไทยเหนือ
กะเหรี่ยงและฮ่อ แล้วแต่จะไปตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ใคร (พอล และอีเลน ลูวิส. 2528 : 10)

ภาพประกอบ 10 นักเรียนชาวเขาเผ่ามั่ว

ระบบครอบครัว

ครอบครัวมั่วเป็นครอบครัวขยาย ขนาดของครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณ 7 - 8 คน ในครอบครัวชายเป็นใหญ่กว่าหญิง หัวหน้าครัวเรือนเป็นชายเป็นใหญ่ในบ้าน ผู้อาวุโสฝ่ายชายเป็นบุคคลสำคัญภายในแซ่ การแต่งงานนิยมแต่งงานภายในเผ่าแต่ห้ามมิให้แต่งงานภายในแซ่สกุลเดียวกัน หญิงและชายอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานก็ได้ แต่เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงจะต้องไปอยู่บ้านฝ่ายชายเป็นการออกจากแซ่สกุลเดิมเลย และมั่วจะมีการให้ความนับถือญาติทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงแต่การสืบเชื้อสายจะนับทางฝ่ายชายฝ่ายเดียว โดยทั่วไปมักนิยมแต่งงานกันแบบผิวเดียวเมียวเดียว แต่มั่วที่มีฐานะดีจะมีภรรยาหลายคนก็ได้ (ซูพินิจ เกษมณี.

2525 : เอกสารอัดสำเนา)

ระบบการปกครอง

ผู้ชายที่มีอาวุโสของแซ่สกุลจะเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน แต่ถ้านั้นมีหลายแซ่สกุล ผู้อาวุโสในแซ่สกุลที่มีสมาชิกมากที่สุดจะเป็นผู้มีอิทธิพลมากกว่าผู้อื่น ในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นในแซ่สกุลเดียวกัน ผู้อาวุโสของแซ่สกุลเป็นผู้ตัดสินให้เสร็จสิ้นไปได้ แต่ถ้าเกิดขึ้นระหว่างแซ่สกุลหัวหน้าหมู่บ้านจะต้องเชิญผู้อาวุโสในแซ่สกุลอื่นมาร่วมกันพิจารณาด้วย ถ้าหากมีคำปรึกษาหารือก็ต้องแบ่งให้ผู้ร่วมตัดสินทุกคน รวมทั้งผู้ชนะคดีด้วย

ศาสนา

ชาวเขาเผ่าแม้วนับถือผี บูชาผีบรรพบุรุษ ชีวิตของชาวแม้วเกี่ยวข้องกับผีตั้งแต่เกิดจนตาย บรรดาผีต่าง ๆ ตามความเชื่อของเขาที่นับถือมี ผีฟ้า ผีเรือน ผีป่า ผีดอย ผีลาห้วย ผีหมู่บ้าน ผีไร่ ผีนา ผีถ้ำ ผีจอมปลวก ถ้าทำผิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดมักจะให้โทษเจ็บป่วยจนถึงตายได้ ต้องมีการเซ่นสรวงกันเป็นกรณี ๆ ไป

สรุปแนวคิด

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประจำเผ่าของชาวเขาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และแต่ละเผ่ายังผูกติดอยู่กับความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมอย่างแน่นแฟ้น การที่จะนำนักเรียนต่างเผ่า ต่างหมู่บ้าน ต่างวัย มาอยู่ร่วมกันช่วยกันทำงานหาเลี้ยงชีพระหว่างเรียนนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย ดังนั้นทางโรงเรียนจึงใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยเฉพาะ มาจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนดำรงชีพ ช่วยเหลือตนเอง หาเลี้ยงตนเอง ปกครองกันเอง นำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ดำเนินชีวิตในรูปแบบสหกรณ์และดำรงชีพในสังคมสหกรณ์ เพื่อให้นักเรียนเหล่านั้นจะได้ความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนต่อไป

ภาพประกอบ 11 สภาพที่พักอาศัยของนักเรียน

โรงเรียนจัดให้นักเรียนพักอาศัยอยู่ในบ้านเป็นหลัง ๆ แต่ละหลังจะมีนักเรียน 10 - 12 คน โดยคณะพี่และคณะห้อยมบ้านกัน แยกเพศชาย หญิง มีครูพี่เลี้ยงอยู่ด้วย 1 คน และเนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองเพิ่งตั้งใหม่ ด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ บ้านพักนักเรียนยังมีไม่เพียงพอ จึงได้จัดสภาพบ้านพักนักเรียนโดยกลางวันใช้เป็นอาคารเรียน กลางคืนแปรสภาพเป็นบ้านพัก

ภาพประกอบ 12 การประกอบอาหาร : การพึ่งตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียน

งานบ้านที่สำคัญสิ่งแรกคือการทำอาหาร นักเรียน 3 คน จะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทำอาหารรับประทานทั้งเช้า กลางวันและเย็น ปกติจะทำอาหารรับประทานตอนเช้าและเตรียมไว้สำหรับรับประทานในตอนกลางวันด้วย การจัดทำรายการอาหารประจำวันนั้นนักเรียนทุกคนในบ้านช่วยกันคิดทำขึ้น รายการอาหารนั้นเป็นรายการที่สามารถหาอาหารดิบมาจัดทำได้

ภาพประกอบ 13 บรรยากาศในห้องเรียน

การเรียนในห้องเรียนจะเรียนตั้งแต่เวลา 8.30 - 14.30 น. (พักเวลา 12.00 - 13.00 น.) รวมเวลาเรียนในภาคกลางวัน วันละ 5 ชั่วโมง ภาคกลางคืนจะเรียนที่บ้าน หรือที่ห้องสมุด หรือในห้องเรียน ตั้งแต่เวลา 19.00 - 20.30 น. ทุกวันเว้นวันเสาร์ - อาทิตย์ การเรียนในภาคกลางวันเป็นการเรียนตามหลักสูตร ตามแผนการสอน ส่วนการเรียนในภาคกลางคืนอีกวันละ 1.30 ชั่วโมง เป็นการเรียนเสริมจากภาคกลางวันโดยครูพี่เลี้ยงเป็นผู้สอนเอง

ภาพประกอบ 14 การปลูกผัก : การพึ่งตนเองโดยการเกษตรที่โรงเรียนสอนให้

เมื่อนักเรียนทานข้าวได้ข้าวพอรับประทาน นักเรียนจะต้องต่อสู้เพื่อหาอาหารที่เป็นกับข้าวเพิ่มขึ้นไปอีก ได้แก่ การปลูกผัก แต่ละบ้านใช้ที่ดินหลังบ้านปลูกผักสวนครัวต่าง ๆ พืชผักสวนครัวที่ปลูกหลังบ้านนี้แต่ละบ้านทำกันเอง และปลูกพืชผักตามความพอใจ นักเรียนจะต้องปลูกพืชผักหลังบ้านมากพอที่จะนำมาทำอาหารรับประทาน หลังบ้านจึงปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว ตะไคร้ พริก มะเขือ ผักกาด ผักคะน้า ผักบุ้ง เป็นต้น

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววาสนา ชื้อสกุล ต้นศรี

เกิดวันที่ 16 เดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2510

ภูมิลำเนา 380 หมู่ 2 ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 57240
โทร (053) 779097

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนดอยเวียงฟ้าบ้านพญาทอง ตำบลศรีถ้อย
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย 57180

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2523	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนแม่คำ
(ประชานุเคราะห์) อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2529	จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนแม่จันวิทยาคม
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2531	อนุปริญญาวิทยาศาสตร์ วิชาเอกพืชศาสตร์
จากสถาบันราชภัฏเชียงราย
พ.ศ. 2533	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
จากสถาบันราชภัฏเชียงราย
พ.ศ. 2537	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ
ของ
วาสนา ตุ่นศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
ธันวาคม 2537

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ของผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 182 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองนักเรียน โดยศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตร 6 ด้าน คือ ด้านตัวครู ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล และด้านการบริหารและบริการหลักสูตร โดยวิเคราะห์ข้อมูล จากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอนในโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านพญาทอง และโรงเรียนดอยเวียงผาบ้านปางปูลิงห์ โดยรวมทั้ง 6 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าครูผู้สอน มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามสถานภาพ พบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้าน ยกเว้นในด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเพียงด้านเดียวเท่านั้น ที่ศึกษานิเทศก์มีปัญหในระดับน้อย และจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีปัญหในระดับน้อยมาก ทั้ง 6 ด้าน

A STUDY OF CURRICULUM IMPLEMENTATION PROBLEMS

IN SELF - RELIANCE PRIMARY SCHOOLS

IN CHIANG RAI PRIMARY EDUCATION OFFICE

AN ABSTRACT

BY

WADSANA TUNSRI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Primary Educational

at Srinakharinwirot University

December 1994

This study aimed to examine curriculum implementation problems in self - reliance primary schools as perceived by parent, teacher, administrator, and supervisor. The subjects comprised 182 parents, teachers, and administrators of Doi Wiangpa - Ban Phayakong school and Doi Wiangpa - Ban Pang Pu Sing school, and supervisors under Primary Education Office of Amphoe Mae Suai and Amphoe Wiang Pa Pao and Chiang Rai Primary Education Office. The questionnaires were administered to teacher, admintrator and supervisor, whereas interviews were administered to parent. They included six aspects of curriculum implementation problems, namely, teacher, curriculum and material, learning activity, instructional media's use, evaluation and measurement, and service and management. Then data were analyzed through percentage, mean, and standard diviation.

It was found that curriculum implementation problem in sefl -
reliance primary schools as perceived by teachers of Doi Wiangpa - Ban Phayakong and Doi Wiangpa - Ban Pu Sing schools were in a moderate level as a whole. Comparing each aspects, it was found that instructional media's use of teacher was in a high level, whereas the other aspects were in a moderate level. Curriculum implementation problems in self - reliance primary schools as perceived by administrators and supervisors were in a moderate level as a whole and each aspects. Comparing to the status, it was found that their problems were in a moderate level, except supervisor's problem in curriculum and material was in a low level. Parent interviews' data revealed that most parents perceived these six problems aspects as a low level.